1
IV 78896
P. 214/1953

ŠTEV. 1. — LETO VI.
Kranj dne 1. januarja 1953
Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik.
— Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki 624-90200-7
Izhaja vsako soboto
Letna naročnina 400 din
Polletna » 200 din
Četrtletna » 100 din
Mesečna » 35 din
Posamezna številka 8 din
CENA TEJ ŠTEV. 10 DIN

GORENJSKE

Iz vsebine

DRAŽGOŠKA BITKA
•
Ob korejskih pogajanjih
•
Za napredek živinoreje
•
RAZRAVA O MLADINI
•
Čudna proslava v Šenčurju
•
Zanimivosti — Iveri — Nasveti — Podlistek — Kotički — Križanka
•
PREŠERNOVA PRILOGA

Ob Novem letu

Z Novim letom stopa naš list v šesto leto. V pretečenih petih letih je list nedvomno prodrl v večino gorenjskih hiš in postal drag spremljevalec mnogih Gorenjcev.

Z združitvijo bivšega jeseniškega »Kovinarja« in »Gorenjskega glasa« v enoten gorenjski časopis, so bili ustvarjeni vsi pogoji, da se list bistveno izboljša. Vendar stvari niso tekle tako gladko, kot se je predvidevalo. Vrsto začetniških težav je bilo treba premostiti v letu 1952 in šele, ko se je leto nagnilo h koncu, se je novi redakciji na osnovi razpisane ankete, ki je zajela dokaj širok krog naših bralcev, posrečilo vsaj delno uvesti nov sistem dela in urejanja lista.

O željah naših bralcev, ki so odgovarjali na anketo in o naših nadaljnjih načrtih, smo že govorili Mnogim željam smo poskusili ustreči že v tej številki. Bralec bo videl, da smo začeli objavljati članke s področij, ki doslej v časopisu niso bila zajeta. Dobro vemo, da nismo uspeli vseh zadovoljiti, ali vsaj ne na tak način, kot so si posamezni udeleženci ankete zamislili. Vsak bralec ima sedaj najlepšo priložnost. oceniti te spremembe in nam povedati svoje mnenje. Treba je samo še poudariti, da je to pač začetek in da uredništvo kljub najboljši volji ne bo moglo uresničiti vseh zamisli brez najtesnejšega sodelovanja svojih bralcev. **Vzpostaviti kar najboljše in najtesnejše stike med bralci in uredništvom, bo naša prva skrb v letu 1953.** Po svoji moči se bomo tudili, da list gorenjskemu človeku čimbolj približamo. Ko smo se odločili spremeniti dosedanji naslov lista in ga preimenovati v »GLAS GORENJSKE«, nam je bila pred očmi predvsem vsebinska važnost tega preimenovanja, ne zgolj oblikovna. **»Glas Gorenjske« naj postane res glas vse Gorenjske**, ker bo le tako njegov odmev našel pot nazaj v srca vseh Gorenjcev.

Seveda pa se kljub temu, da je list lokalnega značaja, ne sme omejiti samo na ozke lokalne probleme. Predvsem ne zaradi tega, ker časopis ni le suhi registrator dejstev, marveč mora imeti tudi svoj vzgojni namen in pomen. Obenem je treba upoštevati, da je »Glas Gorenjske« edino glasilo mnogih Gorenjcev in je zato nujno potrebno, da se le-ti vsaj z njegovih strani obvestijo o najvažnejših dogajanjih doma in po svetu. To željo so v anketi izrazili številni naši bralci. Zato smo se odločili, da bomo posegli v našem listu tudi preko meja Gorenjske in bomo v njem objavljali tudi najvažnejše politične in kulturne dogodke iz vse naše domovine in iz vsega sveta.

Novo leto označuje hkrati tudi rojstno leto naše nove založbe in bo po naših predvidevanjih tudi leto rojstva gorenjske literarne revije.

V novem 1953 letu bo naš glavni cilj uresničiti zgoraj skopo opisane naloge. Pri tem računamo na vsestransko moralno podporo naših bralcev. Želimo si z njimi čimtesnejšega sodelovanja in jim v tem smislu voščimo prav srečno in uspešno novo leto.

Uredništvo

Slovesno odkritje Prešernovega spomenika

Ljubiti Prešerna pomeni ljubiti to, kar je v našem ljudstvu najlepše in najboljše

Ob zaključku so Prešernove slovesnosti v Kranju dosegle višek. Na večer pred odkritjem spomenika se je zbrala na akademiji množica pesnikovih častilcev in zbrano sledila okusno pripravljenim glasbenim točkam v izvedbi orkestra, so

Del Prešernovega spomenika v Kranju

listov in zborov ter pretresljivim recitacijam in svečanemu govoru Marije Žagarjeve.

Mesece so Kranjčani skrbno urejali slavnostni prostor pred gledališčem, kjer sedaj že stoji naš Prešeren. Umetnikova roka je s krasnim pročeljem povsem izpremenila nekdanji borni videz gledališča. V zadnjem dnevu je na trgu zrasel umeten gaj mlajev, okrašen z zastavami in venci. Čez noč je ves Kranj pokrila z novo belino tanka snežna odeja, ki je povečala čar mesta, v katerem je pesnik dotrpel.

Iz vseh krajev, celo iz tujine, so v nedeljo priromale množice, da počastijo njegov spomin in delo.

Zvoki fanfar so naznanili pričetek svečanosti. Andrej Brovč je pozdravil prisotne in povabil ministra Borisa Ziherla, ki je pristopil k spomeniku in ga odkril. Zagledali smo Prešerna v vsej njegovi mogočnosti. Trpeči izraz njegovega obraza nas je presunil. V trenutku nam je stopila pred oči vsa bridkost njegove usode in vsa veličina njegovega poslanstva. Mojstrovina kiparjev Frančiška Smerduja in pokojnega Petra Labode je gotovo najlepša upodobitev velikega pesnika, kar jih je doslej ustvaril umetnik.

Mešani zbor Franceta Prešerna iz Kranja je zapel Zdravljico in pesem Pevcu, ki jo je za to priložnost uglasbil Peter Lipar. Prešernoslovec Anton Slodnjak je v toplih besedah izrazil globoko ljubezen in hvaležnost ljudstva svojemu geniju. Dejal je, da geslo »Ljubimo Prešerna!« ki je bilo motto vseh letošnjih proslav, ni nesodoben in odvečen klic. Kajti, ljubiti Prešerna pomeni ljubiti to, kar je v našem ljudstvu in vsem človeštvu najlepše, največje in najboljše, in truditi se, da se nenehno razvija, raste in zmaguje. Ljubiti Prešerna pomeni ljubiti iskanje Resnice in ustvarjanje Lepote. Samo velika in požrtvovalna ljubezen je bila sposobna dejanj, s katerimi se danes lahko diči naše ljudstvo.

V imenu pesnikovega mesta je Cene Beznik sprejel spomenik v varstvo in obljubil, da ga bodo delovni ljudje skrbno varovali.

Pesnikovi rojaki iz Vrbe so mu prinesli domače prsti in jo posuli ob vznožje spomenika. Težko bomo pozabili ta ganljiv prizor. Zastopniki množičnih organizacij in ustanov iz vse domovine so počastili Prešernov spomin in položili vence in šopke ob spomenik in na pesnikov grob. Kroparski kovači so mu prinesli umetno kovan venec s srebrno intarzijo njegovega imena.

Med številnimi gosti so bili tudi Etbin Kristan s soprogo, France Bevk, Fran Albreht, Božidar Jakac, Fran Zwitter, France Koblar, Milko Kos, Alfonz Gspan, ministra Tone Fajfar in Žiga Kimovec, Jaka Avšič, Stane Bizjak — Kostja, avtor spomenika Frančišek Smerdu, vdova po Petru Lobodi, kipar Dremelj, Jože Tiran in ostali.

Po odkritju, ki ga je svojim poslušalcem posredovala tudi ljubljanska radijska postaja, so gostje — med njimi številne narodne noše — odšli na pesnikov grob in obiskali hišo v kateri je umrl. Med potjo so si ogledali v izložbah razstavo nekaterih Prešernovih slovenskih in nemških rokopisov in ostale zapuščine, razne izdaje njegovih pesmi, nekaj pesnikovih slik ter številne spise in predmete, ki so povezani z njegovim imenom. Videli so lahko tudi slovenski trak z venca, ki so ga pred sto leti položili na pesnikov grob, njegove uglasbene pesmi, Prešernovo plaketo kiparja Dremlja in posmrtno masko Petra Lobode, enega od tvorcev spomenika.

V vsem Kranju je vladalo praznično razpoloženje. Slovesnostim je prisotvovalo nekaj tisoč ljudi. V Kranj so se pripeljali z rednimi in izrednimi vlaki ter z avtobusi. Kranj je obiskala tudi skupina pesnikovih častilcev iz Trsta in Slovenskega Primorja. Vsi gostje so bili zadovoljni z odlično organizacijo in okusno dekoracijo.

Popoldne je nosilec Pesnikovega imena, Prešernovo gledališče, uprizoril svečano predstavo Kreftovih Krajnskih komedijantov in s tem tudi gostom, ki dotlej še niso bili spoznali njegovega dela, pokazal, da ni lahko ponosen le na zunanjost svoje stavbe, temveč tudi na uspehe, ki jih doseza v njeni notranjosti.

Vrbljanom so se na vrnitvi pridružili številni udeleženci in v nedeljo popoldne obiskali peskovo rojstno hišo.

Svečani dan nam bo ostal v trajnem spominu.

Z zasedanja Okrajnega ljudskega odbora Kranj

Delovno ljudstvo v novi Jugoslaviji ni bilo opeharjeno za prelito kri

V ponedeljek se je v Kranju sestal novoizvoljeni okrajni ljudski odbor, da se konstituira. Najprej sta zbora zasedala ločeno, da pregledata mandate odbornikov, izvolita svoje stalne komisije in predsedujoča odbornika, ki bosta vodila seje v času enega leta. Po položeni prisegi so odborniki izvoli predsedujoče in sicer: okrajni zbor tovarišico **Miro Svetina**, zbor proizvajalcev pa tovariša **Staneta Boštjančiča**. Nato sta oba zbora zasedala skupno in izvolila za predsednika okrajnega ljudskega odbora tovariša **Mirana Košmelja**, dosedanjega predsednika, za podpredsednika pa tovariša **Dušana Horjaka**, dosedanjega predsednika Gospodarskega sveta in direktorja Bombažne predilnice v Tržiču. Odbor je prav tako izvolil skupne odborniške komisije in svete. Za predsednika Gospodarskega sveta je bil izvoljen tovariš **Dušan Horjak**, za predsednika Komunalnega sveta tovariš **Andrej Knific**, delavec iz tovarne »Tiskanina«, za predsednika Sveta za prosveto tovarišica **Smilja Gostiša**, profesor iz Kranja, za predsednika Sveta za zdravstvo in socialno skrbstvo **Mira Svetina**, nameščenka iz Kranja in za predsednika Sveta za notranje zadeve tovariš **Niko Kavčič**, nameščenec iz Škofje Loke. Obenem so bili izvoljeni tudi vsi ostali člani svetov.

Nato je dobil besedo novoizvoljeni predsednik tovariš Košmelj in imel obširen referat o dosedanjem delu ljudske oblasti v okraju. Njegov govor prinašamo v izvlečkih.

Miran Košmelj
predsednik OLO Kranj

Z novoizvoljenimi okrajnimi ljudskimi odbori odpiramo novo svetlo stran v zgodovini naše revolucije. Lahko si štejemo v posebno čast zastopati delavski razred in delovne ljudi našega okraja v telesu, kakršen predstavlja doslej v delavskem gibanju — ne samo pri nas, marveč na vsem svetu — prvi in edinstven primer. Delavski razred, ki je zavoljo svojega družbenega položaja nosilec vsega napredka, je pri nas pod vodstvom slavne Komunistične partije in tovariša Tita uspel že v predaprilski Jugoslaviji zanetiti zarjo lepše bodočnosti, uspel v ognju neenakopravnega boja z okupatorjem prekovati naše ljudstvo v strnjeno, monolitno steno, sposobno kljubovati vsem neurjem in sovražnikom našega napredka in resnične demokracije.

Delavski razred in delovno ljudstvo v novi Jugoslaviji nista bila opeharjena za prelito kri. Naši Komunistični partiji — zdaj ZKJ — gre zasluga, da smo se ubranili vseh napadov in poskusov ponovnega in še hujšega izkoriščanja kot v predvojni Jugoslaviji. Njej gre zasluga, da smo se relativno zelo hitro izvlekli iz gospodarskih težav, povzročenih po štiriletnem vojnem pustošenju, in da smo z največjo ofenzivo začeli premagovati našo zaostaš-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Prvo zasedanje Ljudskega odbora mestne občine v Kranju

V soboto, 19. decembra so se zbrali na svoje prvo zasedanje novoizvoljeni odborniki ljudskega odbora kranjske mestne občine. Svečano sejo je otvoril najstarejši član tovariš Stane Završnik. Po ugotovitvi pravilnosti polnomočij novoizvoljenih odbornikov, so ti položili prisego.

Nato se je konstituiral novi mestni zbor ter iz svoje srede ponovno izvolil za predsednika tovariša **Ceneta Beznika**, za podpredsednika pa tov. **Andreja Ogrizka.**

Iz obširnega poročila, ki ga je podal predsednik, naj navedemo, le nekaj najvažnejših ugotovitev:

Predlog za statut mestne občine je v grobem že izdelan in bo osnutek v kratkem predložen skupščini v pretres. V družbenem planu za leto 1952 je bilo predvideno, da bodo podjetja na območju mestne občine ustvarila 7 milijard 263 milijonov dn akumulacije, po podatkih družbene evidence pa jo je do konca novembra ustvarjene že 101.5 odstotkov. V višini 210 milijonov dinarjev planirani skladi za prosto razpolaganje podjetij pa so bili v istem času ostvarjeni s 102.8 odstotki. Plan je bil torej postavljen zelo realno in so nekatera podjetja dosegla celo prekoračenje, zlasti Sava, LIP, Tiskanina in IBI.

Družbeni načrt za leto 1953 še ni definitiven. Dosedanji predlog predvideva akumulacijo v višini 8 in pol milijarde dinarjev, kar pomeni povečanje v primeri z letošnjim načrtom za 17 odstotkov. To povečanje je predvsem posledica zajemanja viškov, doseženih v 1952. letu. Pri sestavi predloga družbenega načrta za 1953 je upoštevana najvišja zmogljivost podjetij, možnost razpečave proizvedenega blaga doma in v tujini, možnost nabave surovin in ostalega potrebnega materiala glede na svobodni tečaj tujih plačilnih sredstev. Skušalo se je tudi ohraniti pravilno sorazmerje pri obremenitvi posameznih podjetij z akumulacijo, zlasti v isti gospodarski panogi, da bi podjetja imela enake konkurenčne možnosti. Akumulacija je bila sicer predvidoma zvišana za 10 odstotkov, kar pa ne predstavlja zvišanja same proizvodnje, temveč je ta razlika v glavnem odraz spremenjenih stopenj akumula-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ob korejskih pogajanjih

INDIJA - KITAJSKA - RUSIJA - ZDA

Zavrnili so indijski predlog — Sprememba v odnosih med ZSSR in Kitajsko — Kaj so sklenili na „Heleni“

Že med drugo svetovno vojno, posebno pa v zadnjih dveh letih, opažamo veliko prizadevanje Moskve, izločiti Kitajsko iz mednarodne skupnosti, da bi si jo sovjetska politika docela podredila in vključila v svojo domeno »socialističnega svetovnega tržišča«. V tem oziru je gotovo žela največ uspeh, ko je pahnila Kitajce v korejski pokolj, ki mu navzlic dolgoveznim pogajanjem o premirju še ni videti konca.

Že na petem zasedanju Generalne skupščine Organizacije združenih narodov je Indija poizkušala, da bi izvlekla Kitajsko iz osamljenosti, ko je predlagala, naj jo sprejmejo v OZN. Sovjetski predstavnik je tedaj zavrnil ta predlog Benegala Raua, da bi napravil gesto, za katero je že vnaprej vedel, da bo za večno delegacij nesprejemljiva.

Tokrat je bila sovjetska poteza še značilnejša. Vsem opazovalcem je bilo jasno, da bo indijski predlog o zamenjavi ujetnikov, ki predvideva ustanovitev komisije za vrnitev ujetnikov v domovino s poroštvom, da ne bo uporabljeno nasilje, naletel na razumevanje Pekinga, saj so indijski krogi ponavljali, da je njihov predlog plod razgovorov s kitajsko vlado in da Indija niti ne bi tega predlagala, če ne bi bila prepričana, da je sprejemljiv za Kitajsko.

Vendar je kitajska vlada službeno izjavila, da je indijski predlog »nesprejemljiv«. Odkod ta sprememba kitajskega gledišča?

ZAKAJ SE JE PEKING PREMISLIL?

Ni težko razumeti. Točno šestintrideset ur pred njo je imel Višinski v OZN gromovit govor, ki je bil hkrati prvi odkrit sovjetski napad na Indijo.

Morda nikdar ne bomo izvedeli, kaj vse so v teh 36 urah prenašali radijski valovi med Pekingom in Moskvo, vendar ni dvoma, da si oster protiindijski govor Višinskega lahko razložimo le z zaskrbljenostjo nad očividno pripravljenostjo Kitajske, sprejeti indijski predlog. Prav gotovo je Višinski hotel javno opozoriti kitajske oblastnike, da Stalin ne odobrava take rešitve.

RUSIJA NE ŽELI KONCA VOJNE

Ruski protest je nedvomno posledica vedno večje naklonjenosti Pekinga prijateljstvu z Indijo. Vemo, da indijska vlada ni ugovarjala kitajski zasedbi Tibeta in jo tudi pravno priznala. Znano je, da se je Indija in zlasti njen predsednik vlade Pandit Nehru stalno borila za mednarodno priznanje Kitajske in z njo navezala — čeprav skromne — kulturne stike. Indijski predlog za rešitev vprašanja vojnih ujetnikov je bil gotovo višek indijskih naporov, usmerjenih k ublažitvi nasprotij med Kitajsko in ostalim svetom.

Ni težko razumeti, da je to ruski politiki več kot odveč, saj se na vso moč trudi obdržati ta petstomiljonski narod v svojih sponah. Da jim s Kitajsko ne gre vse gladko, vidimo že iz tega, da je bil potreben celo javni ukor, da ti jo »spametovali«.

Dobili smo novo potrdilo, da si Rusija ne želi konca korejskega krvoprelitja. Kako pa gledajo nanj na drugi strani oceana?

KAJ NAMERAVA AMERIKA

Pet možnosti je v ameriški politiki do korejske vojne: neomejena ofenziva, evakuacija ameriških čet s Koreje in njih nadomestitev z južnokorejskimi in Čang-Kaj-Šekovimi, ponoven poizkus velike ofenzive, nadaljevanje današnjega stanja in — premirje.

Ko se bo in če se bo Amerika pod novim predsednikom odločila za eno od možnosti, bo s tem izbrala dalekosežne posledice. Prva, najnevarnejša varianta utegne izzvati celo neposreden poseg Rusije in začetek tretje svetovne vojne.

Na vrnitvi s Koreje se je Eisenhower mudil na križarki »Helena«. Na ladji so vodili važne razgovore o ameriških naklepih v Aziji. Ni še znano, kaj so sklenili, zanimivo pa je, da ga je na potovanju spremljal šef generalnega štaba Omar Bradley, ki nastopa za previdno in umerjeno taktiko. Pravijo, da se sploh ni ločil od Eisenhowerja in v razgovorih poizkušal preprečiti vpliv, ki so ga imeli nanj poborniki drznih podvigov. Po vrnitvi se bo prihodnji predsednik sestal z McArthurjem, ki je znan pristaš skrajne variante.

Kakšen bo izid razgovorov, kaj pripravlja bodoči predsednik, kakšna presenečenja nas še čakajo? To so vprašanja, na katera zaenkrat še ne vemo odgovora.

Kozerija

Vzor demokracije

Kar se je pred dnevi vnovič zgodilo v italijanskem parlamentu, naravnost občudujemo. Take svobode diskusije, take načelnosti, take v pravem pomenu enotne moči dokazov, takih neovrgljivih dejstev svet ne pomni!

Zastopnik vlade predlaga nov volilni zakon. Ne manjka mu sladkih besed. Opozicija ugovarja. (Kaj pa naj dela drugega?)

Toda vladin govornik ne odneha. Spet ga ne razumejo. Skupina poslancev prodre do govorniškega podija. Predstavnik vlade je sprva zmeden. Čuti potrebo po novih, prepričevalnejših dokazih. Bliskovito se znajde. Zgrabi mikrofon in z njim lopne po glavi nasprotnika. Ta se takoj čuti prepričanega, zmanjka mu besed in sede na pod. Toda tudi njegovi pristaši najdejo dovolj protidokazov. Eden njih zamahne s srebrno taso nad govornikovo glavo. Slednji zapusti podij v nezavestnem stanju. Stenograf prav zdaj beleži zadnje razburjene in tehtne argumente enega od poslancev: »Ti bom že pokazal, baraba ...« Vestni zapisnikar ne utegne končati stavka. Nekdo mu je prevrnil mizo, zato se vidi le, kako obupno brca okoli sebe neka noga, ujeta v precep dokazov.

A načelna debata se nadaljuje. Junak tišči dežnik v trebuh svojega kolege. Nek poslanec, ki se sklicuje na zadnje volitve, tlačí kup beležk v usta ugovarjajočega nasprotnika. Dva demokratično izvoljena zastopnika ljudstva zlobno raztegujeta naramnice tretjega in opozarjata na elastičnost omenjenega dejstva. Iz neke klopi lučajo rogljiče na predsednika parlamenta, dočim vrl demokrat, ki ga je zadel tintnik, pljuva modrikasto tekočino in vihteč stol nad glavo vpije: »Eviva Italia!«

Blagoslovljena bodi dežela Italija! Srečno si ljudstvo italijansko!

Jeseničani odobravajo prekinitev diplomatskih odnosov z Vatikanom

V nedeljo so na odprti mestni konferenci komunistov številni Jeseničani z viharnim odobravanjem sprejeli resolucijo o prekinitvi diplomatskih odnosov z Vatikanom. »Nikdar ne bomo in ne moremo dovoliti — je med drugim rečeno v resoluciji — da bi vatikanska klerofasistična klika, ki se v nesramni gonji proti socialistični Jugoslaviji povezuje z najreakcionarnejšimi silami v svetu, strahovala jugoslovanske narode in jih blatila z najbrutalnejšimi žalitvami. Odločno protestiramo proti odlikovanju vojnega zločinca Stepinca s kardinalskim klobukom, ker smatramo tako odlikovanje za grobo žalitev domovinskih čustev vseh jugoslovanskih narodov. Pozdravljamo sklep vlade, ki je prekinila odnose s stoletnim sovražnikom svobode vesti in mišljenja.

Z zasedanja Okrajnega ljudskega odbora Kranj

Zvezi komunistov gre zasluga, da smo se ubranili poskusom zasužnjenja in izkoriščanja - njej gre zasluga, da smo se hitro izvlekli iz gospodarskih težav in začeli zmagovito graditi

(Nadaljevanje s 1. strani)

lost z industrializacijo in elektrifikacijo naše dežele.

Vzporedno s premagovanjem gospodarskih težav in našimi gospodarskimi uspehi je naša Partija nenehno skrbela za vsestransko uveljavljanje našega delavskega razreda.

Porast vpliva delavcev na vasi

Volitve v občinske ljudske odbore so pokazale, da naši delavci že zelo dobro razumejo svojo družbeno vlogo, ne samo kot proizvajalci in upravitelji podjetij, temveč tudi kot najbolj zavedni državljani v javnem življenju. Zato ni prav nič čudno, da raste njihov vpliv tudi med ostalimi množicami in še posebej med našimi delovnimi kmeti, ki čutijo, da delavec vnaša nov, zdrav duh na vas in da je njegov iskren zaveznik... Če pogledamo socialno strukturo novoizvoljenih odbornikov občinskih ljudskih odborov celotnega okraja, vidimo zelo ugoden rezultat. Od 302 kandidatov - delavcev je izvoljenih 145, od 346 kandidatov - kmetov je izvoljenih 128 in od 292 ostalih kandidatov 135.

Ko je govoril o volitvah v zbor proizvajalcev, se je tovariš predsednik zadržal na zelo škodljivem pojavu, ki je prišel do izraza ob volitvi predstavnika kmetov. Nekateri kmeti so zahtevali, da naj bo v zboru proizvajalcev večje število kmečkih predstavnikov ne glede na udeležbo kmeta v celotnem družbenem proizvodu, kakor predvideva zakon. Ker niso uspeli, so začeli širiti mnenje, da oblast kmeta zapostavlja in ga celo hoče uničiti.

Kaj je bilo storjenega v korist kmeta?

Naša oblast ne bi bila socialistična, če bi resnično mislila uničiti kmeta. Niti ne bi bila socialistična, če bi s kmetom ravnala na tak način, kakor so ravnali v visoko razvitih kapitalističnih državah, ko so hoteli povečati kmetijsko proizvodnjo. Naša ljudska oblast je delovnemu kmetu že v težkih povojnih časih veliko pomagala. Našemu kmetu so bili

Dušan Horjak
podpredsednik OLO Kranj

takoj po vojni odpisani predvojni dolgovi, z agrarno reformo pa smo ga rešili še preostalih fevdalnih spon. Sedaj ni več odvisen od vaških oderuhov in visokega plačevanja obresti. Naš delovni kmet je bil v stari Jugoslaviji privezan na košček svoje zemlje, v katero je vlagal vse svoje življenjske sile, da se je obdržal in dosegel sorazmerno ničev donos. Moral je dajati večji del svojih pridelkov državi v obliki davkov, sodni kliki v obliki sodnih stroškov in bil stalno preganjan. Nešteti so bili primeri, ko je moral zapustiti svojo rodno hišo in bil pognan kot navaden proletarec na cesto. Vse politične stranke so složno skrbele za njegovo umsko in tehnično zaostalost... V takem položaju se je z vsem fanatizmom oklepal svoje rodne grude in za ceno prekoračevanja svojih fizičnih moči storil vse, da bi ostal na svojem koščku zemlje in ob svojem ognjišču.

Nihče ne more trditi, da je življenjski standard našega kmeta zdaj nižji kot je bil pred vojno, da slabše je, da je slabše napravljen, da mu ne pomagamo izboljšati obdelavo zemlje, da mu ne nudimo pogojev za kulturni dvig itd. Mi našemu delovnemu kmetu nismo odvzeli zemlje, nasprotno, še celo dali smo mu jo.

Nato je tovariš Košmelj opisal najnovejše pridobitve našega delavskega razreda in vsega delovnega ljudstva v smeri poglabljanja socialistične demokracije. Ocenjujoč rezultate volitev v nove ljudske odbore, se je zadržal predvsem na porastu delavskega vpliva.

Naj navedem le nekaj primerov pomoči kmetu v našem okraju. Za gradnjo zadružnih domov smo dali nad 24 milijonov dinarjev v različnih sredstvih. Za gradnje, opremo in živino je bilo v istem razdobju (od 1948 do 1952) odobreno splošnim KZ in deloma KDZ kredita v skupnem znesku 51,7 milijonov dinarjev. Po vojni je v našem okraju dobila elektriko cela vrsta vasi, ki si v stari Jugoslaviji tega niso mogle zamisliti. Tako so elektrificirane vasi Šenturška gora, Apno, Ravno, Sidraž, Sv. Ambrož, Sv. Lenart, Stiška vas, Štefanja gora, Možjanca, Zg. Sp. Sr. Bela, Bašelj, Zg. Kokra, Breg pri Preddvoru, Paloviče, Novaki, Gozd, Topole, Lajše, Dražgoše, Podpulferca, Sovodenj z okoliškimi vasmi in Hotavlje z okoliškimi vasmi. — (Vrednost teh del znaša okoli 84 milijonov dinarjev.)

Poleg zgoraj navedenih krajev pa so še v teku dela na elektrifikaciji naslednjih vasi: Njivice, Nemilje, Sv. Ana nad Tržičem, Potoče in Kokra.

To so, tovariši in tovarišice, samo nekateri dokazi o odnosu naše oblasti do delovnega kmeta. Kar pa se tiče akumulacije, ki jo ustvarjajo naši delovni kolektivi v podjetjih in družbenega prispevka, ki ga plača kmet v obliki davka, je treba poudariti dejstvo da danes naša kmetijska proizvodnja prav zaradi svoje nizke stopnje v načinu obdelave, ni sposobna ustvarjati akumulacije, kot bi jo lahko sicer in kot jo ustvarjajo industrijska podjetja... To je osnovno vprašanje, ki bi ga morali naši zadružni voditelji v zadrugah imeti stalno pred očmi.

Nato je tovariš predsednik obširno govoril o naših gospodarskih uspehih in bodočih nalogah novega odbora, s čimer bomo našo javnost seznanili prihodnjič.

Zasedal je MLO Krani

(Nadaljevanje s 1. strani)

cije, da bi se čim bolj vskladili kupni in blagovni fondi. Povišanje akumulacije je v glavnem nastalo pri tekstilni industriji, kjer se predvideva v letu 1953 reorganizacija nekaterih obratov in večji izvoz tekstila. Seveda odpade na ljudski odbor mestne občine veliko premajhna vsota akumulacije in skladov in sicer le nekaj nad 44 in pol milijona dinarjev. Dejanske potrebe finansiranja šolstva, zdravstva in drugih družbenih dejavnosti so po tem predlogu krite komaj 45 odstotno. Nedvomno bo potrebna dotacija iz višjega proračuna ali pa višja udeležba.

Po poročilu tovariša predsednika je mestni zbor izvolil sedem stalnih odborniških komisij in to mandatno-imunitetno, komisijo za pravne predpise in organizacijska vprašanja, komisijo za prošnje in pritožbe, stanovanjsko komisijo, komisijo za socialno pomoč II. stopnje, komisijo za družbeni plan in finance ter računsko komisijo.

Odborniki so izvolili tudi svet za gospodarstvo, kateremu predseduje tov. **Andrej Ogrizek**, svet za komunalne zadeve (predsednik tovariš **Janez Škofic**), svet za kulturo in prosveto (predsednik tovariš **Miha Mohor**) in svet za zdravstvo in socialno skrbstvo (predsednik tov. **Rudi Uršič**).

V zavesti, da so zopet napravili korak dalje v graditvi socialistične demokracije, so se predstavniki mesta Kranja razšli s svoje prve seje.

K. H.

---

3. in 4. januarja bo v letnico poljanske vstaje **Ivan Bertoncelj - Johan**, sa Gorenjska proslavila enajstletnico poljanske vstaje in dražgoške borbe. Tovariš ki je sam sodeloval v dražgoški bitki, se je odzval našemu povabilu in napisal naslednji sestavek.

Ivan Bertoncelj

Slavna dražgoška bitka

V zgodnjih jutranjih urah - 1. jan. 1942. leta se je pomikala dolga kolona borcev Cankarjevega bataljona po grebenu Jelovice v Dražgoše. Borci so, kot navadno, izredno dobro razpoloženi. Zavedajo se svoje moči, saj so dotedaj dosegli velike uspehe. Pod vodstvom narodnih herojev Staneta Žagarja in Jožeta Gregorčiča so se prekalili v slavnih borbah na Mežakli, Partizanskem vrhu, Mohorju, v Rovtah. Podprla jih je množična vstaja v Poljanah, Mojstrani in Bohinju.

V Dražgoše smo prišli prav v času, ko je jutranja zarja pobarvala nebo. Ljudje so odgrinjali zavese na oknih in nas prijazno pozdravljali. Vendar je pazljivo oko lahko opazilo, da se vaščanov polašča tudi nekak čuden strah, češ: kaj bo z nami, če pridejo Nemci... Na sredi vasi smo srečali starega očanca, ki je krmil živino. Mirno nas je ogovoril: »Koliko vas pa je, partizanov? Ste dobro oboroženi? Nemci pa v dolini vsak dan govorijo, da so že vsi partizani uničeni...«

Bataljonsko poveljstvo je takoj razmestilo borce v vse tri dražgoške zaselke: Jelenšče, Peči in pred cerkvijo, kjer smo se utaborili. Postavili smo straže, da ne bi doživeli kakih iznenadenj.

Kljub naši prisotnosti se v Dražgošah na videz ni nič spremenilo. Življenje teče dalje svojo mirno pot. Ljudje se še dalje pripravljajo na zimo; hlodi, ki jih vozniki vozijo iz Jelovice, odmevajo zamolklo med hišami. Iz vseh treh strani, ki so jih zasedli partizani, se rezlega prešerna pesem »Bratje, le k soncu, svobodi...« Počutili smo se z vaščani vred, kot da je vojna končana in da smo za vedno osvobojeni...

Od 1. do 9. januarja so bili partizani v Dražgošah in utrjevali svoje vrste organizacijsko in politično. In Švabi so vse to vedeli. Zaradi tega pošiljajo partizani razne patrulje in zasede v bližnjo okolico, istočasno pa že izvršujejo manjše bojne akcije. Kljub napetemu stanju pa pripravijo tudi nekaj mitingov, na katere prihajajo ljudje tudi iz oddaljenejših krajev. Prihajajo iz radovednosti, da vidijo, kako izgledajo osvobojene Dražgoše.

V tistih januarskih dneh se je nebo pooblačilo in pričelo je snežiti. Padlo ga je že kaka pol metra, kar je zelo otežkočalo gibanje. Nato je nastopila je prava gorska zima. Ni nas presenetilo sporočilo, da Nemci koncentrirajo svoje sile v dolini. Zbrali smo se tudi mi in postali previdnejši in pozornejši.

9. januarja 1942 nas je že zgodaj zjutraj patrulja obvestila, da se Nemci bližajo po Selški dolini. Nekoliko kasneje je prišlo enako sporočilo z Jamnika in doline Rudno. In res, ni bilo treba dolgo čakati na njihov prihod. Kmalu smo zapazili dolge kolone kamionov, ki so se pomikali proti Dražgošam. Tudi smo opazili, da so Nemci postavili pri Novakih 6 topov, na Površnici pa tri mitraljeze. Istočasno so od vseh strani korakale manjše kolone proti nam.

Partizani se niso pustili zmesti. Pod vodstvom Staneta Žagarja in Jožeta Gregorčiča so zavzeli položaje in mirno čakali bližajoče se Nemce. Med borci vlada neverjetno borbeno razpoloženje in z njihovih obrazov odseva gnev nad fašistično zverjo. Kmalu so počili prvi partizanski streli... Zaregljalo je po vsem položaju... Sovražnik se je prihulil k tlom in tudi začel sikati ogenj iz svojih lahkih in težkih strojnic. Od časa do časa se oglašajo tudi švabski topovi, ki močno odmevajo po Rudenski dolini. Že prvi dan so izstrelki topov zažgali in porušili nekaj hiš. Kljub silnemu sovražnikovemu ognju naši borci vztrajajo na svojih položajih in sejejo smrt v vrste napadalca. Prav posebno sta se v tej borbi izkazala tov. Biček na levi strani naše fronte in pa tov. Tonček na desni strani. Kraj Bičkovega junaštva, Jelenšče, se danes imenuje Bičkova skala, Tonček Dežman pa je bil letos odlikovan z redom narodnega heroja. Navedenima junakoma je med drugimi stal zvesto ob strani zlasti še tovariš Žakelj, ki je iz svojega položaja »Pod bremzom« udrihal po Švabih.

Borba je trajala ves dan, vse do večera, ko so se Švabi umaknili. Toda naslednje jutro, še v mraku, so Nemci napadli se še večjo srditostjo in s še večjimi silami. Svinčenke žvižgajo od vseh strani, prav tako pa vedno pogosteje odmevajo detonacije topovskih granat, ki jih Nemci sipajo na vas. Naši borci, ležeč v pol metra visokem snegu, junaško odgovarjajo in branijo svoje položaje vse do večera. Pa ne samo borci, tudi domači dražgoški fantje in možje sodelujejo v borbi. Žene, otroci in starci pa so se zatekli v kleti, od koder prosijo partizane, naj vztrajajo in za nobeno ceno ne pustijo Švabov v vas.

Ker Nemci tudi tega dne kljub največjim naporom in številnim žrtvam niso uspeli zavzeti naših položajev, so se zvečer spet morali umakniti.

Tretji dan so Nemci privlekli nove in sveže sile in navsezgodaj napadli z vso srditostjo ranjenega volka. Toča svinčenk in topovskih granat se vsipa na vas. Okrog 11. ure dopoldne — 11. januarja 1942 — so končno uspeli prebiti levo krilo naših položajev. Napadli so Bičkov vod z boka in ga prisilili k umiku. Nemci so zasedli gornjo vas Jelenščice. Takoj po zasedbi te vasice smo začuli grozne krike žena in otrok. To nam je bil znak, da se Nemci znašajo nad nedolžnimi in neoboroženimi žrtvami in uganjajo nezaslišano barbarstvo.

Potem so Nemci začeli vse močneje pritiskati še na vas Peči, kjer se je nahajal štab bataljona. Da bi zaustavil prodiranje Švabov, je Gregorčič poslal v borbo še rezervni vod. Srdita borba se je nadaljevala od hiše do hiše. Topovi so rušili zidove, ostrešja so se z ropotom sesedala, težki mitraljezi pa so bruhali ogenj in smrt. Kljub brezizglednemu položaju so naši borci in junaki vztrajali do večera, ko so se zbrali na desni strani vasi in se organizirano umaknili na Jelovico. Tako se je končala borba za Dražgoše, borba, kakršne do tedaj v Sloveniji še ni bilo.

Po odhodu partizanov so Nemci uganjali grozovitosti, kakršnih svet še ni videl. Začeli so zažigati hiše in metati v ogenj žive ljudi, v kolikor se niso utegnili umakniti ali oditi s partizani. Končno so švabski volkovi spremenili vas Dražgoše v popolne razvaline...

ŠTEVILKE GOVORIJO

V RADOVLJIŠKEM OKRAJU JE 17 ZDRAVSTVENIH IN 8 SOCIALNIH USTANOV, 51 PROSVETNO-VZGOJNIH ZAVODOV, 13 GLEDALIŠKIH IN 6 KINO DVORAN TER 18 KNJIŽNIC

Ob zaključku starega leta ne bo odveč, če nekoliko pregledamo prehojeno pot od osvoboditve do danes in ugotovimo uspehe, ki smo jih kljub vsem oviram in težavam dosegli tudi na socialno - zdravstvenem in kulturno - prosvetnem področju. Navajamo nekaj podatkov iz radovljiškega okraja.

V radovljiškem okraju imamo 17 zdravstvenih ustanov in sicer na **Bledu** sektorsko in zobno ambulanto, v **Bohinjski Bistrici** sektorsko ambulanto, **na Jesenicah** moderno bolnico, 2 sektorski, 1 obratno, 1 zobno in 1 HP ambulanto ter protituberkulozni dispanzer, **v Kranjski gori** sektorsko ambulanto, **v Kropi in Lescah** obratno ambulanto, **v Radovljici** sektorsko, zobno in HP ambulanto, **v Mostah** pri Žirovnici pa obratno ambulanto.

Dalje je v radovljiškem okraju 8 socialnih in človekoljubnih ustanov: štedentsko okrevališče na Dovjem, mladinsko okrevališče v Martuljku, dom onemoglih, otroške jasli in rešilna postaja na Jesenicah, dom za defektno deco v Kamni gorici, okrevališče v Podnartu ter rešilna postaja v Radovljici. V teh ustanovah, v katerih je zaposleno 70 strežnega osebja, je na razpolago 336 postelj.

Otroških vrtcev je v radovljiškem okraju 6, potem 32 osnovnih šol, 5 gimnazij, 1 popolna gimnazija, 3 vajeniške šole, 2 industrijski šoli, 1 kmetijska in 1 glasbena šola. Otroške vrtce poseča 308 cicibanov, osnovne šole 3.618 otrok, gimnazije 2253 dijakov, strokovne šole pa 629 učencev.

Razen navedenih prosvetnih ustanov je v okraju še 6 kino dvoran s 1.993 sedeži, 18 knjižnic z 31.208 knjigami, 13 gledaliških dvoran z 2.858 sedeži, 4 telovadnice, 5 ljudskih univerz in 15 sekcij Ljudske tehnike.

Če primerjamo gornje podatke s stanjem pred vojno, ugotovimo, da glede nekaterih prosvetnih in telovadnih društev še nismo dosegli predvojnega stanja in razgibanja, da pa smo zlasti glede zdravstva in šolstva napravili velik korak naprej. Pred vojno v vsem radovljiškem okraju nismo imeli niti ene gimnazije. Isto velja tudi glede strokovnega šolstva. Vse to dokazuje, kako ljudska oblast skrbi za kulturni in prosvetni razvoj našega ljudstva.

Še nekaj odmevov volitev v radovljiškem okraju

BLEJSKI IN BOHINJSKI KOT

Z volilnimi rezultati v blejski mestni občini smo letos lahko zadovoljni, ker udeležba 95% pomeni, da se je tudi v vaseh Bodešče in Koritno, kjer je bila pri prejšnjih volitvah najslabša volilna udeležba v radovljiškem okraju, politična zavest precej dvignila. Dobro so se odrezali tudi v Bohinjski Bistrici, nekoliko slabše pa na Gorjušah in Koprivniku. V teh dveh nekdanjih partizanskih vaseh je žal opaziti precejšnje politično in kulturno mrtvilo. Tudi še ni rešeno vprašanje trgovine in gostilne, saj morajo gospodinje hoditi po vsako najmanjšo stvar po dve uri daleč. Teh pomanjkljivosti so v glavnem krivi Gorjušci in Koprivničani sami, nekoliko pa tudi nekdanji borci, ki le preradi pozabljajo na ljudi in kraje, kjer so med vojno dobivali varna zatočišča ter hrano in prijazno domačo besedo.

SPODNJESAVSKA DOLINA

V občini Begunje je glasovalo 95.6% volivcev. Da uspeh ni še boljši, je krivo dejstvo, ker v vasi Poljče nekateri ljudje mislijo, da bo zaradi njihove pasivnosti ljudska oblast šibkejša in manjvredna. V občini Črnivec so dosegli najslabše rezultate — samo 89.18%. V tej občini so se najslabše odrezali na Brezjah in na Otoku. Če nekoliko pogledamo za vzroki volilne neudeležbe v teh krajih, moramo ugotoviti, da so na Brezjah nekdanji stari vaški mogotci in »birtje« že v predvolilni dobi preprečevali zbore volivcev. To pa zaradi tega, ker jih zavedni frontovci niso hoteli kandidirati. Langusa zato, ker se je s svojima sinovoma, aktivnima belogardistoma, med vojno borili proti našemu ljudstvu, Mlinariča pa, ker se je med vojno in po vojni izkazal kot izrazit sebičnež in izkoriščevalec. Podobno je bilo na Otoku z Brinškom, gostilničarjem in lastnikom več hiš. Le-ta se je pred volitvami javno bahal, da bo na dan volitev spet odprl svojo gostilno v lastni hiši, čeprav mu veliko posestvo več kot zadošča za življenje njegove družine.

Milan Kristan
predsednik OLO Radovljica

Prav dobra volilna udeležba je bila letos tudi v občini Podnart, saj se je volitev udeležilo 96% upravičencev. V tej občini se je istočasno zgodil tudi tragikomični primer, da se nekdo zaradi pijanosti ni mogel udeležiti volitev. Ta nekdo pa ni nihče drug kot — domači župnik Ocepek.

SOCIALNI SESTAV NOVOIZVOLJENIH ODBORNIKOV

Če smo z udeležbo na volitvah v radovljiškem okraju (96.36%) povsem zadovoljni, pa ne moremo biti zadovoljni z nizkim številom izvoljenih žena. V okrajni ljudski odbor izmed 8 ženskih kandidatov ni bila izvoljena niti ena, v občinske odbore pa od 77 ženskih kandidatov samo 11 in sicer 4 na Bledu, 3 na Jesenicah, po ena pa v Bohinjski Bistrici, Gorjah, Kropi in v Podnartu. V vseh ostalih 7 občinah so bili izvoljeni samo moški odborniki. Izid volitev torej kaže, da se je tudi večina ženskih volivcev raje odločila za moške kandidate. Če je to prav ali ne, bo pokazala prihodnost.

V okrajnem ljudskem odboru je od 45 odbornikov 21 delavcev, 3 mali kmetje, 7 srednjih kmetov, 9 uslužbencev in 5 obrtnikov. V 13 občinskih ljudskih odborih pa je od 227 odbornikov 91 delavcev, 41 malih kmetov, 36 srednjih kmetov, 3 veliki kmetje, 25 uslužbencev, 25 obrtnikov, 4 gospodinje in 2 svobodna poklica. Socialni sestav izvoljenih odbornikov v glavnem ustreza socialnemu sestavu vsega prebivalstva v radovljiškem okraju. Korošec

Za napredek naše živinoreje

O DELU ŽIVINOREJSKEGA ODBORA OZKZ V KRANJU

Da bi pravilno razumeli težave živinorejskega odbora okrajne zadružne zveze, je potrebno, da navedem najosnovnejše podatke o živinoreji v kranjskem okraju. Številčno stanje goveje živine se je po vojni ustalilo na okroglo 24.000 glav goveje živine in ni pričakovati kakega nadaljnjega povečanja. 52 odstotkov tega števila so krave molznice, kar dokazuje, da je v naši živinoreji najvažnejše mleko. Številke o naseljenosti goveje živine na 100 ha obdelovalne površine v raznih območjih se vzpenjajo od 12 na 130 glav goveje živine, ki se preživi na sto hektarih obdelovalne zemlje. Najnižja številka nam zgovorno priča o ekstenzivnem gospodarjenju v krajih, kot so Kokra, Sv. Katarina, Zalilog in Davča, a najvišja o prenapetem stanju, ki nujno zahteva podhranjenost in obolelost živine v krajih Sorškega polja in ravnine okrog Vogelj in Šenčurja.

Mnogo se govori tudi o nazadovanju naše živinoreje, o padanju proizvodne sposobnosti naših čred, pa tudi o manjšanju plemenske vrednosti naših živali. Meritve telesa krav v krajih, kjer razpolagamo s podatki pred petnajstimi leti, so pokazale, da so se telesne mere zmanjšale povprečno za 2 do 3 cm, dočim je višina živali ostala neizpremenjena. Tudi povprečna letna produkcija mleka je padla za 500 do 600 litrov na glavo. Seveda se gornje številke nanašajo le na odbrano rodovniško živino.

Nadalje je treba omeniti vedno slabši pridelek na travnikih, kar je posledica negospodarskega ravnanja z gnojem in gnojnico, saj niti ena petina gnoja ni zajeta s pravilnimi gnojišči in gnojničnimi jamami. Oskrbovanje in pripravljanje gnoja pri nas še ne smatramo za eno važnih dejavnosti gospodarstva, kot je to v vseh gospodarsko naprednih deželah.

Da bi odbor tako sebi kakor tudi živinorejskim odsekom pri kmetijskih zadrugah zagotovil sredstva za izboljšanje živinoreje, je izdelal predlog o dajanju živinorejskega samoprispevka. Predlog je bil sprejet na letni skupščini zveze. Denar se bo uporabljal predvsem za nabavljanje dobrih plemenjakov in vzdrževanje selekcijskega kontrolnega kadra pri kmetijskih zadrugah.

Dobra je bila pomoč živinorejskega odbora pri letošnjem jesenskem licenciranju. Odboru se je posrečilo pritegniti vanj skoraj vse zadruge, s pomočjo katerih je odobritvena komisija dobila precej jasno in točno sliko o stanju plemenjakov, priznanih in zakotnih. Lahko je vplivala na kmetijske zadruge in se dogovorila z njimi za nakup novih bikov. Tudi je zasluga odbora, da je znal pravilno zainteresirati zadruge za plemenski sejem v Kranju, kjer so 80 odstotkov vseh prodanih bikov kupile zadruge kranjskega okraja, kar je vsekakor velik uspeh, če vemo, da je bil sejem skupen za vso pincgavsko območje.

Kot tipičen pojav na terenu je sedaj splošna želja živinorejcev in kmetijskih zadrug, da bi se ponovno vpeljal rodovnik in molzna kontrola, da bi se pričelo s selekcijskim delom. Živinorejski odbor si je že poprej, ko je bilo še malo razumevanja med živinorejci, prizadeval v tej smeri. Neuspeh rodovnika leta 1948 dokazuje, da zahteva to delo največjo solidnost in doslednost. Zato dela odbor v tem počasneje in le tam, kjer so pogoji za vzrejo plemenske živine. Predvsem pride tu v poštev rajon Predvora, Trstenika in Gorič, naprednejše vasi v ravnini, nekdanji center v Selcih, Sorica in povsod tam, kjer jim rodovnik ni samo pretveza pri dobivanju dodatka otrobov za rodovniško živino.

Odbor namerava preko zime urediti še vsa nerešena vprašanja na naših planinah, urediti odnose med koristniki planin in upravnimi organi planin ter izdelati program obnove za vsako planino posebej. Stanje na planinah je slabo, paše je vedno manj zaradi zaraščanja, propadajo pa tudi planinski objekti, tako stanovi za pastirje, staje za živino pa tudi vodna zajetja. Razen tega je tudi v načrtu obnova nekdanje planine Komatevre, ki bi lahko postala ena najboljših naših planin in kot taka vzor ostalim planinam in njihovim odborom.

Odbor bo vse svoje naloge izpolnil le takrat, kadar mu bo uspelo poživeti delo živinorejskih odborov pri kmetijskih zadrugah. K-p

Kmetijski svetovalec

Z. V., Naklo:

Kdaj je najbolj primerno čistiti sadno drevje: jeseni ali spomladi? Se rane na drevju, če ga obžagamo jeseni, prav tako zacelijo, kot če bi ga obžagali spomladi?

Sadno drevje lahko čistimo in obžagamo jeseni, ko odpade listje in to v času, dokler ne zmrzuje. Bolje pa je, da obrezujemo spomladi v začetku marca, ker se spomladi rane bolje celijo. Breskve in drugo občutljivo sadje sploh obrezujemo le spomladi.

Jesensko čiščenje dreja je potrebno zaradi tega, da bi mogli del zimskega škropljenja proti ameriškemu kaparju in nekaterim drugim škodljivcem opraviti še pred zimo, ker nimamo toliko sadnih škropilnic, da bi lahko vse drevje poškropili spomladi pred brstenjem. Zato bi jeseni očistili ter obžagali suhe veje le v tistih sadovnjakih, kjer bi pred zimo škropili drevje, dočim bi redčenje krone, to je obžagovanje zdravih vej, kot tudi pomlajevanje, opravili v začetku marca.

K. F., Goriče:

Kako spoznamo, če je zemlja kisla in če jo je potrebno poapniti?

Na zemljo, ki jo hočemo preizkusiti, vlijemo nekoliko solne kisline, ki se dobi v drogeriji. Pri tem nastane kemični proces ter se apno in solna kislina spreminjata v nove sestavine, med drugimi tudi v plin — ogljikov dvokis, ki pri nastajanju povzroča šumenje. Po jakosti šumenja sklepamo, ali je v zemlji dovolj apna. Če solna kislina ne povzroči šumenja, potem v zemlji ni apna, oziroma premalo.

Ali je zemlja kisla in ji torej manjka apna, ugotovite tudi po tem, če rastejo na tistem zemljišču naslednje rastline in to seveda, če jih je več: srčna moč, preslica, praprot, borovnica, jesenska resa itd. Če je teh rastlin več, lahko sklepamo, da je zemlja kisla in jo je v tem primeru nujno potrebno poapniti.

O pravilni uporabi močnih krmil za prašiče

Osnovna ali glavna krma za svinje je poleti mlada zelena detelja, lucerna ali mlada trava (tratnica), jeseni buče, pozimi od novembra do aprila pa parjen krompir, repa, korenje, surova pesa in zdrobljena suha detelja, lucerna ter pleve ali seneni drobiž. Ker v tej osnovni krmi, zlasti za doječe svinje, odstavljene prasce in pitance ni dovolj hranilnih snovi, ji moramo dodati še oblode, ki naj bo zmes zdrobljenega žita ter beljakovinskih in rudninskih dodatkov. Štiri petine ali 80% te zmesi naj sestavlja mešanica zdrobljene koruze, ječmena, rži, ajde in otrobov, ostalo petino ali 20% pa mešanica raznih oljnih tropin, zdrobljene soje, kvasa, ribje moke, kostne moke in klajnega apna in sicer: 10% oljnih tropin, 8% ribje moke ter 2% klajnega apna ali namesto oljnih tropin 5% kvasa.

Tako mešanico pripravimo za več dni skupaj in jo potem dajemo posameznim skupinam prašičev v določenih količinah. Pri dobri osnovni krmi (poleti pri paši ali zeleni detelji ali lucerni, pozimi pri strninah — krompir, pesa, repa, korenje — in zdrobljeni detelji ali senenem drobirju) dajemo dnevno starim svinjam po 1 kg, mladim brejim svinjam pa po 1,5 kg, doječim svinjam po 3 do 4 kg (po številu prascev), odstavljenim prascem in prašičkom (tekačem) po 1 kg ter merjascem po 1 kg te mešanice.

Pri slabši osnovni krmi, to je poleti k travi srednje kakovosti, pozimi pa repi in plevam, moramo dodajati več oblodne mešanice in sicer: starim brejim svinjam po 1,5 kg, mladim brejim svinjam po 2 kg, doječim svinjam po 4 do 5 kg, odstavljencem po 1,25 kg, prašičkom po 1,5 kg in merjascem po 2 kg.

Če dajemo prašičkom posneto mleko, ni potrebno dodajati drugih beljakovinskih krmil. Oblodno mešanico napravimo iz zdrobljenega zrnja in otrobov, ki ji dodamo še 2% klajnega apna.

Pri pripravljanju mešanice je treba paziti, da bo rudninska primes, to je klajno apno, enakomerno vmešana.

Za odmerjanje obrokov je potrebna posoda, ki drži določeno količino, n. pr. 1 kg. S to posodo vsujemo v vsako korito številu in skupini prašičev ustrezno količino.

Hudourniki nam pretijo

Ljudska oblast je nasledila borno dediščino, ki je ni vredno opisovati, saj je vsem dobro znana. Z ogromnimi napori smo se vrgli na delo in skušali popraviti vse, ker je bilo skozi desetletja zamujeno in zanemarjeno. Toda našim željam in stremljenjem so bile postavljene resne meje. Sredstva so bila majhna in treba jih je bilo uporabiti tam, kjer so bila najnujnejša.

Hudourniki tedaj niso spadali v vrsto najnujnejših del in morali so počakati, da pride vrsta nanje. Res so čakali, toda bliža se čas, ko bo njihovega čakanja konec. Počasi — toda vztrajno — nadaljujejo s svojim neusmiljenim razdiralnim delom in nam že pretijo. Kličejo po človeški roki, ki naj jim zastavi pot.

Med take hudournike na Gorenjskem spada tudi Kokra. S svojimi pritoki z Jezerskega, Komatevre in Podstoržiča odnaša ogromne količine proda in kamna, spodjeda ceste in ruši. Za hrano ji služi celo kamnolom v Kokri, kjer odvečni kamen stresajo kar v njeno strugo.

Strokovnjaki so si že ogledali razdiralno delo te reke. Ugotavljajo, da bo treba v bližnji prihodnosti začeti z načrtnim pogozdovanjem v njenem območju. Tako bodo zadržali odtok vode in ga usmerjali. Toda to še ni vse. V Komatevri se mora zgraditi kar sedem zidanih in lesenih pregrad, dvigniti dosedanje ter zidati še več opornih zidov. Na odseku Stence—Dol je potrebno nekaj manjših pregrad in pragov, v samih Stencah pa pet večjih, če hočemo ohraniti cesto, ki jo hudournik odnaša. Enako število pregrad se mora zgraditi v dolini Kokre od Jezerskega do Predvora. Prva večja pregrada naj bi bila na Sp. Jezerskem pri cerkvici, nato pa v Kokri pri »Železnem mostu« (ki je sedaj lesen). Celotno strugo na Jezerskem bi bilo treba poglobiti in obdati s pragi. Tako bi obenem izginilo tudi močvirje, ki odžira plodno zemljo. Obnoviti se mora stari jez pri »Jurjevi« žagi, ker se je porušil. Skoraj osem metrov visoka pregrada pa je potrebna v Britofu nad mostom (pri Predosljah).

Tudi Primskovljanom Kokra ne prizanaša. Vsako leto golta del zemljišča in širi strugo. Mestna občina v Kranju mora računati na sto metrov visoko pregrado nad hujanskim mostom. Hkrati se lahko tam uredi lepo kopališče v Jurjevih pečinah.

Strokovnjaki so si tudi ogledali »Kefarjev« potok pri Sv. Ani. Tudi on divja. Izjedel je že tri struge med ogromnimi količinami kamnitega grušča. Ob podobnem nalivu, kot je bil pretekli mesec na Jezerskem, bi ta hudournik popolnoma uničil cesto na vsem odseku. Pomisliti je treba tudi na to, da bo ta cesta z otvoritvijo tunela postala mednarodna.

V Komatevri in Podstoržiču bodo začeli z deli že prihodnje pomlad. Toda sredstev primanjkuje. Lesno industrijsko podjetje, Gozdno gospodarstvo na Bledu in Uprava za urejanje hudournikov v Ljubljani, ki pripravljajo začetna dela, jih nimajo dovolj.

Kdo bo tisti, ki bo priskočil na pomoč s finančnimi sredstvi, je še vprašanje, toda Elektrogospodarstvo bo vsekakor moralo prispevati svoj delež, saj bo imelo od tega tudi največ koristi. O vsej stvari je treba še razmisliti — in misliti, da je hudournikom potekel čas čakanja.

K dopisu o muhavosti gimnazijskega ravnatelja

Pred dvema tednoma je v »Gorenjskem glasu« izšel dopis o muhavosti direktorja na jeseniški gimnaziji. Pisec članka pravi, da direktor jeseniške gimnazije ne dovoljuje svojim dijakom, da bi aktivno sodelovali v jeseniškem gledališkem življenju. Prepovedal je svojim dijakinjam, da bi kot baletke nastopale v prireditvi »Namišljeni bolnik«. Nadalje pisec ugotavlja, da je direktor dovolil obisk predstave »Srečni dnevi«, ki ni primerna za mladino.

Da vodstvo jeseniške gimnazije pospešuje kulturno delovanje svojih dijakov izven šole, je dokaz v tem, da jeseniška mladina prav te dni uprizarja na domačem odru dramo »Robinzon ne sme umreti«. Tudi na fizkulturnem področju so jeseniški mladinci dosegli že lepe uspehe. Vodstvo gimnazije se dobro zaveda, da je za mladega človeka potrebno tudi široko obzorje in mnogostranska kulturna dejavnost, česar pa šola sama ne more v polni meri nuditi.

Kar se tiče predstave »Namišljeni bolnik«, je tov. direktor res prepovedal sodelovanje petih dijakov in dijakinj na predstavi. Ker vodstvo gimnazije ni vedelo, kakšno vlogo igrajo dijakinje na omenjeni predstavi, je bilo njihovo sodelovanje prepovedano šele, ko si je direktor predstavo osebno ogledal. Na predstavi je namreč 5 dijakinj v starosti od 12 do 17 let predstavljalo plesalke - zapeljivke, ki skušajo razvedriti in zapeljati »namišljenega bolnika«. Problem take vrste kulturnega udejstvovanja je obravnaval profesorski zbor na svoji konferenci in ostro obsodil take nastope, ker mladino samo kvarijo in škodujejo ugledu našega dijaštva.

Tu torej ne gre za kako muhavost direktorja ali kak odpor proti izvenšolskemu udejstvovanju dijakov. Da je vodstvo gimnazije v tem slučaju ravnalo pravilno, dokazuje dejstvo, da so se vsi starši prizadetih dijakinj, ki so bili poklicani v šolo, strinjali s prepovedjo. Če je krivda na gimnazijskem vodstvu, bi jo našli v tem, da se ni seznanilo z vlogami, ki so jih igrale dijakinje. Sicer pa bi bila dolžnost gledališča, da bi o takih stvareh obveščalo gimnazijo. Tudi obisk predstave »Srečni dnevi« bi bilo vodstvo gimnazije prepovedalo, ko bi bilo točno poznalo vsebino. Toda z vsebino se ravnateljstvo predhodno ni moglo seznaniti, ker je bilo to gostovanje Mestnega gledališča iz Ljubljane.

Odbor Društva profesorjev

DELOVNI KOLEKTIV
GORENJSKE TISKARNE
VAM ŽELI V NOVEM LETU 1953 ČIMVEČ USPEHOV V BORBI ZA IZGRADNJO SOCIALIZMA

Vklesali bomo imena zaslužnih mož

Staro kranjsko pokopališče je bilo že pred leti upuščeno, saj res ne gre, da bi še nadalje pokopavali svoje pokojnike sredi nemirnega, živega mestnega okolja. Za to je bilo naročeno arhitektu M. Šorliju, da staro pokopališče preuredi v gaj, kjer bomo ohranili le dvoje gomil, kjer hranimo zemske ostanke dveh naših velikih pesnikov, Franceta Prešerna in Simona Jenka.

Ta zamisel je bila uresničena, gaj je domala že urejen. Seveda bodo domače breze kmalu izrinile tuje in žalostne ciprese. Tudi zemlja bo dobila travnato rušo s prihodnjo pomladjo. Odstranjen bo tudi razkošni Majdičev mavzolej, ki mu je bilo dozdaj prizanešeno le zaradi znamenitega Zajčevega reliefa, za katerega je treba najti ustrezno zaščito.

Sredi gaja je arhitekt predvidel pokrito stebrišče, ki naj ohranja nekatere značilnosti starih nagrobnikov ter služi obenem za ovekovečenje imen onih kranjskih velmož, ki so tu živeli in delali ali pa bili na kak drug način vezani na naše mesto.

Zato bomo na plošče, ki so že vzidane na stebrovje v sredi gaja, vklesali v prihodnih tednih sledeča imena:

JAKOB STARE, puntar
TOMO ZUPAN, prešernoslovec
GAŠPER ROKAVEC, predikant
ANTON KOBLAR, zgodovinar
LEOPOLD LEYER, slikar
JANEZ PUHAR, izumitelj
VALENTIN MANDELJC, pisatelj
FRAN ŽELEZNIKAR, socialist
JANKO ŽIROVNIK, skladatelj
BLAŽ POTOČNIK, pesnik
IGNACIJ BORŠTNIK, igralec
DAVORIN JENKO, skladatelj
MATIJA VALJAVEC, pesnik
GREGOR VOGLAR, zdravnik
FRANC BABIČ, mecen

Širši javnosti so nekatera od teh imen manj znana, četudi so vsi ti zaslužni možje domačini ali pa zaradi svojega življenjskega dela tesno povezani s Kranjem.

Jakob Stare je za nas pomemben kot vodja kmečkih upornikov. Smledniški kmetje so se leta 1687. uprli svojemu graščaku Ivanu Peeru pl. Oernburgu zaradi znatnega povečanja tlake. Upor je vodil kmet Jakob Stare. Spomladi leta 1688. so ga ujeli in zaprli v Kranju. Uporni kmetje so računali, da ga bodo vodili na sodišče v Ljubljano, zato so čakali v zasedi pred kranjskimi mestnimi vrati s sklepom, da za vsako ceno osvobode svojega vodjo. Gospoška pa je njihove načrte prekrižala s tem, da je prišlo izredno sodišče iz Ljubljane v Kranj in tu po strahotnem mučenju obsodilo Jakoba Stareta na smrt.

Tomo Zupan je naši javnosti bolj znan. Še danes velja za pomembnega prešernoslovca. Za naše mesto pa je še posebno važen kot pogumen borec za slovenščino v stari kranjski gimnaziji in kot ustanovitelj narodnoobrambne Ciril-Metodove družbe.

Gašper Rokavec je živel sredi 16. stoletja kot protestantski predikant v našem mestu. Semkaj je bil povabljen takoj za tem, ko je ljubljanski škof Urban dal l. 1547. zapreti Primoža Trubarja in njegove glavne ljubljanske pristaše. Kranj je bil takrat eno izmed najtrdnejših oporišč nove, naprednejše vere. Gašper Rokavec sam pa je bil borbena, revolucionarna natura, zvest in pošten človek.

Anton Koblar je zaslužen kot zgodovinar, ki je svoje življenjsko delo v celoti posvetil mestu Kranju. Umrl je leta 1923.

Leopold Leyer je živel od leta 1752. do leta 1828. Imel je v Kranju znamenito slikarsko delavnico, ki je v tistem času veljala za eno najboljših. Njegov dom stoji še danes (Tomšičeva ul. št. 5) in še delno ohranja nekatere freske in arhitektonske značilnosti tiste dobe.

Janez Puhar (1814—1864) je znan kot izumitelj fotografije na stekleno ploščo. Bil je tudi sicer vsestransko razgledan in izobražen. Pravkar tudi naši fotografi slave njegovo ime, saj je prva nagrada za najboljše strokovnjake, fotografe-umetnike prav Puharjeva plaketa.

Valentin Mandeljc (1837—1872) je naš domačin. Udejstvoval se je kot pisatelj in prevajalec.

Fran Železnikar, eden naših prvih socialistov, je tudi Kranjčan. Po poklicu je bil krojač in je kot pomočnik živel dalj časa celo v Parizu, kjer se je verjetno navzel naprednih idej. Dolga leta je bil zaradi svojega prepričanja zaprt na ljubljanskem gradu. Zgodovinski viri tudi govore, da je v ječi umrl. Za naš Kranj je pomembna njegova udeležba na tajnem zborovanju socialnih demokratov v »Stari pošti«, ki je bilo julija 1896.

Janko Žirovnik je znan skladatelj in harmonizator narodnih popevk in pesmi. V Kranju se je dolga leta udejstvoval kot šolnik.

Ignacij Borštnik je tudi naš ožji rojak. Znan je vsej Sloveniji kot eden najboljših igralcev klasične dobe našega gledališča. Njegovo življenjsko delo je potekalo v glavnem v začetku tega stoletja.

Blaž Potočnik je znan kot pesnik neštetih ljubkih pesmi, ki pa so že vse ponarodele. Pesmi žive, na avtorje pa smo že skoraj pozabili.

Davorin Jenko, sorodnik Simona Jenka, se je uveljavil kot skladatelj in dirigent. Njegova je tudi »Naprej, zastava slave . . .«, »Adrijansko morje« in neštete pesmi in himne. Je rojak iz bližnje kranjske okolice.

Matija Valjavec — Kračmanov po domače in po pesniško — je živel od leta 1831. do 1897. Znan je kot pripovedni pesnik in kot zbiralec narodnega blaga. Doma je z Bele pod Storžičem.

Gregor Voglar je bil doktor medicine. Kot zdravnik je delal na ruskem carskem dvoru. Zgodovina medicine ga upošteva kot velikega znanstvenika in iskalca novih poti v zdravstvu. Doma je bil iz Kranja, živel, delal in umrl pa je v tujini.

Franc Babič je znan starejši generaciji rodoljubov kot mecen, ki je vse svoje znatno premoženje zapustil Ciril-Metodovi družbi za narodnoobrambne namene.

Seveda bo treba prej ali slej navedeni seznam dopolniti z imeni, ki nam jih bo morda javnost še predlagala. Vsekakor pa se naše mesto vsaj na tako skromen način oddolžuje prednikom za njihovo požrtvovalnost in njihovo delo, ki pomeni znaten prispevek k slovenski kulturi.

Č. Z.

Za javno razpravo

Beseda - dve o naših mladih in starih

Prav dobro se spominjam prijateljevih besed, ki jih je nekoč pred vojno govoril v učiteljski družbi: »Bilo je na roditeljskem sestanku v Sarajevu. Besedo je imel gimnazijski ravnatelj, ki se je zgražal nad obnašanjem šolske mladine, posebej pa še nad njihovo govorico.«

»Kje neki dobiva mladež vse mogoče nesramne, človeka nevredne besede?« je spraševal ravnatelj.

»Pa je v kotu velike predavalnice, ki je bila zasedena od staršev zavodovih učencev, učenk in vzgojiteljev, zamrmral pravoslavni pop - katehet: »Pa zakaj vendar toliko skrbite za te besede!« in krepko zaklel.

»Spogledali smo se, vsak si je mislil svoje,« mi je dejal prijatelj.

Ali je treba spraševati, od kod strup, kdo zavaja, kdo izprija naš naraščaj?

Kot dojenček posnema otrok materine besede. — Kako je mati srečna, ko čuje iz ust malega bitja prvič besedo »mama«! — Prav tako posnema in pobira otrok v predšolski dobi vse, kar sliši iz ust staršev, vse, kar vidi pri materi in očetu, vse, kar vidi in sliši v svoji neposredni okolici.

Da naša mladina — pričnimo pri osnovnošolski, končajmo pri mladincih in mladinkah na naših univerzah — ni najbolj moralna, tega ne bo najbrže nihče zanikal! Danes ni več časa, pa tudi potrebno ni, da bi se spraševali, kje tiči vzrok, da **naša mladina moralno propada**, da je nemoralna, pač pa je treba seči po sredstvih, s katerimi bomo odpravili to zlo.

Kar priznajmo: Zla so v prvi vrsti krivi — skoraj vedno in povsod — starši, ki s svojim nespodobnim govorjenjem, s svojim nespodobnim obnašanjem zastrupljajo lastni zarod.

Kolikokrat čujemo doma psovati očeta! Če bi ostalo pri »hudiču«, pri »primojdušanju«, bi človek še odpuščal, tako pa ob vseh »vznešenih« tujih in domačih »cvetkah« ne more mirno mimo tega. In često niti ne ostane samo pri psovkah. Psovkam sledijo grožnje in končno celo — pretep. In? Kaj potem? Ali naj uporablja otrok kako drugo abecedo?

Nedavno sem čul v mestnem kopališču frkolina — in to petletnega — ki je zakričal starejšemu pobiču: »Preklet pankrt, te bom tako v r.. sunil, da boš crknil!«

Ali se je treba vprašati, kje je otrok dobil tako nemarne besede? In — ali je treba vprašati, kako to, da je učenka, ki še ne šteje polnih sedemnajst let, zanosila s fantinom, ki je šel jeseni služit rok? Ne! Nič čudnega ni, da se je to zgodilo, saj je mladenič zahajal v hišo, ko je bilo »nevesti« komaj trinajst let.

Pojdite v kino in ni se treba čuditi, če boste tam našli šolarčke — čeprav je strogo prepovedano obiskovati kinopredstave — punčare dvanajstih, trinajstih, štirinajstih let. Včasih so same, včasih v spremstvu »srečne, presrečne« mamice, ki kar žari od veselja, ko vidi, da njeni nadvse lepi in duhoviti hčerkici dvori kak mahovec.

Čul sem preteklo leto glas matere, ki se je opravičevala. V zadregi je bila — »sirota«: »Čudite se, da mojo hčerko spremlja kavalir? Vedite, mene so doma trdo držali, kar si mi je vedno zdelo kruto. Pa sem govorila sama sebi: moja hči bo živela drugo življenje. Zato ji dajem prostost, naj jo uživa . . .«

Punčara je stara sedemnajst let in uživa . . .
Take so one. In njih partnerji? Nič boljšega ne najdeš med njimi. Ne trdim, da so vsi taki, trdim pa lahko smelo: **izjeme preštejemo na prste.**

Kdo še ni videl naših mladeničev, ko gredo na nabor? Kdo ni slišal njih »sladke govorice«? Kdor tega žargona ne pozna, naj stopi v ta ali ona lokal, recimo ob ponedeljkih, pa bo imel priložnost, naslajati se nad doraščajočo mladino.

Priznajmo: morala ni kavčuk, ki bi se dal raztezati in stiskati! Morala hodi po strogo začrtani poti. Socialistična morala je samo ena in ona narekuje slehernemu državljanu: Bodi skromen, dostojen vljuden, pozoren do sočloveka, spoštuj starejše, ljubi svojo socialistično domovino, pa bo tebi in domovini dobro!

Kje začeti? Pri abecedi vzgoje, ki jo mora dati **dom**. In nato? Stremeti za tem, da iztrebimo psovke, domačo in tujo kletvino, da pazimo na to, da mladina ne poseča kinopredstav, ki ne ustrezajo njeni starosti, da ne podpiramo erotičnega izživljanja, pač pa zatremo v kali take pojave! Stremimo za tem, ga vzgojimo dobrega patriota. S tem bomo koristili sebi, mladini in svoji socialistični domovini.

d. v.

V anketi »Gorenjskega glasa« nam je precej bralcev pisalo, da si želijo, naj bi priobčevali več člankov o vzgoji mladine, njeni vzgojenosti in morali. Zato smo že v prejšnji številki objavili sestavek Družbena in moralna vzgoja — nov predmet v naših šolah.

Često slišimo glasove, da je današnja mladina nevzgojena in moralno pokvarjena. Ni malo ljudi, ki mečejo vso našo mladino v en koš, pretiravajo in posplošujejo nekatere maloštevilne nevšečne primere razbrzdanosti pri mladincih. Menimo, da bi bilo treba o tem vprašanju resno spregovoriti v javnosti, ne pa samo v zasebnem življenju in v zaključenih družbicah. Zato v današnji številki objavljamo nekaj člankov, s katerimi se uredništvo ne strinja v celoti, in vabimo vse tiste, ki jim je pri srcu naša mladina, njeno življenje in vzgoja, zlasti pa še prosvetne delavce, da sodelujejo v diskusiji, ki ji dajemo prostor na naših straneh in jo začenjamo s priobčenimi članki.

Uredništvo

Plečnik v Kranju

V soboto, 20. t. m. nas je obiskal mojster arhitekt Jože Plečnik in si ogledal skoro dovršeno fasado Prešernovega gledališča, za katero je dal svojo zamisel domačinu arhitektu Jocifu, ki jo je tudi srečno realiziral.

Med razgovorom z mojstrom Plečnikom smo spoznali, da je 82 letni umetnik kar ves po-

mlajen in srečen spričo realizacije njegovih zadnjih, najbolj drznih načrtov. Sam skromno pripominja, da je stvar prelepa, vendar ni prevzetna. Pravil je še, da se mu zdi vse, kar dela, študija, šola za bodoče rodove. In da je take stvari ustvarjati prava socialna dolžnost; saj ne žive ljudje le od kruha, treba je skrbeti tudi za njihove potrebe po lepoti. Življenje mora biti plemenito in da je dobrota za skupnost, če se ji ustvari umetnina.

Pravi, da nam bo ostal še zvest. Pravkar se dokončujejo dela v bivši Šifrerjevi gostilni na Titovem trgu. Ves lokal in vsa oprema bo izdelana po Plečnikovih načrtih.

Č. Z.

Vzgoja otrok, dom in šola

V celoti se strinjam z dopisnikom »Ljubljanskega dnevnika«, ki predlaga in svetuje, naj bi bila mladina do 18. leta zvečer doma. Zdi se mi popolnoma napačno, kako nekateri starši vzgajajo svoje otroke. Poglejmo en tak primer. Fantič, star kakih 12 let, gre zvečer ob 7. ali 8. uri, največkrat brez vednosti staršev, brez dovoljenja in brez vsakega spremstva v kino. Vrne se ob 11. uri domov in to pozimi, v snegu, mrazu ali dežju, do kože premražen in prehlajen, skrbna mamica pa mu, revčku, ki se je prehladil, hiti kuhati čaj. Drugo jutro gre nepripravljen, brez šolske naloge ali pa s prav površno, v šolo in razumljivo je, da ob polletju »cveki« kar dežujejo. Kdo je kriv temu? Seveda učiteljstvo, ki fanta sovraži — namesto, da bi se taki slučaji naprtili staršem, ki imajo »cveke« na vesti. Učitelji takim nepridipravom ne morejo in ne smejo gledati skozi prste, jih protežirati, kaznovati jih pa ne smejo, ker imajo drugi dan mamico »na glavi«.

Pravo in temeljito vzgojo morajo in so dolžni dati v prvi vrsti starši, ker šola ne more popraviti tega, kar je malomarnost staršev zagrešila. Če bodo starši ravnali tako, kakor jim dolžnost veleva, jim bodo tudi otroci — ako ne takoj, pa v zrelejših letih — zato hvaležni. »Zgodaj začne žgati, kar kopriva če postati.«

N - - - a

Filmi, ki jih gledamo

BROADWAYSKE MELODIJE
(»Ziegfeld Follies«)

so do danes, vsaj kolikor smo mi videli, najvišji vzpon izraznih možnosti sodobne filmske tehnike. Vendar se v vsem razkošju domislekov in tehničnih »trikov« že čuti, da ustvarjalcem filma ne gre samo za golo razkazovanje mehanične zmogljivosti, temveč skušajo vsakokrat tudi nekaj malega izraziti in povedati, seveda v skromni, vedri, neobtežujoči obliki. — Film je montiran kot niz med seboj nepovezanih varietejskih »točk«: skečev, plesov, baletov, petja. Nekateri izmed dramskih skečev so zamišljeni res duhovito: vsebinski višek je nedvomno tragična burka o obtožencu in advokatu »Za en sam dolar«, a tudi telefonska satira »Medkrajevno prosim« je kljub mestoma pretirani burkavosti duhovita in zadéva v jedro. — Vrhunec plesne umetnije je »Prizor iz kitajske četrti« s prekrasnim sanjskim vložkom, plesom štirih pahljač. Ena najlepših kuliserij, kar smo jih sploh kdaj videli, pa je scenski okvir za pesem »Lepota«, tisti sivo-zlati brezmejni horizont z raznotero razmeščenimi ženskimi telesi. — Da pri vsej stvari ne smejo manjkati lepe noge plavalke Esther Williams, se razume samo po sebi — drugače bi ne vedeli, da je film nastal v Hollywoodu. — Škoda je, da avtorji niso znali dosledno izvesti povezave vseh točk v smislu uvodnega prizora, v katerem rajni Ziegfeld (zgodovinska osebnost; lastnik in vodja številnih broadwayskih varietejev in revij) v nebesih obuja spomine na svoje zemeljske dni in na predstave, ki jih je včasih organiziral. To bi se dalo z malce fantazije popeljati skozi ves film, namesto tistih pustih vmesnih napisov.

Film brez »globoke« vsebine, a vendar tako mojstrski in mikaven, da ga je vredno pogledati večkrat.

G.

BAMBI

je ljubek risan film slovitega Walta Disneya, izdelan po povesti Felixa Saltena. Film je dokaj preprost — vsebinsko in tehnično — in prav zaradi tega doseza nepozaben učinek. Osrednja oseba je srnjaček Bambi z izrazito naivno in radovedno otroško dušo. Seveda ne manjka tudi nasprotja, ki je poosebljeno v prepredenem in hudomušnem zajčku. S prijetno lahkotnostjo sledimo razvoju Bambija, ki le postopoma in s težavo spoznava življenje okoli sebe ter nevarnosti, ki prete živali prvenstveno s strani človeka — lovca. Tehnična sredstva so prav po Disneyjevsko preprosta. Bogat in pester gozd nas ne utruja, temveč daje filmu poseben mik. Temu je treba dodati še odlične glasbene efekte, otroške glasove in smeh, ki prav vešče dopolnjujejo umetniško vrednost filma.

Ne starim, ne mladim ne bo žal, če si ga ogledajo.

Karel Plestenjak

Škofjeloški muzej

Škofja Loka je med tistimi redkimi slovenskimi mesti, ki pričajo o najstarejši zgodovini slovenskega ljudstva. Odlikuje se po tem, da je bila sposobna ceniti svojo kulturno vlogo

in se znala z ustanovitvijo pokrajinskega muzeja uvrstiti v krog najvišjih kulturnih središč. Ker je muzej še zelo mlad in šele v razvoju ter širšemu kulturnemu svetu malo znan, podajam njegovo zgodovino in pregled sedanjih zbirk.

Pobuda za muzejsko misel izvira iz različnih momentov

Prvi uspeh stražiške Svobode

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« v Stražišču pri Kranju se je prav lepo predstavilo. S svojimi gledališkimi amaterji je uprizorilo Cankarjevo »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«.

Pravilno je začelo: ne s kako osladno burko, pač pa z jedko farso, v kateri naš Ivan Cankar biča svetohlinsko hinavščino malomeščanskih krogov, ki tako radi moralizirajo, četudi so sami do dna gnili. Še vedno je dosti malomeščanskih elementov, ki tako radi dele nauke in zavijajo oči k nebu (ali pa kar direktno k Vatikanu in k pobožnjakarjem v katoliških deželah). Zato so Cankarjeve besede še vedno aktualne in še vedno je Cankarjev bič potreben.

Seveda je uprizoritev nekega gledališkega dela vedno nekaj delikatnega. Nič ni stalnega. Ni šablone, ne vzorca. Vsakokratna uprizoritev je zrcalo časa, okolja, pogojev. Pa tudi umetniškega gledanja. Ista stvar, zaigrana v različnih razdobjih, igrana in režirana od različnih ljudi, ne more biti ista. In prav je, da ni. Saj bi bilo potem le preenolično na tem svetu.

Zato nič kaj ne zamerjam vrlim amaterjem iz stražiške »Svobode«, da so farso nekokoliko spremenili v komedijo, vsaj za povprečnega gledalca, ki vidi predvsem situacijsko komiko. Poučeni in resnejši pa so doživljali pravo cankarjansko vzdušje, sledeč opojnemu jeziku, ostrim domislicam in idejni tendenci, ki s tako jedkostjo naravnost pobija vso lažimoralo malomeščanske družbe.

Četudi gledališki recenzent ne meri amaterskih uprizoritev z istimi merili kot stvaritve poklicnega teatra, je pohvala uprizoritve »Pohujšanja« prav lahko objektivna. Rahlih nerodnosti je sicer res nekaj, toda prav nič ne motijo celote, še manj pa našega zadovoljstva, da smo v Kranju dobili spet prav sposobno amatersko igralsko družino.

Če igro razčlenimo kot igralsko stvaritev, moramo predvsem poudariti uspelo režijo (Riko Poženel), ki je v delu zelo vidna, saj so prav prizori s skupinami najmočnejši. Zato tovarišu Rikotu Poženelu vso pohvalo in priznanje.

Od igralcev so se najbolj odlikovali: J. Pegam kot Peter, A. Petek kot župan, B. Leskovar kot dacar in seveda R. Poženel kot zlodej. Prav dobro igro in mimiko smo opazili tudi pri drugih, posebno pri štacunarju (F. Triler), cerkovniku (M. Perne) in pri županji (J. Tavzesova). Nekoliko premonoton je bil učitelj Šviligoj (R. Žibert), morda po režiserjevi zamisli? Opazna je bila tudi dobra maska in nema igra ekspeditorice (D. Velkonja). Svoje naloge so dostojno izvršili tudi nosilci manjših igralskih bremen (L. Križnarjeva, L. Mrak, V. Šumcova, F. Skomavc in A. Rakovec).

Za Jacinto, ki jo je zaigrala Majda Habjanova, pa je treba še nekaj posebnih besed. Navajeni smo Jacint, stkanih iz najbolj rahlih sanj. Koncept skoro vseh režiserjev je bil tak, da so Jacinto istovelik z lepo Vido, s čistim hrepenenjem. Saj tudi iz teksta samega posnamemo, da sta bila oba, Peter in Jacinta, popolnoma čista, umetnost in lepota sama. Zdaj pa nenadoma stopi na oder prava zemska žena, ki ji je sicer ime Jacinta, a zapleše kot vroča Carmen. Seveda je kot taka za grešnike iz doline Šentflorjanske licenca poetica kar sprejemljiva. Vendar nas je ta poseg v pojmovanje Cankarjevih figur kar presenetil. Morda se ne moremo otresti navade, utrjenih vzorov, tradicije. In je Poženelova zamisel prava, bolj zdrava in manj solzava. Jacinta je sicer prav lepo zaigrala, opazna je bila posebno lepa, čista izgovorjava. Njen ples je bil koreografsko neoporečen, tempo pa vsekakor prehiter, (morda zaradi hiteče gramofonske glasbe).

Scena je ustrezala popolnoma. Maskiranje je bilo sicer farsi primerno, vendar bi tak način lahko zašel v karikiranje, če bi se uporabile podobne maske drugod. Župan se nam je zdel premalo debel, zlodej pa premalo utek. So pa to zares malenkosti, ki ne morejo motiti hvaležnih gledalcev.

Č. Ž.

Martirija, Bernardina hči

Pri nas ni v navadi, da bi se v gledaliških prikazih omejevali le na eno izmed vlog. Izčrpna ocena uprizoritve Lorcovega »Doma Bernarde Albe« na deskah tržiške »Svobode« pa bi nam zavzela preveč že tako tesno odmerjenega prostora. Zato se bom ustavil le pri eni igralskih stvaritev, — med katerimi so zlasti tisto Marije Jozefine, Ponzijina, Bernardina, Adelina in Magdalenka presegle raven običajnega podeželskega diletantizma, — pri Martiriji.

Za njo gre zahvala Heleni Legatovi. Njena Martirija je bila res taka, kakršno si predstavljamo, ko beremo dramo: staro dekle, ki je prav zato, ker je grdo, toliko bolj pametno, in zaradi grdote in pameti njena zlobna pronicljivost nadkriljuje ostale hčere Bernarde Albe. Ni več navadno kmečko dekle. V hiši, polni žensk, pa vendar v strahotni samoti, je vse življenje poslušala, opazovala, tehtala, premišljevala. Možgani so ji bili nenehno napeti. Njena inteligenca presega razum sestra.

Čustvuje. Ljubi in sovraži z vsem svojim bitjem. Sovraži še toliko bolj, ker ve že od vsega začetka, da je njena ljubezen prav tako neizprosno obsojena, da ostane brez haska, kakor je njena prostost vkovana v zidovje žalujočega Bernardinega doma, v neomajne stene zlagane morale. Zaveda se, da zaradi telesne hibe nima ničesar pričakovati od življenja. Ko se cinično roga, velja zagrenjeni posmeh njej sami, njeni klavrni usodi. Ker ve, da ne bo nikdar dobila moškega, jo žge poželenje še huje, stopnjuje zlobo in tira v zločin.

Prav taka je bila na tržiškem odru. S skromno odmerjenimi, a mojstrskimi sredstvi, skoraj brez vsake gestikulacije, le z izrazito mimiko in rahlim spremljanjem glasu nam je Legatova ustvarila tako Martirijo, da je vzbujala v nas odpor in sočutje hkrati. Čeprav ne vseskozi enako močna in dasi je na nekaterih mestih prešla v pretirano in neverjetno, nam je v nekoliko prizorih pripravila globoko doživetje: Takrat, ko je Adeli priznala svojo brezupno ljubezen in na koncu drame, ko je z enim samim stavkom tako prepričljivo posredovala doživljanje ženske, za katero je dejstvo, da je zagrešila podel zločin — sadistično povzročila samomor lastne sestre, manj važno od tega, da je druga »tisočkrat srečna, ker ga je mogla imeti!«

V odkčni režiji Jelke Žagarjeve je odrski kolektiv dobrih in marljivih igralk dosegel skladnost in ubranost igre, tako da je bila prva letošnja tržiška premiera — kljub neupravičeno skromni sceneriji — res vzorna.

R. P.

Ustanovni občni zbor tretje Svobode v Kranju

Agilni sindikalisti in SKUDovci so v nekaj mesecih zbrali za DPD »Svobodo Kranj« preko 500 pristopnic. V »Svobodo« so se v celoti vključili kranjski godbeniki, moški in ženski pevski zbor ter še dokaj mladine iz vseh kranjskih, zlasti tovarniških kolektivov. Vendar ustanovni občni zbor, ki je bil 23. 12. sicer v lepo okrašeni sindikalni dvorani in ki je tudi vsebinsko bogato in pravilno potekal, ni pokazal tistega vzdušja, kakršnega bi v izrazito delavskem in industrijskem središču moral pokazati. Od okrog 150 navzočih članov je bila komaj petina tistih, katerim je Svoboda v prvi vrsti namenjena, pravih delavcev. Prav gotovo ni prav, da društva svojih zborov ne koordinirajo in da je bil istega dne ob isti uri tudi občni zbor Planinskega društva.

Ne glede na to nerodnost pa nam potek tega ustanovnega občnega zbora izpričuje, da bo kranjska Svoboda ob aktivnem sodelovanju vseh dosedanjih in bodočih članov krepko zaživela in res imela svoje važno kulturno poslanstvo med kranjskimi delavci.

Občni zbor je otvoril predsednik pripravljalnega odbora tov. Košir, ki je tudi podal poročilo o poteku vseh priprav. V delovno predsedstvo sta bila med drugimi izvoljena tudi dva stara predvojna Svobodaša, tovariša Torkar in Brovč. Soglasno je bil izvoljen 13 članski izvršilni odbor s predsednikom tov. Torkarjem na čelu, v katerem so pretežno delavci in tudi trije stari Svobodaši. **V dokaj razgibani diskusiji sta obujala spomine na sicer težko, a razredne priklenjenosti in ljubezni polno delo stare Svobode in Vzajemnosti v Kranju in drugod v stari kapitalistični Jugoslaviji tov. Resman in Brovč. Kakor je bil nekoč mali Cankarjev dom s svojimi debatnimi in recitacijskimi večeri, z delavskimi igrami in pevskimi nastopi ob vodstvu pok. Vehovca in dr. Gabrovška ter ob veliki vzgojni pomoči sedanjega veleposlanika v Indiji dr. Jožeta Vilfana zbirališče revolucionarnih »rdečkarjev«, kjer so se vzgajali in vzgojili mnogi delavski voditelji in zavedni komunisti, prav tako mora postati Sindikalni dom, kjer se bo v glavnem odvijalo delo kranjske Svobode, revolucionarno žarišče vseh delovnih ljudi mesta Kranja, ki bodo stremeli za čim višjo politično in strokovno izobrazbo. Le sistematično vzgojno delo bo usposobilo kranjske delavce, da bodo stoodstotno kos velikim nalogam, ki so jim poverjene pri upravljanju podjetij in pri delu za dobrobit skupnosti v mestnih in okrajnih organih oblasti.**

Umesten je bil predlog, da je treba takoj oskrbeti stalno zakurjen prostor, kjer bodo delavci mogli čitati časopise, igrati šah in se pogovarjati o delu. Čim preje bo treba urediti prostore za vežbe posameznih sekcij. Imetje petih SKUDov bo treba prenesti na Svobodo. Pravilno je poudaril tov. Peklaj, da moramo predvsem vključiti vso kranjsko delavsko mladino, tov. Lipar pa je apeliral na novi odbor, da bo čimprej omogočil, da dobi kulture žejno delavstvo Kranja svoj kulturni dom.

H. Kor.

Krenili so po pravi poti

Smoter današnje in nekdanje „Svobode" je dvig delovnega človeka - Nova bo sledila svetlim smotrom stare

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« je bilo ustanovljeno na pobudo nekaterih članov nekdanje »Svobode«, ki ima v Tržiču bogato tradicijo. Za predhodnico »Svobode« pred prvo svetovno vojno lahko smatramo že delavsko izobraževalno društvo »Vzajemnost«, ki je bilo v Tržiču ustanovljeno leta 1909. Člani »Vzajemnosti« so nastopali tudi na odru. Še pomembnejša pa je bila vloga tega društva v vzgajanju članstva v naprednem duhu, ki je tedaj pod vplivom nauka Marxa in Engelsa že prodrl v naše delovno ljudstvo. Delavstvo se je začelo prebujati in plod tega dela so bili prvi nastopi delavstva za zboljšanje socialnih razmer. Društvo pa je v tej dobi izvršilo važno nalogo, tudi v narodnem oziru. Trdno je branilo slovenski Tržič pred poizkusi germanizacije.

»Vzajemnost« se je leta 1911 preimenovala v »Svobodo«. Po prvi svetovni vojni je dobilo svoj oder in dvorano v poslopju Konsumnega društva, kjer se je poživelo delo pevskega zbora in igralske sekcije. Vsem starejšim Tržičanom so še živo v spominu odrske stvaritve Vehovca, Sove, Mežka, Lotriča, Prosena in drugih.

Osnovno delo društva je bila ideološka vzgoja članstva. Pri tem je sodelovalo tudi precej intelektualcev, zlasti iz vrst učiteljstva meščanske in ljudske šole. Krepitev delavskega razreda se je začela kazati v javnih nastopih, prvomajskih sprevodih, stavkah itd.

Poizkus takratnega protiljudskega režima, ki je hotel zastreti sleherno napredno misel in leta 1924 prepovedal šolski mladini telovadbo pri društvu, leta 1936 pa razpustil »Svobodo«, ni mogel zavreti delavskega gibanja, ker mu je v teh težkih pogojih stopila na čelo Komunistična partija. Pod vodstvom njenih članov bratov Janežičev, Stegnarja, Peraiča, Finka, Uzarja, Štefeta in drugih je že naslednje leto ponovno zaživelo delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« in začelo razvijati še doslednejši ideološki boj proti reakcionarni miselnosti.

Sledeča leta plodnega dela so članstvo tako prekalila, da ga razpust »Vzajemnosti« leta 1939 ni več prizadel. Pripravljalo se je na nove naloge v novih pogojih nemške in italijanske zasedbe Slovenije in tako pripravljeno izvedlo skupaj z ostalimi tovariši svoje največje delo — organiziranje vsega delovnega ljudstva za boj proti okupatorju in prevzem oblasti.

Tako je delala nekdanja »Svoboda« v Tržiču. Nova ji sledi. Današnja »Svoboda« si je začrtala enak program: vztrajno delati za politično prosvetitev slehernega člana društva in politično usmerjati javno mnenje.

V kratkem obdobju svojega delovanja je društvu uspelo oživeti vse sekcije bivšega SKUD-a. Pod okriljem »Svobode« je godba na pihala praznovala petindvajsetletnico svojega obstoja ter v ta namen naštudirala celovečerni koncert, ki ga je izvedla pred polno dvorana Cankarjevega doma v zadovoljstvo vseh poslušalcev. Z njim so gostovali tudi v Naklem in Križah. Člani dramske sekcije so za letošnjo sezono sprejeli precej zahteven in za današnje začetniško stanje društva precej težko izvedljiv progam.

Velika ovira za uspešno delo tržiške »Svobode« je v tem, da društvo nima svojih prostorov. Edino dvorano ima v najemu kinopodjetje in daje prednost le filmom, ki dobro nesejo, dramskih prireditev pa ne upošteva dovolj. Celotni odbor društva si je že precej prizadeval, da bi preuredili bivšo kinodvorano, sedaj last krajevnega sindikalnega sveta in vsaj v njej — čeprav mnogo skromneje — razvili dramsko in zlasti politično dejavnost. Toda pretekla so več kot štiri leta, dvorana pa še ne služi svojemu namenu.

S. P.

Leta 1936 so obrtniki loškega okraja priredili industrijsko-obrtno razstavo v vseh prostorih nove šole. Ta razstava ni hotela vzbujati samo zanimanje za njihove izdelke ter sklepati trgovske kupčije, temveč je s cehovskimi in kulturnozgodovinskimi predmeti imela tudi namen odkrivati preteklost loškega obrtništva. Razstavni odbor je za to priliko izdal posebno publikacijo »Škofja Loka in njen okraj v luči gospodarskih in kulturnih prizadevanj«. Knjiga daje sliko ozemlja, ki je konec 10. stoletja bilo podeljeno v fevd bavarskemu škofu iz Freisingena. Odbor je organiziral tudi uprizoritev pasijona in tako oživljal loško tradicijo, zakaj Škofje Loke pred nekaj sto leti si ne moremo misliti brez močne cehovske organizacije in z njo tesno povezanih ljudskih iger.

Da je loško gospostvo zaključena zgodovinska enota, so se zavedali razni zbiratelji in prekupčevalci starin, ko so jih odnašali celo na Dunaj. Tu mislim zlasti na avstrijske oficirje iz prve svetovne vojne. Pač nam je znan večji domač zbiratelj graščak Strahl iz Stare Loke, ki si je v svojem gradu ustvaril nekak muzej in galerijo umetniških slik. Po njegovi smrti so bili skoraj vsi predmeti odpeljani iz kraja, najvažnejše pa je na srečo dobil ljubljanski Narodni muzej. Sicer ima tudi naš muzej majhen del zapuščine.

Poleg opisanega pojava je loško mesto pričelo zgubljati srednjeveško lice s spreminjanjem hišnih pročelij. Nepremišljena dejanja posameznih hišnih lastnikov in pa odtujevanje kulturnospomeniških premičnin je vzdramilo v nekaterih domačinih ljubezen do dediščine preteklosti. To razpoloženje je našlo ugoden odmev najbolj pri prosvetnih delavcih-profesorjih, rojenih v škofjeloškem okraju. Le-ti so se sestajali vsako leto enkrat. Takšen njihov sestanek je bil prav v dneh prej opisanih loških prireditev. V njih se je rodila misel o ustanovitvi lokalnega muzeja, ki bi zaradi bogatih zgodovinskih tal mogel dobiti močne korenine. Muzej naj bi sprejel večino spomenikov, razstavljenih ob velikem prazniku tukajšnjih obrtnikov, in reševal pomembne zgodovinske predmete pred raznašanjem ali celo uničevanjem.

(Dalje prihodnjič)

Schillerjevo„ Kovarstvo in ljubezen"

V Preddvoru so uprizorili gornjo dramo v režiji Saše Škurca ter jo že parkrat uspešno ponovili. Najprej par besed o drami sami.

V »Kovarstvu in ljubezni« je ujeta tragedija ljubezni, — ljubezni kot edinega in poslednjega oznanila človečanske svobode — skozi katero neusmiljeno udarja in seka kruta resničnost. V tej tragediji ljubezni se kaže Schiller pred vsem kot nadvse močan političen, revolucionaren pesnik. V »Kovarstvu in ljubezni« se ostro bijejo etični principi humanosti in svobode s predsodki in nasiljem privilegirane visoke družbe. Domala vsaka beseda v tej tragediji udarja in žge ter se ne malokrat razraste in grozno razvpije do protesta in zakletve. Človečnost preprostega in čistega srca je v tej tragediji tako vzvišena, da se vsako najmanjše nasilje ob njeni lepoti in veličini razrašča v prokletstvo, neodoljivo vzbuja v človeku odpor ter vpije samo po sebi po obsodbi. Za pošteno stvar je nujna žrtev.

Publika — je merilo predstave. In če pritegne drama publiko tako intenzivno za seboj, kot se je to opazilo na predstavah v Preddvoru, potem je to gotovo uspeh. Na vsak način je uspelo režiserju tov. Saši Škurcu postaviti na oder to veliko Schillerjevo delo dostojno in v igralski smeri dokaj dobro podano. Omenim naj samo, da je na primer Luiza tov. Jocif Nežka dosegla svoj višek ravno v zadnji sceni slovesa od življenja, ljubezni do Ferdinanda in staršev, ravno tak je bil moj občutek pri Ferdinandu. Pravilno je, da drama raste, to je da se dogajanja stopnjujejo. Tudi vsi ostali kot Müller — tov. Mehle Dolfi, njegova žena tov. Tičar Cilka sta dobro odigrala tragedijo staršev, vendar bi Müller prišel še bolj do izraza če bi podal lik starejšega ter manj petetičnega očeta.

Pl. Walterju — Pernuš Andrej — se je videlo, da je šele pred nekaj dnevi »vskočil« v vlogo — zato temu primerno tudi igra. Zelo škodljivi so taki vskoki, prvič radi igralca samega, ker praktično nima časa, da se vživi in vgra v celoto. Ferdinand tov. Bezovšek Franc je bil že omenjen skupaj z Luizo. Tudi Lady Milford, plemenita Kalb, Wurm, t. j. Šenk Francka, Troha Janko in Tičar Jože so spadali v okvir uspešno podanih vlog. Dotaknem naj se še tega, kar je ravno na podeželskih odrih velika napaka — malih vlog! Ni važno, kaj igra, važno je kako odigra svojo vlogo. Zato bi še posebno omenil tov. Cudermana (komorni sluga) tov. Lombar Francko (služabnica pri Lady Milfordovi) ter slugo pri Lady Milfordovi, kateri so s svojimi podanimi liki zelo veliko doprinesli k uspehu predstave.

Lado Štiglic

Porazno majhen obisk

Preteklo soboto zvečer je bil v Domu »Svobode« na Jesenicah pevski koncert delavskih in narodnih pesmi ter nastop folklorne skupine. Na obnovljenem odru, ki je eden najlepših daleč naokrog, je nastopal moški pevski zbor, ki šteje okrog 60 pevcev, ženski pevski zbor s 30 pevkami in mešani pevski zbor ter folklorna skupina. S programom, s katerim so gostovali jeseniški Svobodaši nedavno v Trbovljah, so hoteli nastopiti tudi na novo urejenem odru jeseniške »Svobode« in seznaniti Jeseničane s programom, ki je bil naštudiran po reorganizaciji zborov.

Za koncert in nastop folklorne skupine pa žal ni bilo pravega razumevanja. Poslušalci številčno niso dosegli števila nastopajočih, kar vsekakor da misliti. Predvsem pa je nerazumljivo, da v dvorani ni bilo tistih, ki so bili vabljeni in ki bi se bili dolžni udeležiti nastopa domačih Svobodašev pred ostalimi. Če bo zanimanje le za kino predstave ter razne plese in če se obiskovanju kulturnih prireditev ne bo posvečalo dovolj pozornosti, stvari ne bodo krenile na boljše. Istega večera je namreč uprizorilo jeseniško Mestno gledališče eno najlepših letošnjih predstav — »Ano Christi«, ki jo je gledalo le nekaj desetin ljudi. Kakor koncert jeseniške »Svobode«, tako je tudi uprizoritev »Anne Christi« v soboto zvečer kulturen škandal za jeseniško publiko, ki še vedno teži po zabavnih in plehkih programih.

Zdravniški nasveti

Okužbe novorojenčkov

Tovariš B. F., na vaše vprašanje, ali je res, da se driskam novorojenčkov in malih otrok vzrok okuženja s kužnimi klicami, vam moram odgovoriti pritrdilno. Razvoj bakteriologije nam je odkril, da so pogosto klice iz skupine salmonel (povzročitelji paratifusnih obolenj in drisk) in šigel (povzročitelj krvave griže) vzrok otroških drisk in da so kužnega značaja. Vse te klice se izločajo iz telesa v blatu in seči, v telo pa pridejo skozi usta. Prenašajo se vedno na isti način, t. j. s čimerkoli, kar je z blatom ali sečjo okuženo. Otroci so često kliconosci salmonel in šigel. Najdemo jim te klice v žrelu, krvi ali seči, ne da bi kdajkoli preboleli drisko. Prenašajo jih pa lahko dalje po dotiku. Ugotovljen je tudi prenos z okuženimi predmeti, umazanimi rokami matere ali negovalke, insekti (muhe, komarji, uši, ščurki). Klice najdemo tudi v sobnem prahu in jih dojenčki lahko tudi vdihajo pri suhem pometanju. Okuženje s salmonelami se izraža pri dojenčkih kot driska ali splošno zastrupljenje brez izrazite lokalizacije. Smrtnost otrok do enega leta starosti je velika 31—54%. Odtod zahteva, da se moramo pri negi in oskrbi dojenčkov in malih otrok strogo držati vseh osnovnih načel in osnov higiene; le tako bomo preprečili okuženje in izbruh bolezni ter zaščitili zdravje svojih otrok.

Zamaščenost

Tovariš P. K.: Kako zdravimo zamaščenost (debelost)? Debelost je precej pogost pojav in gotovo predstavlja važen socialno-medicinski problem. Debele ljudi bi lahko razdelili v tri skupine: 1) »polne«, katerim zavidamo radi njih moči, zdravja in privlačnega izgleda, 2) »komične«, ki so radi svoje debelosti izgubili zaupanje vase (to je vzrok neuspehom v njih zasebnem življenju), 3) »obžalovanja vredne«, pri katerih povzroči zamaščenost razne okvare telesnih delov in motnje v delovanju raznih organov. Škodljivi vplivi debelosti na zdravstveno stanje, na delovno sposobnost in življenjsko dobo se pokažejo posebno močno po 45. letu. Za osnovni vzrok debelosti smatramo danes prevelik dovoz kalorij energije v telo, ki je večji kakor je potrošnja energije v obliki dela in ustvarjanja toplote. Dovoz hrane regulira apetit, zakaj pa je le-ta povečan in tako tudi uživanje hrane, še ni povsem dognano.

Osnovni princip v zdravljenju je znižati kalorično vrednost hrane. Zato se poslužujemo tako imenovane redukcijske diete, ki naj zniža kalorično vrednost hrane na 1300 kalorij. Prepovedano je uživati mastno meso, mesne sokove, maščobe, močnate jedi, testenine, marmelade, krompir, sladkor itd. Vendar ne moremo brez zdravniškega pregleda in nadzorstva sami začeti s tako dieto, ker le-ta ni na mestu pri tuberkulozi, rani na želodcu, v nosečnosti in drugih boleznih. Dieto sme po natančnem pregledu predpisati in odrediti samo zdravnik.

Pravni nasveti

O stanovanjih

G. N. iz Kranja

Že pred meseci je sodišče ugodilo Vaši zahtevi in Vam priznalo pravico do stanovanja v stavbi, ki je Vaša last, za dosedanjega najemnika pa odločilo, da mu mora stanovanjsko oblastvo preskrbeti drugo stanovanje. Stanovanjska komisija je najemniku nato res z odločbo nakazala drugo stanovanje, ta pa se kljub temu noče izseliti, češ da mu novo stanovanje ne ustreza in da so v zimskem času prisilne preselitve itak prepovedane.

Odgovor:

Stališče Vašega najemnika je napačno. Za lansko zimo je sicer res tedanja Glavna uprava za komunalne zadeve LRS izdala splošno prepoved o izvrševanju prisilnih deložacij v zimskem času, katera je bila objavljena tudi v dnevnem časopisju. Ta prepoved pa je veljala le za zimo 1951/52, ne pa tudi na splošno za naslednja leta. Ker letos podobna prepoved ni bila zopet izdana, je smatrati, da so prisilne izvršitve stanovanjskih odločb dovoljene brez vsake omejitve na letne čase. V kolikor je tedaj Vaša stanovanjska odločba že pravnomočna, lahko pri stanovanjski komisiji I. stopnje stavite pismeni predlog za prisilno izselitev vašega najemnika v dodeljeno mu stanovanje, nakar bo po predhodno izdani pismeni odločbi o deložaciji ista tudi eventuelno izvedena. Opozarjamo Vas pa, da je pismeni predlog za izvršitev stanovanjske odločbe treba staviti najkasneje v roku 15 dni po tem, ko je stanovanjska odločba postala pravomočna, kajti kasneje ista ni več izvršljiva.

O gradbenih dovoljenjih

B. L. iz Medvod

Zanima Vas ali je za zidavo kmečkih stanovanjskih in gospodarskih poslopij sedaj potrebno gradbeno dovoljenje ali ne.

Odgovor:

Gradbeno dovoljenje je za območje LRS v vsakem primeru potrebno. Pravilnik o gradbenih dovoljenjih sicer določa za celotno ozemlje FLRJ, da za zidavo omenjenih poslopij dovoljenje v nekaterih primerih ni potrebno (zidanje v nestrnjenih vaseh, izven 200 metrov širokega pasu ob cestah, železniških progah, rekah itd.). Gospodarski svet vlade LRS pa je za našo republiko izdal navodila, da je gradbeno dovoljenje potrebno v vsakem primeru. To zaradi tega, ker je v naši republiki največ strjenih naselij in krajev, ki so turističnega in zdravstvenega pomena.

Op. ur.: Odslej bomo v vsaki številki priobčili nekaj strokovnih nasvetov s področja zdravstva in prava, ki zanimajo naše bralce. Vse zainteresirane pozivamo, da nam pismeno dostavijo vprašanja, na katera bi radi odgovor. Predvsem bomo odgovarjali le na splošna vprašanja.

• Zanimivosti • Iveci • Nasveti •

GORENJSKI PIONIR

Dragi pionirji!

Spet sem prejel mnogo pošte. Nekatera pisemca so res lepo napisana in tako čedno ilustrirana, da sem kar ponosen na vas. Rad vas imam prav zelo in sem vas iz srca vesel. Čudim se pa, da me še nihče ni vprašal za noben nasvet. Ali res že vse veste in ni ničesar več, kar bi radi izvedeli? Kar vprašujte, na vse bom odgovoril!

Sedaj pa vsem skupaj voščim prav srečno Novo leto! Naj vam gre vse kakor namazano: v šoli, pri sankanju in smučanju, v krožkih in telovadnicah! Bodite prav lepo pozdravljeni!

Vaš Kosobrinček

DRAGI KOSOBRINČEK!

Tudi pri nas je zima. V našem tržiškem kotu ni ravno veliko snega, pač pa je cesta dobro poledenela tako, da se lahko sankamo in smučamo. Na bližnjih gorah je zapadlo mnogo snega. Vse je zravnano, nikjer ne vidiš nobene skalice. Odrasli se hodijo smučat na Zelenico in Kofce. Pri nas je smučarstvo zelo razvito, zato so se tržiški smučarji uvrstili med najboljše v državi. Pri nas imamo tudi majhno skakalnico. Dragi Kosobrinček, zelo bi me veselilo, če bi si jo tudi Ti ogledal.

V PRIČAKOVANJU DEDKA MRAZA

Že je pričelo veselo praznovanje. Obiskal nas bo dedek Mraz in nas presenetil z marsičim. To bo veselje! Srečni dogodek imam že kar pred očmi. Vidim bogato obložene stojnice, lepo okrašene prostore prireditev, preko njih razlivajoče se luči, povsod pa polno smeha in razigranosti — pravi živžav. Gotovo ne bo manjkalo tudi razsvetljene novoletne jelke, vrh katere bo ponosno sijala

rdeča peterokraka zvezda, spremljevalka in bodrilka naših borcev v narodnoosvobodilnem boju. Pod jelko bo dedek Mraz pripravil darila za kolektive, pionirske odrede, dijaška kulturno-umetniška društva, telesnovzgojni aktiv, tabornike in druge. Z njim se bomo tudi pogovorili, kako in s kakšnim delom v preteklem letu smo zaslužili darila, in o delu naših staršev, prijateljev in znancev, ki delajo v tovarnah in ki so s prispevki pomagali dedku Mrazu, da nam bo lahko pripravil lep večer. Pionirji in Cicibani bomo nasmejani zapuščali prostor veselja in zabave in gotovo s povsem drugačnimi čustvi, kakor zapuščamo šolo, če se nam pripeti nesreča in dobimo slab red.

Letos bo ob novoletni jelki lepše kot lani, saj so priprave take kot še nikoli.

Še ena skrb me muči: Ali je bilo naše delo res v polni meri vredno nagrade — veselih presenečenj dedka Mraza?

Pionir gimnazije

DRAGI KOSOBRINČEK!

Pred dobrim tednom sem Ti pisal, a še nisem prejel odgovora. Upam, da se Ti nisem zameril. Želim si, da bi prejel vsaj nekaj besedi v odgovor. Kako bi bil srečen!

Mislim, da ne boš pozabil na učenca tretjega razreda osnovne šole

Francita Kristana

* * *

Ej, sinko moj, ne bodi tako neučakan! Veš, v tem času urejam zdravilna zelišča, ki sem jih poleti natrgal in posušil. Zato nimam mnogo časa za pisanje. Nisem ti zameril, seveda ne! Le piši mi še in povej, kako je s Tvojo pridnostjo v šoli in doma!

Ne morem Ti pa obljubiti, da ti bom vselej takoj odgovoril. Le vadi se v potrpljenju. Ne bo Ti škodovalo, kar verjemi!

Tvoj Kosobrinček

Klekljanje čipk kot ženska domača obrt je bilo znano v slovenskih krajih že pred dvesto leti, in sicer predvsem v Idriji ter okoliških vaseh. V gorenjske kraje pa je bila ta spretnost uvedena šele v letih 1870—76, ko so se začele s klekljanjem čipk ukvarjati žirovske žene in dekleta. Iz Žirov se je čipkarstvo razširilo po vsej Poljanski in Selški dolini, pozneje tudi po drugih gorenjskih krajih. Danes so najbolj znani kraji za izdelavo klekljanih čipk na Gorenjskem:

Črtomir Zorec

Čipkarstvo na

Žiri, Fužine, Sovodenj, Trebija, Gorenja vas, Poljane, Železniki, Selca in Sorica. Čipkaric, ki se trajno ukvarjajo s klekljanjem, imamo v škofjeloškem območju blizu 3200, kar je sicer precej manj, kot jih je bilo v letih pred drugo svetovno vojno. Kljub temu tudi ta številka dokazuje, da je čipkarstvo kot izrazita domača umetna obrt še vedno živo in da je pomembna postavka v naši obrtni proizvodnji.

Gospodarsko so naše čipkarice povezane v čipkarskih zadrugah, ki skrbe za odkup in prodajo izdelkov ter hkrati za nabavo potrebnega materiala za delo. Stike z inozemskimi tržišči posreduje »Dom«, podjetje za domačo in umetno obrt v Ljubljani.

Za vzgojo novih čipkarskih kadrov skrbe čipkarske šole v Žireh, Gorenji vasi in v Železnikih. Za tehnično izpopolnitev že izučenih čipkaric so namenjeni večerni čipkarski tečaji v zimskih mesecih, ki se bolj ali manj redno prirejajo v vseh pomembnejših čipkarskih središčih.

Iz naših lovišč

ČUVAJMO DIVJAD!

Pametno bi bilo, da pravočasno popravimo napake, storjene v pretekli hudi zimi. V prihodnje moramo preprečiti sleherno samovoljno poseganje neizkušenih oseb, ki so bile verjetno prepričane, da vršijo plemenito delo, so pa nevede in nehote mnogo več škodile kot pa koristile pri »reševanju srnjadi«. Priznajmo, da smo bili neizkušeni pri reševanju divjadi, pametna preudarna navodila, pa so bila zaradi zastoja vseh obveščevalnih in prometnih vezi prekasna.

Zato je potrebno, da v prihodnje poučimo širšo javnost, pa tudi lovce, o pravilnem postopku pri sličnih snežnih katastrofah. Mnenja sem, da imajo pravico do dajanja navodil javnosti ali posameznikom samo vodstva lovskih družin posameznih krajev. Vsako samovoljno poseganje v lovišča pa je že tako prepovedano nečlanom lovskih družin in kaznivo.

Potrebno je, da takoj pripravimo krmišča, kjer jih še ni, ter priskrbimo primerno krmo, katero naj polagamo, kakor hitro bi nastopila kriza v prehranjevanju. Tovariši lovci, čim bi zapadel sneg, takoj pregazite poti do krmišč iz več smeri. Nasekajte omelo, mlado vejevje s popjem.

V stiski se divjad približuje naseljem, stika okrog kozolcev, kjer si išče borne hrane. S hribov se pomika v nižje ležeče zaklone in ta tako boječa. Pomanjkanje hrane jo izčrpava. Zato ne plašite srnjadi, hodite mirno svojo pot, ter brezobzirno prijavljajte ljudski oblasti ali lovskim upravičencem sleherne prekrške brezvestnežev, ki bi preganjali, trpinčili ali celo mrharili naše gozdne prebivalce. Lovci, skrajni čas je, da s svincem očistite lovišča vseh nelovskih psov, ki preganjajo divjad, jo uničujejo in povzročajo veliko škodo v revirjih.

Če bomo dosledno izvršili vse dane nam naloge, ter tudi sebe preizkusili v lovski pravičnosti z ljubeznijo do narave in njenega stvarstva, nam bo prihodnost v socialistični domovini tudi v lovskem hotenju obogatila naša precej izčrpana lovišča. Domove vzornih delavnih lovcev bodo krasile lepe trofeje. Vsem ostalim ljubiteljem narave pa bo igralo srce ob pogostih srečanjih z ljubkimi srnicami, srnjački ter z bahavim rogovjem okančanimi srnjaki, plemenjaki, krasotci naših gozdov in livad.

PRED OBČNIMI ZBORI LOVSKIH DRUŽIN

V januarju bodo po vsej Gorenjski redni letni občni zbori lovskih družin, na katerih se bodo ljubitelji naših lovišč kritično in samokritično ozrli na svoje letošnje delo in realno ocenili programe svojega udejstovanja v prihodnjem letu. Hkrati bodo izvolili tudi svoja vodstva in pričakovati je, da bodo izvoljeni tisti, ki jim je pošten lov in čuvanje živega zaklada naših gozdov res pri srcu.

Precej pozornosti bodo občni zbori morali posvetiti tudi nekaterim zaostankarjem, ki še doslej niso položili strokovnih lovskih izpitov, ki jih zahtevajo lovski predpisi. Čas je že, da lovske družine zavzamejo ostrejše stališče do tistih, ki se izmikajo lovskim izpitom. Upamo, da bodo občni zbori prav gotovo naročili vsem takim, naj opravijo tudi to dolžnost vsaj do marca 1953.

Še na nekaj bi rad opozoril. Glede prihodnje lovske sezone bi lovske družine res že lahko osvojile sklep okrajne lovske zveze, da bomo v prihodnje dejansko lovili le z rasnimi psi z rodovnikom.

To je le nekaj misli; pa naj se oglasi še kdo drugi.

Za naše mlade smučarje

Tržič bo okoli Novega leta dobil majhno vrvno-žičnico nedaleč za mestom, v »Hrastah«, kot pravijo temu travniku, kjer vso zimo kar mrgoli mladih smučarjev. Tržiški športniki so kaj iznajdljivi. S skromnimi sredstvi si bodo nabavili motor in navadno impregnirano vrv krožno speljali po avtomobilskih kolesih ter tako napravili »žičnico«, za katero se bodo oprijemali smučarji in si tako pothranili dosti energije, ki bi jo sicer porabili za vzpon. Mladina bo dobila prijetno vežbališče, stari smučarji bodo pa poskrbeli, da jim bodo posredovali svoje znanje v smučarskem tečaju, ki ga bodo tam odprli, čim bo vzpenjača v pogonu.

Pa imajo v Tržiču tudi večje načrte, ki ne zanimajo samo vso Gorenjsko. Na Zelenico, staro zimsko-športno središče z dolgoletno mednarodno tekmovalno tradicijo, nameravajo speljati sedežno vzpenjačo. O tem pa prihodnič!

Iz stare Krope

Naslednje šegave zgodbe, ki jih pričenjamo objavljati v »Glasu«, je napisal mojster Brtoncelj v okviru akcije za zbiranje ljudskih izročil. Realistično zapisovanje dogodkov in opisovanje oseb, naprav in dela je pomemben del naloge, ki jo imajo krajevni muzeji, kakršni na Gorenjskem že obstoje v Škofji Loki, Železnikih, Kropi, Kamniku in na Jesenicah. Ohranjevanje takih izročil je važno pričevanje za našo staro kulturnost in civilizacijo.

I.

PRVI KONSUM

Najbrž ni bilo kraja na vsem svetu, ki bi bil pred petdesetimi leti in pozneje tako zadružno organiziran, kakor Kropa. No, ni bila ravno uvidevnost tako velika, da bi združila ljudi na zadružni podlagi, temveč prej ta dejal, da jim je revščina in stiska narekovala to združitev.

Prvi poskus je bil ustanovitev konsuma, »ferajn« so mu rekli. Ustanovil ga je dr. Janez Evangelist Krek, ki je večkrat osebno obiskal Kropo. Glavni njegov zaupnik pri nas je bil Andrej Škriba, »Špncir« so mu rekli. Imel je dva razreda gimnazije, potem je pa za rada revščine obtičal in obesil šolo na klin. Vendar je v Kropi veljal za študiranega človeka in je v mnogih primerih igral važno vlogo. Njegova hči Micka je pripovedovala, da je Krek večkrat prenočil pri njih in da je vedno podaril »finfar« (10 kron), kadar se je poslovil.

Špncir je torej zbral nekaj mož, ki so izvolili izmed sebe odbor, naročili blago na upanje in nastavili prodajalko. Začeli so prodajati. Kroparjem je bila nova trgovina zelo všeč. Pridno so hodili kupovat, seveda po večini na »bukuce« (knjižice) in kadar so bile polne, so se »bukuce« rade zgubile. No pa je bila prodajalka uvidevna in je izdala takoj nove. Seveda je blaga kmalu zmanjkalo. Trgovci, ki so dobavljali, niso bili ravno dutni, pa so napolnili prodajalno še drugič in tretjič. Potem so pa seveda hoteli imeti blago plačano. Tedaj je pa prišel polom. Denarja ni bilo nikjer. Kdo je kupoval na upanje, se ni moglo ugotoviti. Naposled so se znašli prodajalka, odborniki in predsednik Špncir zopet skupaj — v lukenji. Pravijo, da je trgovec, ki je dobavljal vino, dejal, da bi ga še poslal, če bi vsaj prazne sode vrnili. Pa tudi teh niso.

Glavni porok za konsum je bil dr. Krek.

Kakor znano, se je ta rad mudil v Selški dolini. Od tam je šel nekoč čez Dražgoše proti Podblici, potem se je pa odločil, da gre še čez Jelovico. Priključil se je nekemu kmetu, ki je šel na Vodice, kamor ga je klical pastir, češ da je njegova krava crknila. Kmet je seveda vso pot zdihoval za kravo, kako je bila dobra mlekarica, koliko telet bi še lahko imela itd. Prišla sta že mimo »Vrlovne« do znamenja Petra Žmitka, od koder se lepo vidi na Kropo. Tu se je dr. Krek ustavil in zazrl v dolino. Kmet poleg njega je še vedno javkal za kravo. Pa ga potrka Krek po rami in mu pravi: »Ti, poslušaj! Tu doli je pa meni tudi ena fejst krava crknila.«

S sodišča

Rozalija Šmid iz Kranja je hotela s ponarejeno srečko drž. razredne loterije dobiti 20.000 dinarjev. Poskus so ji preprečili in sodišče jo je obsodilo na 7 mesecev pogojnega zapora.

Izmikanje plačevanju preživnine za lastnega nezakonskega otroka je pravtako kaznivo dejanje. Pred tukajšnjim sodiščem je bil zaradi tega obsojen na dva meseca pogojne zaporne kazni **Ernest Kovač** iz Kranja.

* * *

Rudolf Oseli s Primskovega pri Kranju je kradel razne obleke po tujih stanovanjih in bil zaradi tega obsojen na 8 mesecev zapora.

* * *

Jožefa Mesec iz Gortč je bila obsojena na 20.000 din kazni, ker je v prodajnih pogodbah, s katerimi je prodajala svoja zemljišča, navajala manjše denarne vrednosti z namenom, da zmanjša plačilo davka na promet proizvodov.

• Podlistek • Kotički • Križanka •

Za umetnostno zadovoljujoče čipkarske predloge in kot strokovni nadzorni organ nad čipkarskimi šolami in tečaji, skrb čipkarski odsek na Šoli za umetno obrt v Ljubljani.

Iz vsega navedenega je razvidno, da gre za dobro organizirano in gospodarsko važno dejavnost, temelječo na dolgoletnih tradicijah. Čipkarstvo daje zaslužka ljudem v gorskih in pasivnih območjih, kjer so zaradi večjih razdalj navezani na domove. Obenem pa je čipkarstvo ena izmed tistih naših

Domače obrti Gorenjskem

starih obrti, ki dokazujejo ne le marljivost slovenskega preprostega človeka, marveč tudi njegov razviti umetniški okus in smisel za ustvarjalno lepoto.

Toda kakor je razveseljiva ta žilava tvornost izdelovanja klekljanih čipk, tako je neprijetna ugotovitev, da se še vse preveč opiramo na tuje vzore, saj dela še mnogo čipkaric po predlogah, ki so nastale bodisi pod vplivi nekdanjih trgovcev nakupovalcev, katerih vodilo je bilo le profitarsko, ali pa pod vplivom beneških in dunajskih čipk, ki so dolga leta veljale pri naših malomeščankah za vzor lepote in popolnosti.

Vendar so se ti, morda prvotno še nekam lepi vzorci, v teku let in po mnogih preizsovanjih ter prenarejanjih tako izmaličili, da ne predstavljajo več polnovrednih predlog.

Konservativnost, premajhna življenjskost, neodločnost in strah, da bi drugačni, novi vzorci ne šli v denar, so vzroki, ki ovirajo hitrejši razvoj čipkarstva po kakovosti in umetnostni strani.

(Dalje prihodnjič.)

Uredništvo Glasu Gorenjske razpisuje naslednje nagrade:

denarno nagrado za 1000 din dve denarni nagr. po 500 din in 12 knjižnih nagrad.

Rešitve pošljite na uredništvo »Glasu Gorenjske«, Kranj, Savski breg 2, najkasneje do 15. jan. 1953. Za žrebanje, ki bo javno, bodo prišli v poštev samo tisti reševalci, ki nam bodo hkrati z rešitvijo poslali tudi izrezek križanke

GOSPODINJSKI KOTIČEK

Našim ženam in dekletom ki se zapenja samo z enim priporočamo ohlapen zimski gumbom, in športno obleko s plašč s krznenim ovratnikom, tričetrtinskimi kimono-rokavi.

Kam s starimi nogavicami

Spet je prišel čas, ko se bo gospodinja pritoževala nad kupom nogavic. Ustavimo se danes pri tem kupu!

Najprej odberimo nogavice in izločimo vse tiste, ki jih ni več vredno nositi in šivati. Volnene in bombažne nogavice bomo lahko uporabile za čiščenje kljuk in ostalih medeninastih predmetov. Uporabimo jih lahko tudi kot vrečice, kar storimo tako, da stopalo odrežemo, nato nogavico obrnemo, pri stopalu močno zvežemo in spet obrnemo in vrečka je gotova. Te vrečice nam lahko služijo za shranjevanje čevljev, raznih krtač, gumbov itd.

Lahko pa iz takih nogavic napravimo polovične rokave za otroke, da si doma ne zamažejo srajc ali puloverjev. Na obeh koncih nogavico zarobimo in vdenemo elastiko. Tak polovični rokav naj sega od zapestja preko komolca.

Prav tako kot volnene in bombažne nogavice lahko uporabimo svilene. Tudi pri teh najprej odrežemo stopalo, nato pa nogavico po širini razrežemo v 2—3 cm široke trakove. Tak trak navijemo na klopčič in, ko je ta že precej velik, se šele pravzaprav polotimo dela. Z debelo kvačko nakvačkamo preprogo. Navadno — v velikosti predpražnika. Taka preproga nam bo dobro služila pod umivalnikom ali na kakem drugem podobnem mestu.

Nasveti

Sol ne postne vlažna, če vržeš vanjo nekaj **zrn riža.**

— — —

Še sveže **mlečne madeže** odstranimo s čisto vodo.

— — —

Si že kdaj poizkusila povaljati **zrezke v mleku** namesto v jajcu?

— — —

Skleda se pri mešanju ali stepanju ne bo premikala, če jo postaviš na **mokro**, večkrat zloženo **krpo.**

— — —

Če polijemo **kavo** po obleki, izperemo madež z močno solno raztopino.

* * *

NADEVAN KRUH

Beli štruci izdolbemo tako, da ostane samo skorja. Nato vmešamo pol kilograma masla, osem pretlačenih sardel, 14 dkg sesekljane pečenke (telečje), 14 dkg prekajenega jezika, 20 dkg šunke, 6 kislih kumaric in 2 trdo kuhani jajci. Vse to rahlo premešamo in natlačimo v štruci kolikor mogoče tesno. Štruci denemo nato na hladno in obtežimo. Naslednji dan narežemo prav tanke rezine.

* * *

SILVESTROV PUNČ

250 g sladkorja v kockah stolčemo in polijemo z litrom vode ali močnim čajem. Ko se sladkor razstopi, dodamo še sok dveh limon, steklenico rdečega vina in pol steklenice ruma. Pijačo segrejemo v vreli vodi in jo pijemo prav vročo.

* * *

Pomarančne ali limonove lupine nikar ne mečimo v smeti! Dve pomaranči ali limoni prav na tanko olupimo. Nato jih damo v suho steklenico in jim dodamo četrt litra špirita ter dobro zamašimo. Čez 14 dni izvleček precedimo in precejenega vlijemo v drugo, čisto in popolnoma suho stekinico ter dobro zamašimo. Tak izvleček po kapljicah dodajamo raznim tortam, biskvitom in drugemu pecivu in mu s tem zboljšamo okus.

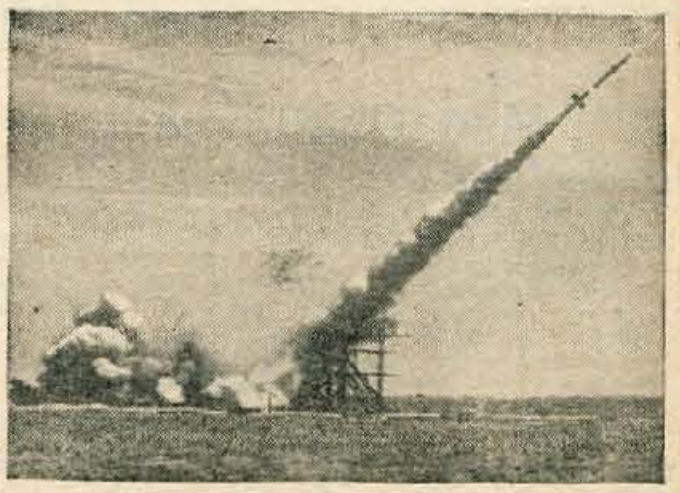

Izstrelitev rakete (Vumera — Avstralija), ki jo upravljajo z radarjem. Raketa ima pomožni projektil, ki se od nje odlepi, ko doseže določeno hitrost. Raketa nadaljuje pot, gnana od reakcije lastnih plinov

Začudili se boste, ko zveste, kdo je zavaroval življenje nove angleške kraljice v znesku nad eno milijardo frankov. Znesek so vplačali tovarnarji spominov s kronanja v Londonu, lastniki hotelov in vsi tisti, ki bi doživeli finančno katastrofo, če kraljica ne bi bila kronana. Izučil jih je primer z Edvardom VIII, ki se je odpovedal prestolu.

*

Arheologi so pred kratkim odkrili v Izraelu nekaj kamenitih in bronastih predmetov. Mnenja so, da predmeti izvirajo iz predzgodovinskega obdobja in da so stari vsaj 4000 let.

*

Najprej v Torinu, nato pa še v Milanu so uvedli obveščanje o dogodkih po telefonu. Vsakdo, ki ima telefon, lahko pokliče določeno številko in v dveh in pol minutah sliši vse najvažnejše vesti dneva (seveda proti plačilu!)

*

Iznašli so nov televizijski oddajnik, ki je tako majhen, da ga lahko nosijo v nahrbtniku. Ves sistem slik za snemanje je tako velik, kot pri filmskem aparatu za snemanje 16 mm filmov. S tem oddajnikom bo mogoče odslej prenašati reportaže direktno s terena.

*

Melvinu, profesorju kalifornijske univerze in njegovim sodelavcem, je uspelo s pomočjo radioaktivnega ogljika zasledovati kemične izpremembe, ki se vrše v rastlinah. Ta raziskovanja dajejo upanje, da bodo odkrili tajnost fotosinteze, t. j. procesa po katerem zelene rastline izpreminjajo anorganske snovi s pomočjo sončne svelobe v sladkor, maščobe itd. Tako se bo morda posrečilo izdelovati umetna živila.

*

Interesanten je ukrep pakistanske vlade, ki dovoljuje vsakemu državnemu voditelju le štiri žene. Dokler so v Pakistanu gospodarili Angleži, je bilo mnogoženstvo prepovedano, sedaj pa so uradno določili največje število žena, ki jih ima lahko en moški.

*

V zadnjem času so v Ameriki dosegli znaten napredek v tehniki snemanja vizuelnih slik na magnetski trak. Ameriški časopis »Radio Electronics« poroča, da je ob znanstvenih raziskovanj najti način, s pomočjo katerega bi snemali svetlobne valove in jih nato reproducirali, kakor doslej zvok. To bi bil prevrat v filmski industriji.

*

Odgovarjal bo pred sodiščem, ker je zakrivil smrt mladega dekleta. V mestu Barite (ZDA) je umrla Mary Taylor, ki je bila težko bolna na želodcu. Njen duhovnik ji je svetoval naj preneha z uživanjem zdravil in raje začne z gorečo molitvijo prositi boga, da ji pomaga. Ubogala ga je in kmalu nato umrla.

*

Strastnim kadilcem je hotel pomagati in zato je izdelal cigaretno dozo, ki kadilce odvaja kajenju. To je neki ameriški konstruktor. V dozo je vstavil uro, ki v določenih časovnih presledkih sama odpira vratca. Časovni presledek določa sam kadilec. Izven teh presledkov se doza ne da odpreti.

*

Tudi električno ročno uro so že izdelali. Doslej to ni bilo mogoče, ker ni bilo na razpolago majhnih baterij. Pred nedavnim so francoski konstruktorji končno uspeli rešiti ta problem. Istočasno so uspeli tudi v Ameriki, toda le po zaslugi francoskih odkritij.

*

Italijanskemu igralcu nogometa Jepsonu je bil v Neaplju ukraden avtomobil. Ko se je časopisje o tem razpisalo, so kaj kmalu našli avtomobil, v katerem je bil listek s sledečo vsebino: »Oprostite gospod Jepson. Tudi tatovi so lahko navdušeni navijalci nogometa!«

NAGRADNA KRIŽANKA

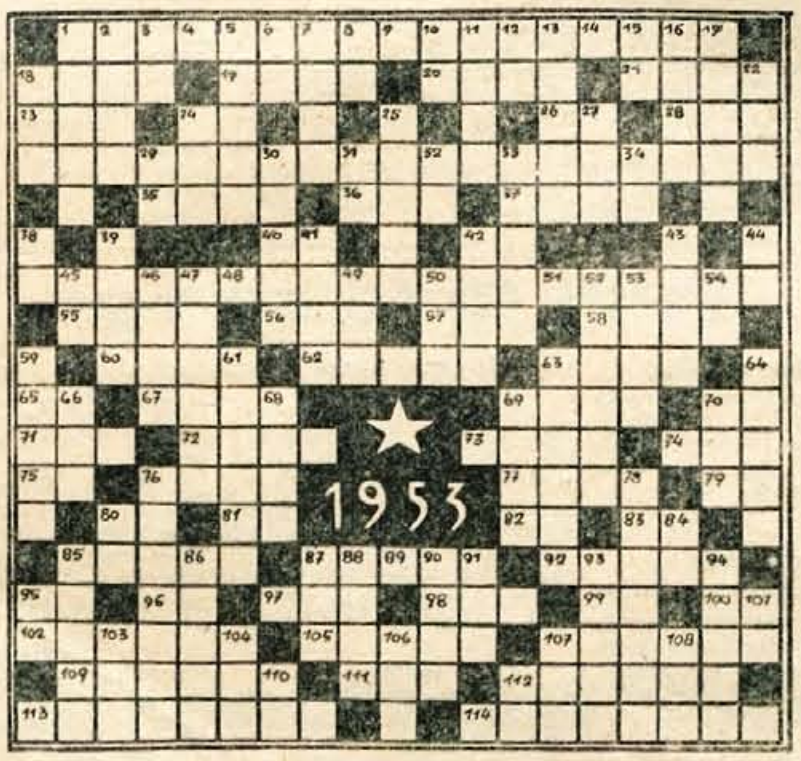

NAVPIČNO: 1. skalnat, hribovit; 2. Shakespearov junak; 3. v, pri (angl.); 4. soglasnik; 5. skedenj, pod; 6. zlato (fr.); 7. filmsko podjetje v Angliji; 8. številnik; 9. soglasnik; 10. obl. oseb. zaimka; 11. mesto ob jadranski obali; 12. začetnici znanega borca za delavske pravice; 13. državno blago; 14. soglasnik; 15. vrsta pesnitve; 16. mesto v Avstriji (fon.); 17. zdrobljen ostanek; 18. češki gospod; 22. vstavi AOM; 24. hišni poglavar; 25. vsakteri (lat.); 27. osebni zaimek; 29. osebni zaimek; 30. kemična prvina; 31. predlog; 32. živalski glas; 33. neprijetna žival (češko — fon.); 34. francoski spolnik; 38. znak v radiotelegrafiji; 39. srednjeveška posest; 41. grški junak; 42. sirota, ubožica; 43. pogorje v naši državi; 44. reka v Italiji; 45. egiptovsko božanstvo; 46. izraz v zakonodaji; 47. noviteta; 48. samoglasnik; 49. dela telesa; 50. število; 51. samoglasnik; 52. nizek plot; 53. zelenica v puščavi (4 skl.); 54. predlog; 59. izumitelj fotografije na steklo; 61. letali; 63. vojaška formacija (4. skl.); 64. simbol odlikovanja; 66. češki reformator; 68. reši; 69. linija (angl.); 70. gradbeni material; 76. slovnično opuščanje začetnega zloga; 78. ravnik, polutnik; 80. ima vsako kolo; 84. grška črka; 85. izobrazba; 86. pripadnik nemškega naroda; 87. polje po žilah; 88. del telesa; 89. samoglasnik; 90. poudarni prislov; 91. okrajšava za našo armado; 93. brez oči; 94. domače živali (2. skl. mn.); 95. začetni črki knjižne založbe; 101. kazalni zaimek; 103. volneni izdelek; 104. glej 111 vodoravno; 106. vrsta glasu; 107. kralj živali; 108. ima sinove in hčerke; 110. vzklik; 112. francoski spolnik.

VODORAVNO: 18. pesnik; 19. kemična prvina; 20. hoja, pohod (lat.); 21. mesto v Italiji; 23. predplačilo; 24. vrsta tovornih avtomobilov; 26. medmet; 28. oblika osebnega zaimka; 35. vrsta sodobne razsvetljave; 36. imajo sodovi; 37. trta, gorica (hrv.); 40. veznik (lat.); 42. kvartopirski izraz; 55. predprostor (4. skl.); 56. prehrana, hrana; 57. žensko ime; 58. živalska ustnica; 60. devojka, devica; 62. vrsta ladje; 63. vinske trte; 65. medmet; 67. ni staro; 69. čas, doba; 70. ljudski odbor (okrajšano); 71. sovražnik naših prednikov; 72. gospodinjska potrebščina; 73. zvezi; 74. denarna enota evropske države; 75. igralna karta; 76. najmanjši del snovi; 77. nemški filozof (fonetično); 79. oblika glagola biti; 80. množična organizacija (okrajšano); 81. nikalnica; 82. vzklik; 83. okrajšava za komunistično partija; 85. sodelavec pri gledališki predstavi; 87. mesto, v katerem je živel Prešeren; 92. študentski list v Beogradu; 95. razum; 96. egipčansko božanstvo; 97. doba, razdobje; 98. vrsta zemlje; 99. italijanski spolnik; 100. in (lat.); 102. oblika glagola pisati; 105. oblika glagola imeti; 107. prevozno sredstvo; 109. pregled, razvid; 111. vprašalnica; 112. krasote; 113. vrsta bolezni ;114. omahovati med mišljenjem in nazori.

Ob pravilni rešitvi boste v 1., 7. in 10. vodoravni vrsti brali novoletno čestitko uredništva.

◄ Biseri ►

Vsak ima svoj poklic

Francoski premier Antoin Pinay ni bil teoretik niti je bil navajen na velike govorniške učinke. Hkrati z majhno strojarno je podedoval smisel za prakso in predanost liberalizmu.

In vendar je te dni v francoskem parlamentu njegov hiter in duhovit odgovor na medklic nekega poslanca, medtem ko je Pinay imel govor, žel velikanski govorniški uspeh, ki je — nekateri vsaj trdijo — pripeval vsaj toliko kot cel njegov govor, da mu je parlament izglasoval poverilnico.

V teku proračunske debate, prav pred glasovanjem o zaupnici, je Antoin Pinay imel govor o finančni in gospodarski politiki francoske vlade. V trenutku, ko se je dotaknil vprašanja razdeljevanja, ga je poslanec Komunistične partije Francije prekinil z medklicem:

»Kako pa je z razdeljevanjem usnja?«

Antoin Pinay se je takoj obrnil k poslanski klopi, od koder je priletel medklic in odgovoril brez oklevanja:

»Da. Proizvajam usnje. To je moj poklic. A vaš poklic je izdelovanje vrvi.«

Dolge minute se je ves parlament tresel od silnega odobravanja. Vsem je bilo jasno, da predsednik meri na obešanje v Pragi...

Zaprti radi osmrtnice

Danes po vseh dunajskih kavarnah govore o neljubem dogodku, ki se je pripetil neki družini v Pragi. Ko je umrl eden od članov te družine, so dali v časopis osmrtnico, ki je takole začenjala: »Nebeške sile so poklicale našega ljubega v boljše kraljestvo...« Naslednji dan je bila vsa družina aretirana in obtožena, da se pritožuje nad gospodarskimi razmerami in kleveta državo.

Spet krava - stahanovec

Po zgledu krav v Vzhodni Nemčiji in Letonski je tudi bolgarska krava »Zorka« doživela slavo. V tednu sovjetsko-bolgarskega prijateljstva je dala rekordno količino mleka v »čast Stalinu«, kot to piše bolgarski časopis »Rabotničesko delo«. Lastnik krave je dal sledečo izjavo: »Zahvaljujoč sovjetskim metodam sem od Zorke uspel dobiti 32 litrov mleka dnevno. Ta količina vsak trenutek raste.«

PO VASEH IN MESTIH GORENJSKE

Med Grintovcem in Ljubljano

MLADINSKA UNIVERZA V KAMNIKU

Na kamniški gimnaziji že od začetka šolskega leta prav živahno dela mladinska univerza pod vodstvom prof. Laha. Do sedaj so imeli že šest predavanj, ki so bila prav dobro obiskana. Do konca šolskega leta imajo v programu še 14 podobnih predavanj.

NIŽJIM GIMNAZIJCEM ŠKODUJE

8. decembra so dijaki nižjih gimnazij v Kamniku in Komendi obiskali Šentjakobsko gledališče v Ljubljani. Iz Kamnika so se odpeljali že z opoldanskim vlakom, pa so tako imeli pred predstavo časa na pretek. Zato so takrat marsikaj obiskali. Nekaj jih je zašlo celo na mednarodno fotografsko razstavo v »Emoni«. Pa ne zaradi tega, da bi se česa naučili in uživali v lepoti krajin in podobnih posnetkov. Najbolj jih je veselilo nekaj za pionirje še neprimernih fotografij, pred katerimi so se zbirali v gručah in s svojimi neumestnimi in nekulturnimi opazkami že kar presedali drugim gledalcem. Nekateri so se celo dogovorili, da bodo v kratkem organizirali kar cel skupinski izlet v Ljubljano na razstavo, doma pa povedali, da ga prireja šola.

Mislim, da akti kvarno vplivajo na domišljijo nižješolcev in da bi jim bilo treba prepovedati obisk sličnih prireditev. Starši mi bodo za opozorilo gotovo hvaležni. I. Š.

»SVOBODA« V DOMŽALAH JE USTANOVLJENA

V torek so se zbrali člani bivšega SKUD-a v Domžalah na občni zbor. Dvorana je bila dobro zasedena. Po običajnih formalnostih in poročilih predsednika in blagajnika je sledila dolga debata, ki je osvetlila težave, s katerimi se je moralo društvo boriti. Debata je bila plodna, zlasti ker so v njej napake omenjali z namenom, da se jim v prihodnje izognejo.

Sklenili so, da SKUD v Domžalah preimenujejo v »Svobodo«. Izbran je bil nov odbor, ki je obljubil, da bo zastavil vse sile, da se bo novo društvo lepo razvijalo, da bo na prvem rednem letnem občnem zboru »Svobode« mogoče pokazati čimlepše uspehe v ljudskoprosvetni dejavnosti.

D. P.

ALI BO HOLMEC DOBIL POSTAJNO POSLOPJE?

Med vojno je bilo postajno poslopje v Holmcu porušeno, novo pa ni bilo zgrajeno, čeprav se iz dneva v dan vse bolj občuti potreba po njem. S Holmca se vozi na kamniško gimnazijo vsak dan precej dijakov, ki morajo z drugimi potniki v dežju čakati na vlak. Posebno je hudo pozimi, ko ima vlak pogoste zamude. Ker v bližini ni nobenega primernega poslopja, kamor bi se čakajoči potniki zatekli ob slabem vremenu, je upravičena njihova zahteva, naj se na temeljih nekdanjega postajnega poslopja postavi vsaj lesena lopa.

Z Jesenic in dolin obeh Sav

RADOVLJICA NA DAN ARMADE

Zveza borcev in druge množične organizacije so v nedeljo v Radovljici pripravile slavnostno akademijo, nato pa veliko ljudsko veselje. Čisti dobiček je bil namenjen postavitvi spomnika na skupni grobnici 65 padlim partizanom, med kateremi je tudi narodni heroj Jože Gregorčič. Osnutek spomenika pripravljajo trije ljubljanski arhitekti. Upati je, da bo spomenik v prihodnjem letu že odkrit.

POSTAJA V PODNARTU

V kratkem bodo začeli na železniški postaji v Podnartu delati nove in moderne kretniške ter signalne naprave. S položitvijo kabla bodo vse te naprave elektrificirane in bodo tako do skrajnih možnosti preprečene nesreče. Naprave bodo tudi precej olajšale delo prometnikom in kretničarjem in zmanjšale težo odgovornosti pri dohodu in odhodu vlakov. Elekrifikacija signalnih in kretniških naprav je nedvomno velika pridobitev Podnarta, saj kaj podobnega še ni nikjer na gorenjski železniški progi.

BREZBRIŽNOST DO OTROK

Ljubljanski geologi so že pred dvema letoma raziskovali geološki sestav ozemlja med Radovljico in Lancovem, kjer je v dolini reke Save predvidena graditev velike dolinske pregrade za bodoče akumulacijsko jezero. Pri raziskovanju so izkopali celo vrsto sond v obliki vodnjakov, globokih od 20 do 30 metrov in s premerom 125 cm. Te sonde so na znotraj tudi obzidali, tako da gleda betonski rob za kakih 25 cm nad zemeljsko površino. Sond pa niso vseh pokrili in zavarovali pred otroki, ki se večkrat igrajo v njihovi okolici. Tri sonde so na travniku tik pod železniško postajo v Radovljici še nepokrite, četudi smo o tem že opozorili krajevne činitelje.

Sonde zijajo in čakajo žrtev. Ali res ni nikogar, ki bi preprečil nesrečo? Ali naj nas šele žrtve vzdramijo? Skrb za zdravje in življenje ljudi, predvsem pa naših otrok, bi morala prednjačiti pred vsemi drugimi dnevnimi skrbmi! (ik)

IGRALCI NA DOVJEM, NADALJUJTE S KULTURNIM DELOM!

Naši ljudje zelo radi gledajo gledališke predstave, saj skoraj ni človeka, ki ne bi vsaj enkrat na leto zašel v gledališče. Pomanjkanje gledaliških predstav se posebno čuti v nekaterih naših vaseh, čeprav imajo skoraj povsod vse pogoje za to vrsto kulturnega udejstvovanja. Letos so med številnimi podeželskimi odri tudi na Dovjem že nekajkrat dvignili zaveso in prikazali, kaj zmorejo domači igralci. Tako so letos igrali že štirikrat z uspehom veseloigro »Pri belem konjičku«, ki si jo je ogledalo več sto ljudi. Z igro nameravajo gostovati tudi v nekaterih sosednih krajih. Režiser in igralci, med katerimi je nekaj dobrih talentov, bodo ljubitelje domačega odra prav gotovo še kdaj razveselili s kakim resnejšim delom. Ta dobrohoten nasvet naj jim bo samo v vzpodbudo, da ne bi ostali na sredi poti, ampak nadaljevali in razširjali kulturo pod Triglavom.

Iz Poljanske doline

IZ ZMINCA

(Odgovor na članek v »Gorenjskem glasu« z dne 6. decembra).

Pota res niso v takem stanju, kot bi bilo želeti, toda temu je krivo obilno letošnje deževje in velik promet, predvsem s strani gozdne uprave, ki pa ni žrtvovala potrebnih prispevkov za **popravilo potov**, čeprav ima v občini 39 odstotkov svojih gozdov. Povsod so se popravljala pota. V letošnjem letu smo pričeli z delom ceste v Sopotniško grapo, kjer so tamkajšnji prebivalci naredili okrog pet sto prostovoljnih delovnih ur. Iz Gabrka k Sv. Florjanu smo naredili okrog 2 kilometra nove poti, kar bo služilo tudi gozdni upravi, čeprav ni hotela ničesar prispevati.

Tudi mostovi so potrebni popravila. Vendar tovarna v Bodovljah do sedaj ni prispevala ničesar, da bi se stanje popravilo. Čudi ti se je le, kako to, da pisec omenjenega članka ni pogledal še kakih sto metrov naprej, da bi še malo ogledal »Lško« ekonomijo pri »Oblaku« v Brodeh.

Glede gospodarstva omenjamo, da je na pobudo občine kmetijska zadruga v tekočem letu nabavila tovorni avtomobil, mlatilnico, motor s cirkularjem, motorno škropilnico, zaprašilec, voz za prevažanje živine itd. Gradijo zadružni dom, kjer bodo shrambe kmetijskih strojev, garaža, pisarne občine in kmetijske zadruge in dvorana. V letošnjem letu smo ustanovili sadno drevesnico s površino enega hektarja, ki je verjetno edina v OLO. Pripravili smo tudi gozdno drevesnico.

Upravičena kritika je sicer potrebna, za neupravičeno pa slekoprej velja pravilo, naj vsak naprej pometa pred svojim pragom. Jože Bergant

ŽIROVSKA LJUDSKA UNIVERZA

V okviru Ljudske univerze, sekcije SKUD »Oton Župančič«, so pričeli s ciklom predavanj z različnih področij znanosti, tako da bodo zadostili potrebam in željam vseh poslušalcev.

Da bi bila predavanja dostopčim širšemu krogu občanov, so se odločili, da jih organizirajo na petih mestih hkrati. Tako so izbrali Žiri, Staro vas, Novo vas, Dobračevo in Selo, kjer bodo predavanja istega dne ob pol osmih zvečer. Prvo predavanje je bilo že v petek, 19. decembra, nadaljevala pa se bodo skozi vso zimo.

Izbrali so najboljše predavatelje iz vrst profesorjev in učiteljev ter strokovnjake iz gospodarstva in kmetijstva. Kvaliteta predavanj bo prav gotovo pritegnila številne prebivalce.

Iz tržiškega kota

PRIPRAVE NA NOVOLETNO JELKO V OBČINI GORIČE

Prejšnji torek zvečer so imeli v Goričah sestanek za proslavo Novoletne jelke. Udeležili so se ga zastopniki vseh množičnih organizacij iz vasi Golnik, Goriče in Trstenik. Pregledali so bogastvo posameznih blagajn. To pa ni bilo odločilno. Zmagala je dobra volja, čimbolj osrečiti mladino na ta dan. Da bo ta dan kar najbolj pester in zanimiv za pionirje, so poskrbeli tudi pionirji sami, saj so naštudirali prav lepe kulturne točke.

Na sestanku so sklenili, da se bo letos dedek Mraz poslovil, ker je že prestar in bo za prihodnje leto napovedal svojega naslednika — Triglavskega očeta.

TRŽIŠKA »SVOBODA« ZA DAN JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE

V nedeljo zvečer, na večer pred dnevom Jugoslovanske ljudske armade je dramski odsek tržiške »Svobode« priredil v Cankarjevem domu v počastitev praznika naše vojske dramo Mire Pucove »Ogenj in pepel«. Snov drame je zajeta iz dobe okupacije, iz časa, ko je naša vojska doživljala najslavnejše dni svoje zgodovine in razplamtila ogenj upora po vsej naši domovini, medtem ko je ostal za političnimi voditelji bivših strank zgolj pepel. Dan je dejanje drame postavljeno v okolje onemogle buržoazne družbe, ki se skuša rešiti s spletkami in izdajstvom lastnega naroda, nam je vendar ves čas živo pred očmi — prav kot njen kontrast — vsa veličina narodnoosvobodilnega boja, in je torej drama za to priložnost dobro izbrana.

K tej drugi premieri tržiške »Svobode« v letošnji sezoni se bomo na svojih straneh še povrnili. Za sedaj pa le to, da pomeni prav lep uspeh.

Novice iz Kranja in okolice

ZLET GORENJSKIH SMUČARJEV

Metropola naše lepe Gorenjske — Kranj — bo 18. januarja sprejela v svojo sredo smučarje celotne Gorenjske, da z mogočno športno parado dokaže množični razvoj smučarstva Gorenjske v bodoče.

Novoustanovljena smučarska podzveza Gorejnske je na svojem občnem zboru v novembru 1952 dokočno sklenila, da bo zlet gorenjskih smučarjev prelomnica v dosedanji »nemnožičnosti« smučarjev v tem delu naše slovenske domovine. Ta množična revija gorenjskih smučarjev v Kranju bo nov dokaz o upravičenosti ustanovitve smučarskih podzvez v slovenski republiki. Zlet vseh smučarjev Gorenjske, na katerem bodo tekmovali člani, članice, mladinci, mladinke, pionirji, pionirke, smučarji - reprezentanti in vsi smučarski funkcionarji, bo prva gorenjska olimpiada belega šorta. Novost velikega praznika smučarjev bo, da se bo tekmovanje nazvijalo brez dosedanjih razrednih klasifikacij, ker samo tako se bodo izbrali pravi prvaki Gorenjske v smučanju in s tem potrdila prava množičnost smučarstva.

Revija smučarjev Gorenjske bo pokazala, da ima smučanje v tem delu Slovenije najlepše tradicije in vse pogoje, da postane v kratkem pravi ljudski šport. Prevladovalo bo geslo vseh Gorenjcev: »Niso važne sekunde in desetinke, važna je naša številna udeležba!«

B. P.

KAJ ČUDNA PROSLAVA V ŠENČURJU

Že davno smo pisali, kako so naši kraji proslavili Dan republike. Ne bi se več vračali nanj, če nas ne bi presenetil odmev s kaj čudne »proslave«, ki so jo ta dan priredili v Šenčurju v prostorih Frančiške Jagodičeve. Tam se je zbralo nekaj fantov, ki so organizirali tako imenovano »divjo ohcet«, po naše — pravo požrtijo. Kupili so bolnega konja, ga zaklali in skuhali guljaž, namesto zastav pa so pred hišo razobesili konjsko kožo. Ni vredno poudarjati, da je to navaden posmeh našemu skupnemu prazniku. Glavni organizatorji so bili Anton Zmrzlikar in Franc Belehar iz Šenčurja. Slednji je pri podjetju »Vino« v Kranju priskrbel veliko količino vina za to »svečanost« in še celo po izredno nizkih cenah pod zlagano pretvezo, da se bo poročil.

Pošteni delovni ljudje iz Šenčurja in bližnje okolice ostro obsojajo take poniglavosti.

PLANINSKA ŽIČNICA NA KRVAVEC

V torek, 16. t.m. je bila sklicana anketa zaradi predvidene zgradbe žičnice na Krvavec. Ankete so se poleg domačih oblastnih in organizacijskih predstavnikov udeležili tudi vidni zastopniki osrednjih forumov iz Ljubljane. Prisotni so bili poleg drugih tudi predsednik Smučarske zveze dr. Danilo Dougan, predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Fedor Košir, predsednik Turistične zveze ing. Hugo Weiss, znani konstruktor in graditelj planinskih in smučarskih naprav ing. Stanko Bloudek ter drugi. Anketo je vodil predsednik Planinskega društva Kranj tov. Franjo Klojčnik, ki je bil na koncu zborovanja tudi izvoljen za predsednika pripravljalnega odbora za zgraditev žičnice.

Vsi udeleženci so se strinjali z zamislijo, zgraditi od Sangrada pri Cerkljah pa do Doma na Krvavcu žičnico s kabinami, ki bi dolgo in naporno štiriurno pot skrčila na 15 do 20 minutno prijetno vožnjo. S tem bi smučarjem omogočili hiter vzpon in minimalno porabo časa za vzpon. Poleti pa bi mnogi starejši izletniki, celo bolniki in otroci, bili deležni visokogorskega zraka, ki jim je sicer le težko dostopen. Pa tudi razmah tujskega prometa bi bil zagotovljen s to napravo, ki bo prva tega obsega v državi.

Načelno smo sicer za to, da ostanejo naše planine čimbolj naravne, brez umetnih naprav in prevelikega udobja, ki ne daje pogojev za vzgojo trdnih značajev in borbenosti. Vendar smemo vsaj v primeru žičnice na Krvavec odstopiti od tega načela, spričo drugih ugodnosti, ki bodo posledice uvedbe te naprave.

Pripominjamo še, da bodo pri trasiranju in zgradbi sodelovali prvovrstni strokovnjaki. Finansiranje bo izvedeno s pomočjo investicijskega kredita. Ker se je za zgradbo žičnice zavzelo toliko oblastnih in drugih činiteljev, smo prepričani, da bo v nekaj letih zgrajena in da bomo kmalu hodili na Krvavec kot na popoldanski izlet.

Č. Z.

V kolektivu »Pekarna« v Kranju je bil te dni prvi odprti sestanek Zveze komunistov. Sestanka se je udeležilo precej nečlanov, ki so živo posegli v debato. Na sestanku so izvolili tudi dva najboljša člana Zveze komunistov za mestno konferenco, ki bo v januarju.

USTANOVITEV TURISTIČNEGA DRUŠTVA V ŽIREH

V sredo, 10. decembra je bil ustanovni občni zbor novega turistično - olepševalnega društva v Žireh. V odbor je bilo izvoljenih enajst članov. Društvo je prevzelo nalogo skrbeti za pospeševanje turizma, posebno s tem, da skrbi za olepšavo kraja, za boljše prometne zveze, za boljšo postrežbo turistov itd. Društvo bo pomagalo komunalnemu odseku občinskega ljudskega odbora pri uresničevanju zamisli o komunalni izgradnji. Društvo bo najtesneje sodelovalo s »Partizanom« in planinskim društvom, ki se pravtako trudita, da se čimprej zgrade objekti, ki bodo pospešili telesno vzgojo, planinarstvo in na ta način tudi turizem.

Občnega zbora so se udeležili tudi zastopniki Gospodarskega sveta OLO Kranj in Gostinske zbornice ter zastopnik Zveze turističnih društev iz Ljubljane.

Novemu društvu želimo čimvečji uspeh. F.B.

ŽIROVSKA LJUDSKA UNIVERZA

Vsa podjetja na področju žirovske občine so prispevala nad 230.000 dinarjev za obdaritev naših najmlajših. Obdarjenih bo okoli 700 otrok. Obdarovali bodo posebej predšolsko in posebej šolsko mladino. Prireditve za otroke bodo v Sindikalni dvorani tovarne »Alpina«, v Brekovcah in Račevi. Pripravili so tudi lutkovno predstavo, ki jo bo uprizoril lutkovni odsek SKUD »Oton Župančič«. Bf

Na dan JLA so zastopniki garnizona Škofje Loke obdarili tamkajšnje pionirje. V dopoldanskih urah so pionirji odreda Jegorov iz osnovne šole čestitali garnizonu k njihovemu prazniku. Za čestitke in skromno darilce se je toplo zahvalil tovariš komandant. Popoldne so zastopniki vojske vrnili pionirjem obisk in jih ob tej priliki obdarili s knjigami in slaščicami.

TRGOVSKO PODJETJE „Kurivo" LJUBLJANA

obvešča potrošnike okraja Radovljica, da je **odprlo V RADOVLJICI** - Mestni trg 28 (bivši trgovski lokal Špenko) nasproti Okrajnega ljudskega odbora **svojo poslovalnico**. Tu lahko **naročite vse vrste premoga in drv po konkurenčnih cenah.** Točna in solidna postrežba zajamčena.

Trg. podjetje »Kurivo« Ljubljana

POSLOVALNICA RADOVLJICA

Tudi to je za vas

Dežurna služba

Dežurni zdravnik za Kranj in okolico se nahaja v poslopju bivše »Obutve«, Kranj, Poljska pot, tel. 218. Pozive na dom sprejema dežurna bolničarka po telefonu 218.

Gledališče

Prešernovo gledališče - Kranj

Ponedeljek, 29. XII. 1952 ob 16. uri: Pavel Golia, »Snegulčica« (izven za otroke) v okviru prireditve Novoletne jelke. Znižane cene.

Torek, 30. XII. 1952 ob 16. uri: Pavel Golia, »Snegulčica« (izven za otroke) v okviru prireditve Novoletne jelke. Znižane cene.

Sobota, 3. I. 1953 ob 20. uri: N. Krasina, »Draga Ruth«, premiera (izven).

Nedelja, 4. I. 1953 ob 16. uri: N. Krasina, »Draga Ruth« (izven).

Mestno gledališče Jesenice

Ponedeljek, 29. dec. ob 15. uri: Jože Tomažič, **»Pohorska bajka«** — zaključena predstava za ljudsko šolo Jesenice.

Torek, 30. dec. ob 15. uri: Jože Tomažič, **»Pohorska bajka«** — zaključena predstava za gimnazijo in ljudsko šolo Koroška Bela.

Sreda, 31. dec. ob 19.30 uri: Nestroy, **»Utopljenca«.**

Četrtek, 1. jan. 1953 ob 15. uri: Jože Tomažič, **»Pohorska bajka«** — brezplačno za Novoletno jelko«.

Sobota, 3. jan. ob 19.30 uri: Jože Tomažič, **»Pohorska bajka«** — izven. Vstopnice v predprodaji.

Nedelja, 4. jan. ob 15. uri: Jože Tomažič, **»Pohorska bajka«** — izven. Vstopnice v predprodaji. — Krstna predstava - premiera. Režija: Jože Tomažič, scena: Bojan Čebulj. Godba: Anton Pogačar, dirigent: Rado Kleč; balet: Metka Wisiakova; petje: Lojze Savinjšek.

Kino

Mestni kino Jesenice:: od 28. XII. do 1. I. 1953 amer. film »Tretji človek«.

Domžale: 31. decembra in 1. jan. 1953. angl. film »Browningova verzija«.

Kamnik: 31. decembra 1952 do 2. januarja 1953. amer. film »Veliki grešnik«.

»Svoboda« Stražišče: od 31. dec. do 2. jan. 1953 ameriški barvni film **»Brodvajske melodije«.** Predstave v sredo ob 19. uri, v četrtek in petek ob 15., 17. in 19. uri. Matineje: 1. jan. ob 8.30 uri »Strel skozi okno«; ob 10. uri »Zmaga nad temo«. 2. jan. ob 8.30 uri »Ne poj mi žalostnih pesmi«; ob 10. uri »Risanke«.

»Zadružnik« Primskovo: 31. dec. do 2. jan. avstrijski film »Strel skozi okno«. Predstave v rsedo ob 19. uri, v četrtek in petek ob 15., 17. in 19. uri. Matineje: 1. jan. ob 8.30 uri Brodvajske melodije, ob 10. uri »Ne poj mi žalostnih pesmi«; 2. jan. ob 10. uri »Zmaga nad temo«.

»Storžič« Kranj: do 2. jan. amer. film »Ne poj mi žalostnih pesmi«; 1. jan. ob 21. uri amer. film »Zmaga nad temo«; 2. jan. ob 21. avstrijski film »Strel skozi okno«. Predstave v torek in sredo ob 16., 18. in 20. uri, v četrtek in petek ob 15., 17., 19. in 21. uri. Matineje: 1. jan. ob 8.30 uri »Zmaga nad temo«, ob 10. uri »Strel skozi okno«; 2. jan. ob 8.30 uri Risanke, ob 10. uri »Ne poj mi žalostnih pesmi«.

Objava

Prešernovo gled. išče stalne honorane statiste, ki imajo veselje do odra in nekaj prakse ter prost čas za vaje in predstave. Interesenti naj se javijo v pisarni, kjer dobe ustrezne informacije. Uprava.

Mali oglasi

Izgubil se je pes foks. Sliši na ime Roks. Je bele barve, brez repa, rjava ušesa, na hrbtu velika pika. Vrniti proti nagradi. — **dr. Tancar, Jesenice.**

Kanarčke harcerje in samice proda Mokorel Jožef, Jesenice, Gosposvetska cesta 72.

Prodam zimski suknjič in jedilni pribor. Bertoncelj, Kranj, Jurčičeva 5.

Trgovsko podjetje železnina Radovljica, obvešča vse svoje odjemalce, da bo trgovina zaradi letne inventure od 1. do 8. januarja 1953. zaprta.

Preklicujeva besede, katere sva govorili proti Dragi Potočnik, stanujoči Jesenice, Blejska cesta, ker so neresnične. — Rezka Rabič in Franeka Košir, stanujoči v Mojstrani.

Veliko sreče in zadovoljstva v letu 1953
želi vsem cenjenim obiskovalcem
„DELIKATESA" Kranj

PODJETJA MESTNE OBČINE KRANJ
Soboplesk — Steklarstvo — Tapetništvo — Mizarstvo
Bivsko-frizerski salon
ČESTITAJO VSEM SVOJIM ODJEMALCEM IN NAROČNIKOM SREČNO IN USPEHA POLNO NOVO LETO 1953 IN SE PRIPOROČAJO ZA NADALJNO NAKLONJENOST.

VSEM CENJENIM OBISKOAVLCEM ŽELI SREČNO NOVO LETO 1953
MESTNI KINO KAMNIK

Vsem cenjenim potrošnikom želi zadovoljno novo leto 1953
„Preskrba"
KRANJ
z dvanajstimi poslovalnicami
in se priporoča za nadaljni obisk

TRGOVSKO PODJETJE
„ŽELEZNINA"
RADOVLJICA
želi vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem mnogo sreče in uspeha v NOVEM 1953. LETU in se še vnaprej priporoča.

TRGOVSKO PODJETJE „Vino" KRANJ
čestita vsem delovnim ljudem k NOVEM letu 1953 z željo, da bi bilo še uspešnejše v izgradnji naše socialistične domovine.

Splošna kmetijska zadruga Kamnik
želi vsem svojim članom-zadružnikom in odjemalcem
srečno Novo leto 1953

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE, KRANJ
ŽELI VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM IN ODJEMALCEM V LETU 1953 MNOGO SREČE IN ZADOVOLJSTVA

„Megrad" Radovljica
Mestno gradbeno podjetje Radovljica opravlja vsa v gradbeno stroko spadajoča dela
NIZKE IN VISOKE GRADNJE,
VSA GRADBENA ADAPTACIJSKA DELA ipd.
SPREJEMAMO NAROČILA ZA VSA TESARSKA DELA (izdelavo lesenih barak in strešnih konstrukcij)
Priporočamo se v Novem letu

„ELEKTROTEHNA"
TEHNIČNO PODJETJE Z ELEKTRIČNIM MATERIALOM
LJUBLJANA, PARMOVA 38
vam želi srečno in uspeha polno NOVO LETO!
ZASTOPSTVO TOVARNE ELEKTRIČNIH STROJEV »RADE KONČAR«, ZAGREB
UVOZ ELEKTROMATERIALA, KI SE NE PROIZVAJA V DRŽAVI!
KONSIGNACIJSKA SKLADIŠČA INOZEMSKIH TVRDK

Restavracija „TRIGLAV" Jesenice
želi cenjenim gostom in vsemu delovnemu ljudstvu srečno in uspehov polno Novo leto!
Potujočemu občinstvu in domačinom bomo tudi v bodoče nudili najboljša jedila in pijače po zmernih cenah in s solidno postrežbo.

DELOVNI KOLEKTIV
„GRADIS"
GRADBIŠČE JESENICE
želi vsem sorodnim podjetjem in vsemu delovnemu ljudstvu vso srečo in veselje ob proslavi delovnih zmag v letošnjem letu!
Naš delovni kolektiv bo tudi v bodoče stal zvesto ob strani graditeljev socializma v Jugoslaviji.

Zakupno gostinsko podjetje
HERMAN
JESENICE
PREŠERNOVA C. 25
želi svojim cenjenim gostom srečno in zadovoljno Novo leto!

Zakupno gostinsko podjetje
„PRI MARKOTU"
JESENICE
PREŠERNOVA C. 38
bo tudi v bodoče skrbelo za najprijetnejše razvedrilo svojim gostom.
Srečno in veselo Novo leto!

Lesno industrijsko podjetje Kranj
S SVOJIMI OBRATI ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM SREČNO ZADOVOLJNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO

Bi radi odlično sveže meso?
Bi morda prekajeno?
Okusne kranjske klobase?
Morda kake druge, dobre
pripravljene mesne izdelke?

BI, SEVEDA BI!
TODA KJE?
KJE???? — PRI NAS!!!!
V NAŠIH POSLOVALNICAH VAM NUDIMO
PRVOVRSTNO MESO IN
MESNE IZDELKE

Trgovina z živino, mesom in mesnimi izdelki - Jesenice

Vsem odjemalcem in dobaviteljem
VESELO JN SREČNO NOVO LETO

Od žeblja do radijskega aparata,
vmes pa okovje vseh vrst,
inštalacijski in gradbeni material
in še marsikaj, kar potrebujete
in kar si želite,
dobite v našem podjetju

TRGOVSKO PODJETJE
ŽELEZNINA
JESENICE

Vsem odjemalcem in dobaviteljem ZADOVOLJSTVA POLNO NOVO LETO!

Še vedno nisi se odločil, kjé
od leta starega bi vzel slovó?
Na jeseniški »POŠTI« bo lepó,
prijetno in veselo vse do dné.

Program smo vam pripravili v zabavo,
čevapčiče, ki gredo slastno v tek,
in vince zlato, ki bo pravi lek
ozdravi vam srcé in težko glavo.

Pojdimo z dobro voljo v novo leto
in jo ohranimo vse leto dni,
skrbi naj lajša, naj sladi.

Na »POŠTI« v dobri volji ti začeto
bo novo leto v sreči in zabavi,
pozabil skrb boš vsako, ki te davi.

Hotel, restavracija in kavarna „Pošta“ Jesenice

Srečno Novo leto vsem delovnim ljudem

ČE HOČETE PRIČAKATI NOVO LETO PRIJETNO IN V VESELJU, PRIDITE V HOTEL »POŠTA« JESENICE

V nobenem lokalu na Jesenicah ne bo takega Silvestrovanja kot na »POŠTI«

VABIMO NA SILVESTROVANJE
VESEL KULTURNI PROGRAM za smeh
in dobro zabavo
PRVOVRSTNA VINA vseh vrst
ČEVAPČIČI, po katerih slovimo na
Jesenicah in drugod,
PEČENKA, KRVAVICE, KRANJSKE
KLOBASE IN DRUGA TOPLA IN MRZLA
JEDILA

„AVTOSERVIS“ JESENICE

želi srečno in zadovoljstva polno novo leto
vsem delovnim ljudem
»AVTOSERVIS« JESENICE VAM JE
VEDNO NA USLUGO

VRŠIMO PREVOZE PODJETJEM IN ZASEBNIKOM

SE PRIPOROČAMO

TUDI V NOVEM LETU BOSTE S POSTREŽBO V NAŠIH POSLOVALNICAH ZADOVOLJNI

Trgovsko podjetje „Zadružnik“ Jesenice

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI NA JESENICAH, JAVORNIKU IN RADOVLJICI ŽELI VSEM POTROŠNIKOM IN DOBAVITELJEM SREČNO NOVO LETO

Trgovsko podjetje „PLANIKA“ Tolmin, podružnica Jesenice

ŽELI VSEM POTROŠNIKOM

srečno in zadovoljno NOVO LETO 1953

IN SE JIM PRIPOROČA

V NAŠIH POSLOVALNICAH VAS POSTREŽEMO
Z MLEKOM, PRVOVRSTNIM MASLOM, SIROM
RAZLIČNIH KVALITET IN ODLIČNIM MEDOM

Poleti in pozimi je na Ravnah lepo

Če še niste bili **v Sindikalnem domu jeseniške železarne na Ravnah**

na Mežaklji, ne zamudite priložnosti letos
SINDIKALNI DOM JESENIŠKE ŽELEZARNE
vas vabi na smuko — Odlični smuški tereni —
Prenočišče, prvovrstno hrano in užitek lepe narave
najdete pri nas — Vsem, ki ste nas že obiskali,
in vsem ki boste prišli, srečno Novo leto

Uprava Sindikalnega doma Ravne-Mežaklja

Restavracija „KAZINO“ Jesenice

ŽELI SVOJIM CENJENIM GOSTOM VESELO NOVO LETO!

TRGOVSKO PODJETJE
NA VELIKO IN MALO
JESENICE

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI NA JESENICAH,
JAVORNIKU, V RADOVLJICI, ŽIROVNICI IN
MOJSTRANI ŽELI CENJENIM ODJEMALCEM
SREČNO, USPEHOV IN VESELJA POLNO
NOVO LETO 1953

PRIHODNJE LETO BOMO POSTREŽBO ŠE
IZBOLJŠALI V ZADOVOLJSTVO VSEH NAŠIH
ODJEMALCEV

Ali ste že obiskali naše moderno preurejeno poslovalnico v Delavski ulici?
Na zalogi imamo odlično tekstilno in drugo blago.

TRGOVSKO PODJETJE „ROŽCA“ JESENICE

s svojimi poslovalnicami JESENICE, JAVORNIK, BLEJSKA DOBRAVA

želi svojim potrošnikim srečno in zadovoljno NOVO LETO

Mestno gledališče Jesenice

želi vsem svojim obiskovalcem srečno in veselo NOVO LETO 1953

Na Silvestrovo vas bomo razveselili z „UTOPLJENCEM“

Srečno in zadovoljstva polno NOVO LETO 1953 ODJEMALCEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM želi delovni kolektiv podjetja

Mestne pekarne in slaščičarne Jesenice

Državno gostinsko podjetje Javornik in Koroška Bela (Konič in zadruga)

želi svojim cenjenim gostom srečno in zadovoljstva polno NOVO LETO 1953. —

POSTREŽEMO VAM Z ODLIČNIMI VINI TER DRUGIMI ALKOHOLNIMI IN BREZALKOHOLNIMI PIJAČAMI TER TOPLIMI IN MRZLIMI JEDILI

Postrežba solidna!
Obiščite nas!

OKRAJNA MEHANIČNA IN STROJNA DELAVNICA RADOVLJICA

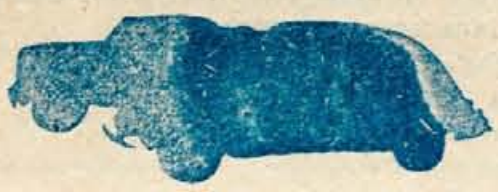

opravlja VSA MEHANIČNA GENERALNA, SREDNJA IN SERVISNA POPRAVILA vseh motornih vozil

VSA KAROSERIJSKA, AVTOKLEPARSKA IN AVTOLIČARSKA DELA

opravlja edina na Gorenjskem SPECIALNO BRUSENJE VALJEV IN OBDELAVO BATOV

izdeluje OKOVJE ZA ROLETE in VSE STROJNE DELE ZA TEKSTILNE IN DRUGE STROJE

Delovni kolektiv želi vsem svojim odjemalcem srečno Novo leto

Delovni kolektiv TOVARNE VERIG in PLUGOV LESCE

ŽELI VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM SORODNIH IN DRUGIH PODJETIJ TER VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE DOMOVINE zadovoljstva in uspehov polno NOVO LETO 1953

Mestna pekarna in slaščičarna Radovljica

želi vsem cenjenim odjemalcem in svojim gostom srečno in zadovoljno Novo leto 1953

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne čokolade Lesce

želi odjemalcem in vsem delovnim ljudem srečno in veselo Novo leto

KAVALAR JOŽE

SLIKAR IN PLESKAR

Jesenice

Pod Gozdom 9

želi vsem svojim cenjenim naročnikom srečno in prijetno Novo leto!

DOM POD GOLICO

NAJPRIJETNEJŠA PLANINSKA POSTOJANKA V KARAVANKAH — PLANINA - SV. KRIŽ NAD JESENICAMI NUDI PLANINCEM IN TURISTOM NAJPRIJETNEJŠE ZATOČIŠČE. — RESTAVRACIJA S TOPLIMI IN MRZLIMI JEDILI

Želimo srečno in veselo Novo leto 1953 vsem ljubiteljem gora!

Trgovska zbornica za OLO Radovljica s sedeže Jesenice želi s svojimi članskimi kolektivi

TRGOVSKO PODJETJE na veliko in malo Radovljica s sedežem v Lescah
TRGOVSKO PODJETJE »ŽELEZNINA« Radovljica
TOVARNA NOGAVIC IN PLETENIN Lesce-Radovljica
TOVARNA »VERIGA« Lesce
TRGOVSKO PODJETJE na veliko in malo JESENICE
TRGOVSKO PODJETJE »ROŽCA« JESENICE
TRGOVSKO PODJETJE »ŽELEZNINA« JESENICE
TRGOVSKO PODJETJE »ZADRUŽNIK« JESENICE
TRGOSKO PODJETJE »KMETICA« JESENICE
TRGOVINA Z ŽIVINO, MESOM IN MESNIMI IZDELKI JESENICE
TRGOVSKO PODJETJE »ŽELEZNIČAR« Ljubljana, podr. JESENICE
TRGOVSKO PODJETJE »TOBAK« JESENICE
TRGOVSKO PODJETJE »VINO-GORENJKA« JESENICE
ŽELEZARNA JESENICE
KMETIJSKA ZADRUGA BLEJSKA DOBRAVA
TRGOVSKO PODJETJE »IZBIRA« BLED
TRGOVSKO PODJETJE »KOLONIALE« BLED
TRGOVSKO PODJETJE »VINO« BLED
MESTNA MESARIJA BLED
MESTNA PEKARIJA BLED
KMETIJSKA ZADRUGA RIBNO
KMETIJSKA ZADRUGA ZASIP
TRGOVSKO PODJETJE »ORLOVINA« KROPA
MESARSKO PODJETJE »OVEN« KROPA
TRGOVSKO PODJETJE »ŠKRLATICA« KRANJSKA GORA
KRAJEVNA PEKARNA KRANJSKA GORA
TRGOVSKO PODJETJE »ŽELEZNIČAR« Ljubljana, podr. KRANJSKA GORA
TRGOVSKO PODJETJE »SAVICA« BOHINJSKA BISTRICA
TRGOVSKO PODJETJE »ŽELEZNIČAR« Ljubljana, podr. BOH. BISTRICA
TRGOVSKO PODJETJE »PLANIKA« GORJE
TRGOVSKO PODJETJE »PLANICA« BEGUNJE
KMETIJSKA ZADRUGA BEGUNJE
TRGOVSKO PODJETJE »STOL« ŽIROVNICA
KMETIJSKA ZADRUGA LJUBNO
KMETIJSKA ZADRUGA MOŠNJE

VSEM SORODNIM ZBORNICAM, TRGOVSKIM PODJETJEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM

srečno in uspehov polno Novo leto 1953

OBRTNA ZBORNICA ZA OLO RADOVLJICA ★

s svojim članstvom

želi vsem sorodnim zbornicam, vsem obrtnim podjetjem in obrtnikom ter delovnim ljudem

Srečno in veselo Novo leto 1953

Srečno in uspehov polno Novo leto 1953

vsem odjemalcem, dobaviteljem in vsem delovnim ljudem

Kmetijskim podjetjem kmetijskim zadrugam in drugim potrošnikom

Trgovsko podjetje na veliko in malo Radovljica, sedež Lesce

nudimo SPECERIJSKO, GALANTERIJSKO IN DRUGO BLAGO po zmernih grosističnih in maloprodajnih cenah. — Trgovskim podjetjem in kmetijskim zadrugam dostavljamo po naročilu blago v najkrajšem času.

TELEFONSKO NAROČAJTE NA ŠTEVILKI 347 in 337 LESCE — PISMENO NAROČAJTE: Trgovsko podjetje Radovljica, sedež LESCE

Postrežemo vas solidno! Se priporočamo!

IN NE VESTE, KJE BI KURIVO NAJCENEJE KUPILI?
ZA DRVA STE V ZADREGI?
PREMOGA VAM PRIMANJKUJE?
OBRNITE SE NA NAS!
KURIVO PRODAJAMO PO NAJNIŽJIH CENAH V RADOVLJIŠKEM OKRAJU!
V ZADNJEM ČASU SMO PONOVNO ZNIŽALI CENE!!!

PRVOVRSTNA BUKOVA DRVA
1 prm 1890 din
VELENJSKI PREMOG
1 t 3100 din

TRGOVSKO PODJETJE RADOVLJICA, sedež LESCE

TRGOVSKO PODJETJE RADOVLJICA, sedež LESCE VAM DOSTAVI KURIVO NA DOM

Informacije dobite v naši poslovalnici št. 1 v Lescah ali pa v poslovanici št. 2 v Radovljici (prej Zagorec). Naročite lahko telefonsko na št. 342 in 347 Lesce ali pismeno na Trgovsko podjetje Radovljica, sedež Lesce

OKRAJNA ZVEZA KMETIJSKIH ZADRUG V KRANJU

s svojimi podjetji:

Trgovsko podjetje OZKZ Kranj
Zadružna mlekarna Kranj - Čirčiče
Mesarsko podjetje OZKZ Kranj - Naklo
Mesarsko podjetje OZKZ Kranj - Škofja Loka
Zadružna špedicija OZKZ Kranj Škofja Loka
Mehanična delavnica OZKZ Kranj - Škofja Loka
Zadružna restavracija »Jelen « Kranj

želi vsem splošnim in delovnim kmetijskim zadrugam, zadružnim posestvom, zadružnikom ter vsem cenjenim odjemalcem in dobaviteljem v Novem letu najboljšega gospodarskega sodelovanja in razvoja v cilju krepitve socializma

1953

Srečno Novo leto
vošči svojim obiskovalcem mestni kino
„PARTIZAN“
Škofja Loka
★

V LETU
1953 želi delovni kolektiv
Tovarna čevljev, Kranj
Koroška cesta 41
vsem delovnim ljudem plodonosnega dela in uspehov

Vsem cenjenim odjemalcem želi SREČNO NOVO LETO
„Prehrana“ Kranj

Tovarna usnja „Standard“ Kranj
želi vsem delovnim ljudem srečno Novo leto

KINEMATOGRAFSKO PODJETJE KRANJ
želi vsem obiskovalcem naših kinematografov
‚Storžič‘, ‚Zadružnik‘, Partizan‘, ‚Svoboda‘
srečno in uspehov polno NOVO LETO
1953

Kmetijska zadruga Kranj
s svojimi trgovinami in mehanično delavnico za popravila kmetijskih strojev
čestita vsem svojim članom srečno in uspehov polno NOVO LETO

DELOVNI KOLEKTIV
INDUSTRIJE PLETENIH IZDELKOV
JARŠE
pri Domžalah

★

IZDELUJEMO

razne lanene tkanine, surove in beljene, lanene damast garniture, brisače, kuhinjske krpe (kare), laneno in pollaneno salonsko jadrovino, krojaški kanafas, platno za ležalne stole, laneno in bombažno z bordurami

Bombažni (jacquard) gradel za žimnice, impregnirano tkanino za vetrne jopiče in nahrbtnike, lahke impregnirane tkanine za šotore in plahte, (progaste in enobarvne)

Tehnična (filter) platna vseh vrst, bombažna in lanena, razna slamarična platna, konopljena in lanena ter tkanine za embalažo, težke impregnirane tkanine za vagonska in kamionska pokrivala, konopljene gasilske cevi, gurte itd.

Izdelujemo tudi tkanine po posebnih naročilih preko količine 500 metrov

želi vsem poslovnim prijateljem in ostalim delovnim kolektivom srečno in uspeha polno NOVO LETO

Predilnica lanu in konoplje, lastna barvarna, impregnacija in belilnica

PRIJETNO IN SREČE
POLNO NOVO LETO

1953

ŽELI VSEM DELOVNIM
LJUDEM

Projektivni biro Kranj

Vsem cenjenim odjemalcem želi

Mestna klavnica Kranj

s 13 poslovalnicami

srečno in vedro Novo leto

Tudi mi se bomo potrudili, da bo tako

Mestno tapetništvo, sedlarstvo in torbarstvo Kamnik

čestita vsem odjemalcem srečno NOVO LETO in se priporoča

Srečno Novo leto 1953

želi vsem delavcem

TOVARNA GUMBOV KAMNIK

DELOVNI KOLEKTIV
PAPIRNICE KOLIČEVO

želi vsem delovnim ljudem naše republike polno uspehov in napredka pri graditvi socializma v Novem letu

1953

DELOVNI KOLEKTIV

Kavarne in slaščičarne - Kranj

ŽELI VSEM SVOJIM CENJENIM OBISKOVALCEM SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO IN SE JIM VLJUDNO PRIPOROČA 1953

Universal TOVARNA KLOBUKOV IN SLAMNIKOV DOMŽALE

želi vsem svojim odjemalcem srečno Novo leto!

„SVILANIT" - KAMNIK

tovarna kravat, šalov, modnih in kmečkih rut ter frotirja

želi srečno in zadovoljstva polno Novo leto 1953

Vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem sporočamo, da se je SPLOŠNA TRGOVINA KAMNIK preimenovala v trgovsko podjetje **Kočna Kamnik**

Hkrati želi vsem mnogo sreče in uspehov v letu 1953.

Mestno gostinsko podjetje Kamnik

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem
srečno in zadovoljno NOVO LETO

TOVARNA LAKOV DOMŽALE

priporoča svoje izdelke: bifax barve, emajle ELBA, LUMALIN in TESAROL in druge proizvode

ter čestita cenjenim odjemalcem srečno NOVO LETO 1953

Sporočamo cenjenim odjemalcem, da se je TOVARNA UPOGNJENEGA POHIŠTVA na Duplici preimenovala v

„STOL"

TOVARNA UPOGNJENEGA POHIŠTVA KAMNIK

OBENEM ŽELIMO USPEHA POLNO NOVO LETO **1953**

„Potrošnik" - KAMNIK

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM USPEHA POLNO NOVO LETO 1953

ŠE NAPREJ SE PRIPOROČA SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM. V NAŠIH POSLOVALNICAH DOBITE VSE VRSTE ŠPECERIJSKEGA IN MANUFAKTURNEGA BLAGA TER DROGERIJSKE POTREBŠČINE PO NAJUGODNEJŠIH CENAH

Tovarna usnja Kamnik - „UTOK"

ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE SREČNO NOVO LETO

Delovni kolektiv tovarne sanitetnega materiala

„VATA" DOMŽALE

čestita vsem delovnim kolektivom in jim želi obilo uspeha v nastopajočem letu 1953

Veliko sreče in uspehov
V LETU 1953

želi cenjenim odjemalcem
in ostalim delovnim ljudem

Delovni kolektiv
Tovarne obutve „TRIGLAV“
T R Ž I Č

DELOVNI KOLEKTIV

USNJARNE „RUNO“
V TRŽIČU

želi
vsem delovnim ljudem v letu 1953
uspehov in sreče

DELOVNI KOLEKTIV
Tovarne gumijevih izdelkov
„Sava“ Kranj

želi uspeha polno Novo leto 1953
vsemu delovnemu ljudstvu naše
domovine v želji za čimprejšnji
procvit naše socialistične družbe

Delovnim kolektivom
in vsem našim odjemalcem
želi veliko uspeha v letu
1953

Delovni kolektiv
Industrije bombažnih izdelkov - Kranj

Tovarna elekrotehnike in finomehanike
ISKRA
KRANJ

čestita k delovnim uspehom v letu 1952 vsem svojim članom ter želi vsem delovnim ljudem uspehov polno srečno Novo leto 1953

TOVARNA
INTEKS
KRANJ

želi srečno in uspešno Novo leto 1953 svojim članom, delovnim kolektivom ter vsemu ljudstvu naše socialistične domovine

S pomočjo dosedanjih izkušenj bomo ustregli vsem željam naših potrošnikov

Upravni odbor

TOVARNE „TISKANINA“ KRANJ

želi vsem svojim članom, kolektivom in vsem delovnim ljudem na Gorenjskem srečno in uspeha polno NOVO LETO 1953

Srečno in uspehov polno Novo leto 1953

želi

DELOVNI KOLEKTIV JESENIŠKE ŽELEZARNE

vsem sorodnim delovnim kolektivom Jugoslavije in vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine

Naše geslo v letu 1953 ostane:

Z DELOM V BOJ ZA SREČNO BODOČNOST!

VSEM OBISKOVALCEM

MESTNEGA KINA JESENICE

srečno Novo leto 1953

Kino Radio - Jesenice

Kino Javornik - Kor. Bela

Kino Plavž - Jesenice

Letni kino - Jesenice

Bife kina Radio
Bife kina Plavž
Bife letnega kina

V bifejih nudimo okrepčila vseh vrst, bonbone, čokolado, slaščice, alkoholne in brezalkoholne pijače

Obiskujte naša kinopodjetja, ki vam nudijo umetniški užitek in razvedrilo po dnevnem delu

Uprava Mestnega kina Jesenice

Si se oženil, pa ne veš kako prišel do nove, lepe bi oprave? — Nikar, prijatelj, si ne beli glave: pohištvo ti napravimo lepo

Vsem našim odjemalcem in dobaviteljem srečno Novo leto 1953

Mestno mizarstvo Koroška Bela

vse vrste pohištva:

- Kuhinje
- Spalnice
- Jedilnice
- Pisarniško pohištvo
- Rolo-omare
- Trgovsko pohištvo

OPRAVLJAMO VSA STAVBENA IN DRUGA MIZARSKA DELA • IZDELUJEMO LESENA STOPNIŠČA • IZVRŠUJEMO VSA SOBOSLIKARSKA IN ČRKOSLIKARSKA DELA • IMAMO LASTNO ŽAGO ZA REZANJE OKROGLEGA LESA IN ŽAGAMO LES VSEM NAROČNIKOM

Z našimi uslugami boste zadovoljni
Se vljudno priporočamo

GORENJSKE

OB ODKRITJU PREŠERNOVEGA SPOMENIKA 28. XII. 1952

Alfonz Gspan

Usoda Prešernove literarne zapuščine

* Kmalu po pesnikovi smrti se je po Slovenskem razširilo šušljanje, da Dagarin ni vsega, kar mu je prišlo v roke, izročil Bleiweisu, marveč da je to in ono sežgal. Prvikrat prodre ta glas v tisk leta 1866, ko so Stritar, Jurčič in Levstik na novo izdali Prešernove pesmi. Stritar je vpletel v Prešernov življenjepis naslednje besede: »Literarne zapuščine ni bilo najti po njem. Kar se sploh govori o njej, človek težko verjame, ker je prežalostno. Pravijo, da je na dvorišču zgorela. Trdi se, da je bila vmes vsa Byronova Parisina prestavljena, ena novela in ena drama; koliko je bilo pesmi, ne ve nihče povedati.«

V naslednjih letih je bilo mnogo razpravljanja okrog tega vprašanja. Pod pritiskom javnega mnenja je Bleiweis slednjič o stvari javno spregovoril: najprej 1872 v ljubljanski čitalnici, tri leta kasneje pa še v Letopisu Matice Slovenske. Objavil je nekaj Prešernovih pesmi in pisem ter seznam rokopisov, pri čemer pa ni zamudil prilike, da ne bi omalovaževal vrednosti zapuščine in vztrajno zatrjeval, da Dagarinu delajo krivico, če mu podtikajo požig. V nekam čudno luč so prišla ta Bleiweisova zatrdila, ko je Levec v dunajskem Zvonu 1879 zapisal, da kar nič ne dvomi o Dagarinovem zločinu, ker ima v rokah izjave očividcev. Še danes hranimo v Levčevi »Prešernovi mapi« te — za Dagarina obremenile dokumente. Kranjski kovač Franc Gogala, Prešernov sosed, je sporočil Levcu, da je sam videl, kako so na dvorišču Prešernovega stanovanja požigali njegove knjige; Prešernov zdravnik Tomaž Pirc se je tudi izrazil, da je Dagarin nekaj Prešernovih reči za gotovo požgal, trgovec Killer pa je izjavil povsem nedvoumno naslednje:

(navajam natanko po Levčevem zapisku, le nemško besedilo prevedem v slovenščino)

»Jaz: — Ali so res kaj njegovih rokopisov sežgali?

On: — O, res, res, tri dni pred smrtjo. Jaz sem mu dopoldne nesel šalo vinske juhe. Pokusil jo je, a ne pil. ‚Tje jo postavi, jo bom pozneje!' Meni se mudi domov. Grem. V kuhinji najdem Katro s polnim jerbasom spisov (einen Korb

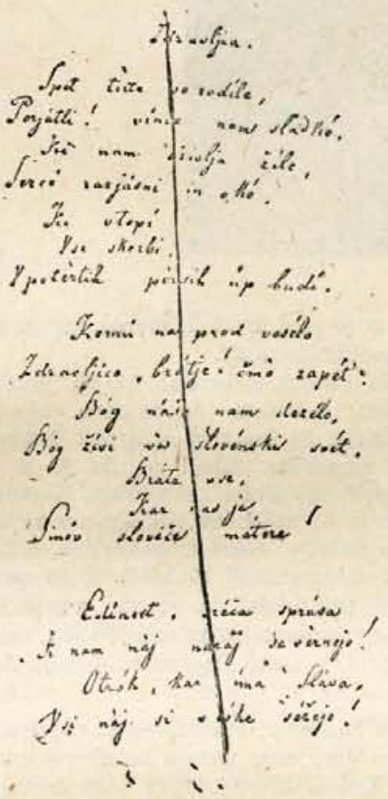

Faksimile Zdravljice, na katerem je videti, kako je avstrijska cenzura s krepko črto prepovedala njen natis

voll Schriften). ‚Katra, za božjo voljo, kaj pa delate? Tega nikar ne sežgite! Počakajte, prišel bom popoldne.' ‚Gospod tehant so mi rekli, da naj požgem.' Jaz bi se z babo ruval, a zaslišijo se Dagarinove stopinje po stopnicah in jaz odidem. Ko popoldne pridem, bilo je že vse požgano. Marsikaj sem tudi vzel. Tako sem imel dva zvezka, za prst debela, pisana z njegovo roko s štirivrstičnimi njegovimi in Vodnikovimi pesmimi. Pustil sem ju ležati v trgovini v svojem pisalniku; ko sem čez čas pogledal, je bil en zvezek do polovice strgan. Komji so vanj zavijali drobnarije! Drugi zvezek sem pustil prepisati gospe profesorici Bradaška; vrnila mi ga je, toda pozneje mi je izginil. Filister, človek bi jokal.

Prešeren je imel predalnik s 4 predali, trije so bili polni spisov. (In te so požgali.) Kajti veliko je pisal in vsak dan, zlasti če je prišel zvečer nekoliko v rožicah domov. Sestra je bila žival, zelo tercijalska, pa pila ga je rada.

Vsak dovtip je zapisal. Vse na četrtinko pole. Bil je duhovit, zelo dovtipen!

Vsak dan je obiskal vseh 48 kranjskih gostilen, povsod naročil pol poliča (ne popil) in vse zvedel, kar se je bilo zgodilo v tej in oni hiši. Večkrat je ljudi strašansko vlekel za nos.

To mi je Killer povedal v ¼ ure. Ob ¼ 7 moral je oditi. Obljubil sem prijaznemu možu, da ga bom [illegible] Veliki noči obiskal.

Levec
8. II. 1879.«

Tako je torej izpovedal Viljem Killer Levcu prav na dan 30. obletnice Prešernove smrti.

Pa tudi Andrej Rudolf, sin Andreja Smoleta, ki ga je bil Prešeren pripeljal v Kranj za svojega pisarja, je po Levstikovem sporočilu 13 let prej povedal neki znanki, da obžaluje, da ni pobral pesnikovih rokopisov, ko je ležal le-ta na smrtni postelji in tako rešil vsaj nekaj njegovih reči, ki so jih po šefovi smrti »iz sobe nekam nesli, v veliki rjuhi zavezane«. To so torej izjave štirih očividcev, ki gotovo niso imeli ne koristi in ne škode od tega, da so neodvisni drug od drugega govorili čisto resnico.

O isti stvari je tudi Tomo Zupan poizvedoval. Večkrat je v pogovoru z Lenko obrnil besedo v to smer, ker pač Katre, ki je umrla že l. 1873, ni mogel več vprašati. Lenka sama ni ničesar videla, ker je v zadnjih dneh Prešernovega življenja ni bilo v Kranju, pač pa je povedala to, kar je slišala od Katre. Toda

*) Odlomki predavanja na kranjski Ljudski univerzi dne 17. decembra 1952 v okviru Prešernovih slovesnosti

France Prešeren
Detajl spomenika v Kranju. Delo Frančiška Smerduja in Petra Lobode.

Katra se je čudno izmikala jasnemu odgovoru in se zapletala v protislovja. Trdila je, da bratovih pravnih spisov ni požgala, dasi jo za te spise ni nihče vprašal, rekla pa je tudi, da nobenih rokopisov pesmi imela ni, četudi vemo, da je en tak rokopis n. pr. podarila Jožefu Zupanu. Neutrudni Zupan pa je vrtal še dalje. Obrnil se je na duhovnike, ki so službovali v Kranju l. 1849 ali pa prišli tja kmalu nato. Dobil je od njih naslednje podatke, ki se med sabo natančno krijejo: Ko je Dagarin videl, da Prešernove moči pojemajo, ne misli pa bolnik prav nič na spravo s cerkvijo, je, ne kakor smo doslej trdili, poklican, marveč sam od sebe obiskal pesnika. Dagarin, ki je nekaterim veljal za poštenjaka, toda zelo muhastega, drugim spet za nestrpnega rigorista, je brez ovinkov planil z naslednjimi besedami nad Prešerna: »Tak nikar ne počenjajte neumnosti, sicer vam ne dovolim pokopa na pokopališču!« Glede na možnost požiga zapuščine, so rekli kranjski duhovniki, da je Dagarin že vedel, kako je treba s takšnimi rečmi ravnati. Pismene izjave o tem je dal Zupanu tudi Andrej Košir, tisti, ki je bil v pesnikovih časih prvi mestni kaplan v Kranju in je prišel dne 7. februarja 1849 bolnika previdet. Izjava pa ni jasna. Tu je treba pomisliti, da se je mož izmikal, morda zaradi spovedne molčečnosti.

Na osnovi pričevanj, ki jih je zbral Zupan, je videti, da je sam dopuščal možnost, da Dagarin ni izročil Bleiweisu vse zapuščine. Mislil je, da je je kaj ostalo v knjižnici kranjskega župnišča, zato je to knjižnico temeljito pregledal, toda našel ni ničesar. Iz tega in iz Lenkinih reprodukcij Katrinih izjav je izvajal zaključek, da so vse govorice o požigu le zlonamerna izmišljotina, ter se postavil v vrsto Dagarinovih zagovornikov .

Ob stoletnici Prešernovega rojstva pa se to vprašanje vnovič kočljivo zaplete. Isti Levec, ki je l. 1879 imel še toliko poguma, da je na osnovi dokumentov, ki jih je sam zbral, razglasil Dagarinovo krivdo, je kar na lepem na nekem zboru Slovenske Matice 1900, ko je bil v razpravi predlog, naj Matica za pesnikov jubilej izda v Levčevi redakciji Prešernov spominski zbornik, preklical svoje prejšnje trditve. Svečano je izjavil, da imata on in pisatelj Janez Mencinger — slednji je bil med leti 1871 in 1882 Prešernov naslednik v Kranju — v rokah trdne dokaze, da Dagarin Prešernove zapuščine ni požigal. Zakaj je Levec prišel s to izjavo na dan, kaj je imel za bregom in kakšni naj bi bili ti dokazi, je veliko vprašanje. Tu moramo poudariti, da ni niti on niti Mencinger poskrbel za to, da bi prišla kakršna koli dokazila, ki bi govorila Dagarinu v prid, v javnost ali da bi se kako drugače ohranila. Najboljši dokaz, da Levec ni mogel imeti takih dokazov, vidim v tem, da v njegovi tako imenovani Prešernovi mapi, v kateri je skrbno hranil vsa svoja prešerniana, med njimi tudi že omenjena pričevanja o požigu. Kaka taka dokazila zaman iščemo. Prav tako tudi jurist Mencinger ni zapustil nobenih dokazov o Dagarinovi nedolžnosti. Naravno je, da je Levčeva izjava o novih dokazih dvignila v javnosti mnogo prahu. Stvar je 31. marca 1900 popadel klerikalni časopis Slovenec in jo obesil na uvodnem mestu na veliki zvon, češ: glejte, kako zlonamerno so Dagarinu podtikali reči, ki jih ni nikoli zagrešil, in kako po krivici so o njem širili zgodovinsko laž. Liberalni Slovenski narod se je v uvodniku 2. aprila skušal izmotati iz zagate in je v svoji nemoči molil klerikalcem kar na splošno Prešernovo, Jenkovo, Levstikovo in Gregorčičevo usodo pod nos. Ko se je vihar v kozarcu vode spet polegel, pa se je pojavil nov moment, ki doslej v prešernoslovju ni bil opažen. V Narodu je namreč izšel 31. maja 1900 nekje med drugimi novicami pod naslovom »Prešernova literarna zapuščina« tale usodni dopis, ki ga je podpisal neki V-v:

»Iz Zaplaza na Dolenjskem smo dobili naslednji dopis: — Prišel mi je v roke Slovenski Narod z dne 2. aprila t. l. Prebravši v njem uvodni članek, ki se bavi z usodo Prešernove literarne zapuščine, prišlo mi je na misel tole: Pred štirinajstimi leti (1886) sem občeval s turenske graščine oskrbnikom, J. Zupančičem, ki je bil doma iz Rakovnika pri Šentrupertu na Dolenjskem. Ta mi je mnogo pripovedoval izza svojih dijaških let in pa tudi o Prešernu. Pravil mi je, kaj je takrat še živeči šentruperski župnik Alojzij Košir o Prešernu govoril, namreč tole: ‚Kako zelo mu je sedaj žal, da je on

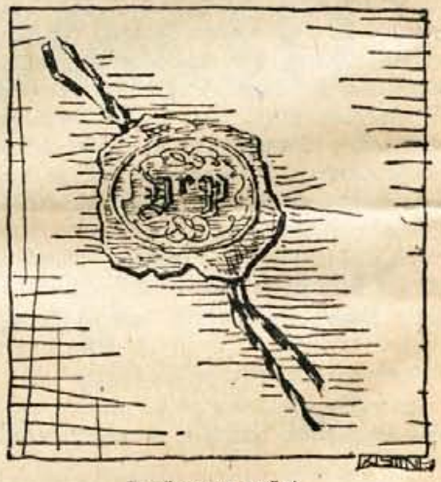

Prešernov pečat

Prešernu, ko ga je za zadnjo uro spovedal, za pokoro dal, da naj njemu dovoli uničiti njegove še neobjavljene pe-

kopisu. Prešeren mu je s solznimi očmi, četudi nerad, vendarle dovolil. V rokopisu so bile: Balade, Romance in drugi pesniški umotvori.' — Rekel mi je tudi: ‚Takrat še nisem znal ceniti njegovih (Prešernovih) poezij. Sedaj obžalujem, da sem takrat tako ravnal.« V tistih letih, ko je Prešeren umrl, je bil Košir v Kranju za kaplana. Vse to je Košir pravil na nekem obedu, na kojega je bil tudi Zupančič povabljen in navzočen. Med drugim je še pravil, da je bila tedaj v Prešernovem bivališču velika beda. Kaj je potem označeni kaplan, poznejši župnik Košir, s Prešernovo literarno zapuščino storil, tega mi Zupančič ni vedel povedati: ali jo je sam uničil ali dekanu Dagarinu sežgati dal. Kar sem tu zapisal, mi je Zupančič v resnici povedal.«

Kako jasne, nedvoumne, s polno zavestjo odgovornosti pred zgodovino zapisane besede so to!

Če upoštevam k vsemu temu še tisto, kar nam je v svojih »Spominih« sporočila Ernestina Jelovškova in kar vsebujejo Zupanovi zapiski, pa še izjave nekdanje Dagarinove kuharice, ohranjene v Zupanovi zapuščini, se nam poda naslednja bridka podoba iz zadnjih dni pesnikovega življenja.

Prešernu, ki ga je okolica in tudi oblast štela med nevarne svobodoumneže in ateiste, se je izza prvih dni 1849 z vsakim dnem obračalo na huje. Lenka pravi, da je živel vsaj od začetka decembra dalje skoraj ob sami limonadi. Kljub telesnemu pešanju ni izgubil niti dobre volje, niti volje do dela in seveda tudi bistrosti duha ne. Prav med boleznijo je končal pravde, ki so se vlekle leta in leta. Ko se je raznesla vest, da gre za zelo resno bolezen, ki je ni mogoče zaustaviti, kaj šele popolnoma izzdraviti, so tercijalke in tercijalci z vseh strani pritisnili nanj, naj bi se pripravil za oni svet. Tudi obisk sestre Lenke je moral imeti predvsem namen, izpreobrniti brata nejeverca, kajti v družini Ribičevih je vladal strog verski duh, ki so ga vnesli vanje sorodniki duhovniki; zlasti očetu najbližji brat Franc in materina strica Blaž in Anton Muhovec so bili vsi izraziti janzenisti. Umreti prevden je bila ena poglavitnih skrbi vsega pesnikovega sorodstva, saj govori Lenka prečestokrat o tem v zvezi s sorodstvom, ki ga je preživela. Ne le zaradi gmotne pomoči, ki je je bil France v resnici potreben, odkar ni mogel več v polnem obsegu izpolnjevati poklicnega dela, in ki mu jo je Jurij poslal po Lenki, pač pa zaradi tega, da bi France spravil v red svoje razmere do cerkve, je morala Lenka v hudi zimi s Koroškega čez Koren v Kranj. In ko je tiščala v brata zaradi previdenja, ji je ta odgovoril tako, da je ni užalil. Pesnik takrat še nič ni mislil na smrt. Lenki izjavi, da bo, če bi mu bilo huje, že tako uredil, da bo prav. Nato se je sestra pomirjena vrnila na Koroško in Jurij je še nekajkrat segel v žep, da bi pomagal bolniku, ki niti za kolke ni imel gotovine, in svoji sestri, ki je tudi trpela pomanjkanje. Bolezen pa je vse bolj pritiskala, telesne moči so pojemale, a bolnik ni kazal nič volje, da bi poklical k sebi Dagarina. Glas o tem, da je Prešeren trdovraten, je segel v sleherno hišo kranjskega mesta. In ljudje, ki so vedeli za pesnikove hudomušne izjave o teh rečeh, dokler je bil še zdrav, kakor je n. pr. tista, da je večkrat v gostilnah govoril: »Rad bi poznal tistega, ki zna iz moke boga narediti!« ali pa ono, ko je hodil namesto k veliki maši v krčmo in je pošiljal za polič pijače cerkovnika namesto sebe v cerkev, češ: »Če sme far zame za denar mašo brati, ne vem, zakaj bi je ti za denar ne nila. To je morala biti tiha, a zagrizena borba na eni strani za revno dediščino, na drugi pa za lepi videz, ki naj spravi s sveta nevarni vpliv pesnikovih brezbožnih izjav. Ne bila bi majhna zasluga za utrditev cerkvenega ugleda in oblasti, ko bi dekanu uspelo, ugnati upornega doktorja, moža, ki je rajši z dejanji ko z besedo izkazoval ljubezen trpečemu sočloveku, zraven pa dražil tercijalke in duhovščino s prešernimi bodicami. Ni dvoma, da ne bi Dagarin dobro vedel, s kakó odločnim in ponosnim človekom ima posla, saj si je bil že 20 let poprej zapisal, ko je bil Prešeren še njegov študent, da je »štiman«. Izhajajoč in proslulega nauka, da namen posvečuje sredstvo, je zasnoval satanski načrt. Ko se je nepoklican pojavil pred bolniško po-

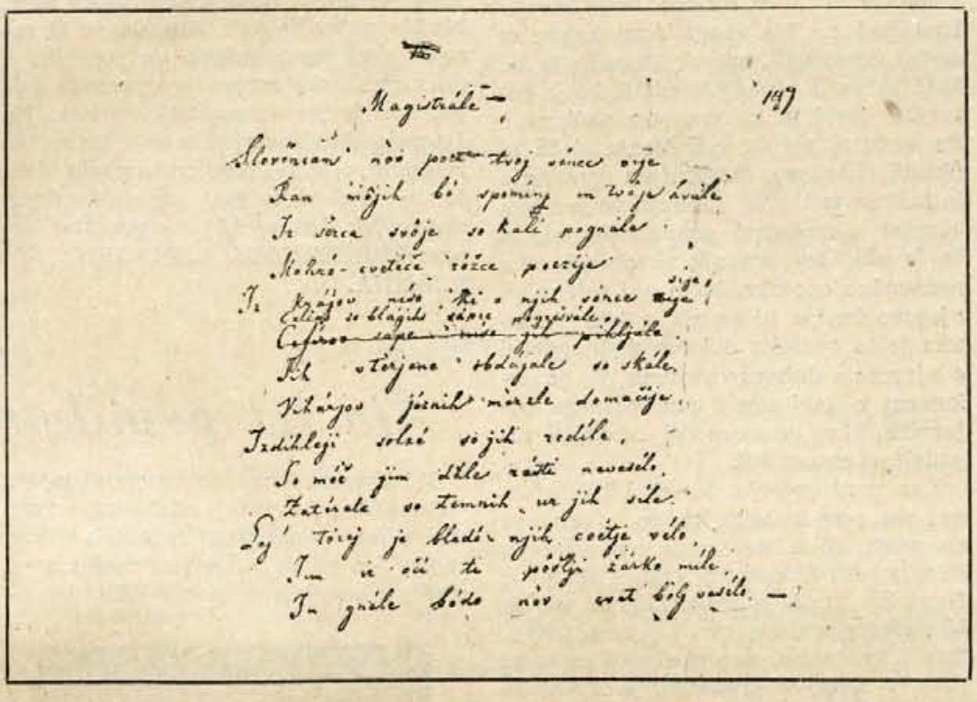

smel zame poslušati« — ali pa tista, da je naročil, naj mu, ko umrje, napišejo na grob: »France Prešeren, dohtar nemiren — neveren«, ti ljudje, ki so poznali njegov odnos do vere, so se zdaj pričakujoče vpraševali, kaj bo, ko ta nevernik umre.

Zgodilo se je še nekaj drugega. Če vse, kar živi, brani svoje mlado potomstvo, kakšen človek bi potem morala biti Ana Jelovškova, če se ne bi med Prešernovo boleznijo odpravila s sedemletno Ernestino in tri in polletnim Franceljnom v Kranj, da jim reši, kar se še rešiti da, če jima oče umrje. Težko, če ni vedela, kako so se ribiške ženske gnale in pulile za dediščino, ki so jo upale dobiti po svojih sorodnikih duhovnikih. Prišedši v Kranj, pa Ana ni obiskala najprej bolnika, marveč je najprej stopila k dekanu in nato še k sodišču. Kakšen nasvet je tam dobila, ne vemo, le to je trdno, da je pri bolniku načela vprašanje o bodočnosti obeh otrok, gotovo pa je tudi, da sta si Dagarin in Ana v tej reči dopisovala. Pisma pa so pozneje iz razumljivih razlogov skrivnostno izgisteljo, je nastopil kot branilec pravic pesnikovih otrok. S tem se je dotaknil najbolj bolečega pesnikovega srca. Hkrati pa je navajal vodo na svoj mlin. Bil je vztrajen. Ko ni uspel prvič, je razprostrl mreže drugič in kdo ve kolikokrat še. Sporočeno je namreč, da je obiskoval zadnje čase bolnika dan za dnem. Hladno je opazoval, kako počasi, toda zanesljivo dela čas zanj. Bolj ko je bolnik telesno trpel in pešal, bolj ko je v bolečinah duhovno otopeval, hujši je bil Dagarinov pritisk. Ti mučni obiski so trajali tudi po več ur in Katra bi si ne bila prislužila tiste hude Killerjeve besede, ko bi se v svoji tercijalski gorečnosti celó tako ne izpozabila, da bi ne bila prislanjala ušesa k vratom bolniške sobe, kadar je bil tehant v hiši. Tudi ona je nestrpno čakala bratove kapitulacije. Sama Lenka je namreč brez ovinkov povedala, da je Katra prisluškovlaa pogovorom med bolnikom in dekanom. To ni bila tolažeča in sočutna priprava na slovo od sveta, bilo je to nečloveško trpinčenje, ki bi mu komaj kljuboval zdrav človek. Kar zamislimo se, kako so mo-

rale na težkega bolnika učinkovati grozne Dagarinove besede: »Tak ne počenjajte neumnosti, sicer ne dovolim, da bi vas pokopali na pokopališče!« Kar je zapisal pesnik pred leti o nesrečnem mladem pevcu: »Pokopat k tolovajem, biričam ga dade«, ta osramotitev je pretila sedaj njemu samemu.

Prešeren se je dolgo in na vso moč upiral, kajti šele 48 ur pred smrtjo je dal poklicati k sebi tri Kranjčane, da jim narekuje svoj testament. Z veliko srčno bolečino in notranjim odporom je začel narekovati oporoko, katere uvodni stavek se glasi: »Ker me neka oseba neprestano nadleguje, naj izpovem svojo poslednjo voljo, storim to, kakor sledi...« In potem nadaljuje: »Premoženja tako nimam nobenega, če bi pa vendarle kaj po meni ostalo, potem zapustim otrokoma, ki ju imam z neko Jelovškovo v Ljubljani...« Ne uboga Ana, kakor so doslej domnevali, ampak Dagarin je bil tisti, ki ga je umirajoči mislil, ko je govoril o osebi, ki ga venomer nadleguje. Če se torej pesnik v življenju zlepa ni uklenil nobenemu duhovnemu ugnetanju in tudi ne zviti vabi, pa najsi se je s tem odrekel marsikateri gmotni dobrini, in če je zdaj kot pravnik narekoval tako nenavadno oporoko, kako naj se razdeli njegovo imetje, ki ga nikjer bilo ni, potem je ta oporoka dokument, ki govori o njegovem duhovnem zlomu. To je dokument o kapitulaciji razoroženega bojevnika, ki se ne more več ustavljati napadalčevi surovi sili.

Dan pred oporoko je rekel Dagarinu, naj mu posodi kako knjigo o pripravi na smrt, in ta mu jo je res prinesel. Bila je neka Slomškova knjiga. Ko jo je Dagarinu vrnil, je pripomnil, da mu je bila všeč predvsem zaradi lepega jezika. Dne 7. februarja, dan pred smrtjo, torej prav v zadnjem trenutku, je kranjska duhovščina priredila nenavadno manifestacijo, pravi teater: pred vsem mestom in tudi pred vso deželo naj se pokaže njena zmaga. Prvi kaplan Andrej Košir je ob zvonjenju, ne z navčkom, temveč z velikim zvonom v pompoznem sprevodu z baldahinom in še z drugo pašo za radovedne oči ter kar s celo procesijo pobožnega spremstva prišel k bolniku. Takrat mu je naložil tisto nečloveško pokoro. Pristane naj, da se njegove pesmi, najžlahtnejši cvet njegovega duha, edino, kar bo trajno ostalo za njegovim bednim življenjem, izroči ognju. Tako vsaj ne bo njegova duša, ki je v najboljšem primeru zapisana časni kazni v vicah, izzivala božje jeze še po smrti s tem, da bi se grešno pohujšanje širilo med ljudstvom s pomočjo njegove literarne zapuščine. Takrat ubogi trpin ni mogel drugega, ko da so njegove umirajoče oči izžele zadnjo prebridko solzo. Odpoved Juliji, ločitev od ljubljenih prijateljev Čopa in Smoleta ni mogla biti bridkejša od razstanka s pesmimi, saj so samo te dajale njegovemu življenju smisel in vsebino. Ko bi imel pesnik tisto uro toliko moči, bi moral vreči tako Koširju kakor Dagarinu v obraz svoje lastne besede:

»Kristjanov tvojih vsa preudari dela
in mi povej, al ni Črt najbolj jezen
njih bog, ki kličeš ga boga ljubezni.«

Tako je potem prišlo, da je Katra hitela prazniti oni predalnik in nositi rokopise na ogenj. Plamen pa ni goltal dovolj hitro in je bilo treba začeti požigati liste in bogokletne knjige kar na dvorišču, vtem ko se je pesnik boril s smrtjo. Pa je še gorelo prepočasi in je ostalo takega blaga še za veliko rjuho. Ko je pesnik naslednjega jutra izdihnil, so brž še tisto odnesli v župnišče, saj se ne bi spodobilo, da bi v hiši, kjer leži spokojni mrlič, žgali takšen veseli kres. Mudilo pa se je tudi zato, da ne bi posegla prej vmes sodnija ter popisala in do zapuščinske razprave zapečatila vsega, kar je pesnik zapustil svojega. Na Dagarinovem stanovanju se je potem herostratstvo tako dolgo nadaljevalo, dokler ni ostal samo tisti, nam tako dragi sveženjček listov, ki mu pravimo danes: PREŠERNOVA LITERARNA ZAPUŠČINA.

Po vestnem pretresu vsega dostopnega dokaznega gradiva, nanašajočega se na problem Prešernove literarne zapuščine, moremo torej šele ob 103. obletnici Prešernove smrti podati naslednji dokončni zaključek:

Dokazano je, da sta kranjska duhovna Jožef Dagarin in Alojzij Košir pod pretnjo najhujše osramotitve izsilila dan ali dva pred Prešernovo smrtjo iz telesno in duševno izčrpanega bolnika pristanek, da se njegovi rokopisi literarne vsebine, kakor tudi vse katoliški veri nevarne knjige požgo. Za upepelitev Prešernovih rokopisov in dela njegove knjižnice sta med 7. februarjem in 7. marcem leta 1849 poskrbela pesnikova sestra Katra in dekan Jožef Dagarin. Kaj vse je šlo s tistim požigom za vedno v izgubo, tega ni in ne bo več mogoče dognati. Krivda za škodo, ki sta jo utrpela slovenski narod in njegova kultura, ne zadene le neposrednih povzročiteljev tega dejanja, marveč tudi vse tiste, ki so vsaj slutili, kakšnega pomena je Prešernovo literarno ustvarjanje, pa v kritičnih dneh niso znali nepopravljive škode preprečiti.

Stanko Bunc

Sto let pesnikovega nagrobnika

Obiskovalcu Prešernovega poslednjega počivališča, ki ogleduje rdečkasti, s svetlimi žilami prepreženi kamnitni steber, postavljen na najvidnejšem mestu sredi starega kranjskega pokopališča, se nehote vriva vrsta vprašanj, tako n. pr. kdo so tisti Prešernovi častilci, ki so ga dali postaviti, zakaj so ga odkrili šele dobra tri leta po pesnikovi smrti, kdo je zbral potreben denar, kdo napravil zanj načrt, od kod je ta kamen, kdo ga je sklesal itd.

Prvi posnetek pesnikovega nagrobnika

Ključ za rešitev teh in podobnih vprašanj dajejo Bleiweisove Novice, ki so bile pred sto leti edini slovenski časnik. Leta 1852 najdemo v njih kar tri dopise in eno pesem, ki se vsi nanašajo na postavitev in odkritje sedanjega nagrobnika. Na ta vir se je oprl tudi A. Gspan, ko je ob stoletnici Prešernove smrti preiskoval usodo pesnikovega groba in nagrobnika (gl. Slav. revijo 1949).

Po opravljenem pogrebu 10. februarja 1849 so se pogrebci, ki so se bili pripeljali iz Ljubljane, Tržiča, Radovljice, Jesenic in Bleda, zbrali v gostilni na Stari pošti. Med njimi se je porodila misel, da bi nabrali denar in poskrbeli za primerno ureditev pesnikovega groba. Prihodnjo soboto so se na sedmini spet sešli v Kranju in se dodobra dogovorili o nameri, da svojemu ljubljencu postavijo nagrobni spomenik. V okviru ljubljanskega Slovenskega društva so ustanovili nekakšen spomeniški odbor in za vodjo izbrali dr. Janeza Bleiweisa. Ta je dal še isto leto meseca septembra postaviti na grob kot začasen spomenik preprost lesen križ. Ko je čez dve leti Josipina Urbančičeva, prva slovenska pisateljica, doma s Turna pri Preddvoru, v družbi s svojim zaročencem dr. Lovrom Tomanom iz Kamne gorice, obiskala Prešernov grob, je našla zapuščeno gomilo, ki jo

je čez in čez preraščala trava, nad njo pa se dvigal reven, lesen črn križec; tako je bil videti grob kot eden izmed najbolj zanemarjenih na vsem kranjskem pokopališču.

Medtem je spomeniški odbor zbiral med rodoljubi denarne prispevke in jih v dveh letih že toliko nabral, da je bilo treba spočeto zamisel samo še izvesti. Iskali so načrt. Osnutek za spomenik je oskrbel na Dunaju stalno živeči dr. Matija Dolenc, veljaven pravnik in takrat vnet borec za zedinjeno Slovenijo. Narisal ga je neznan dunajski stavbenik v takšni obliki, kakor ga vidimo pred seboj še dandanes. Odbor je ta osnutek v celoti sprejel, le namesto granita so uporabili domač marmor, namesto zvezde kot simbol neumrljivosti pa postavili na vrh križ. Spomenik je izklesal ljubljanski kamnosek Ignacij Toman iz marmorja, ki so ga lomili v Hotavljah nad Šk. Loko. Ograjo iz litega železa je dal ljubljanski zvonar Samasa naročiti iz livarne v Dvoru na Dolenjskem. Stroški so znašali okrog 500 goldinarjev (Novice, 7. jan. 1852).

V drugem noviškem dopisu iz Ljubljane 30. jun. 1852 vabi nepodpisani odbor za postavitev spomenika »vse prijatle in častivce rajniga«, naj se udeleže v soboto, dne 3. julija 1852 ob desetih dopoldne slavnostnega odkritja spomenika »na novim grobu našiga slavniga pesnika«. Vabilo dodaja še tole pojasnilo: »Spominek lepo postaviti, je bil rajni po dovoljenji cerkovniga in mestniga predstojništva v **nov** grob položen, nad kterim stoji iz kamna izdelani novi spominek.«

To vabilo, ki poudarja, da je postavljen kamnit nagrobnik na **novem** grobu, nam odkriva dejstvo, ki je dandanes splošno že pozabljeno, da sedanji Prešernov grob ni prvo, ampak že **drugo** počivališče pesnikovega trupla. O tem smo našli domačo pričo. Ljubeznivi prof. dr. Alfonz Levičnik nam je izročil naslednje sporočilo:

Slovenskimu družtvu v Ljubljani je dal gospod vodja narodske straže v Krajnji žalostni prigodek na znanje, de je naš slavni pésnik gospod

France Prešerin,

dohtar pravíce in c. k. pravdosrednik v Krajnji, 8. dan tega mésca ob osmih dopoldne, po dolgi bolezni in previden s smértnimi zakramenti umerl.

Fragment Prešernove osmrtnice

Moja sestra Marija Pirc, r. Levičnik 1871, vdova po vladnem svetniku Al. Pircu, svojčas okrajnem glavarju v Kranju, poroča o Prešernovem grobu tole: »Moja mati Marija Levičnik, r. Fohn v Kranju 1835, posestnica hiše Na skali št. 2, umrla 1915, mi je večkrat pripovedovala, da je skoraj sleherni dan videla dr. Prešerna, ko je hodil iz mesta v gostilno na Staro pošto. Pogosto so ga spremljali otroci pa jim je delil fige itd. Nekoč kasneje je stopila na staro pokopališče prav na dan, ko so prenesli zemeljske ostanke dr. Prešerna v sedanji grob. Pokopan je bil — tako je pripovedovala — dohtar prav pri vhodu na pokopališče, na desni strani, na prvem mestu pri zidu. Prenesli so ga v nov grob — gruft (grobnico) na sedanjem mestu.«

Prešeren:

Napis na grobu Emila Korytka

Naj zgrudi smrt človeka,
človeštvo ostane; z njim
do poznega še veka
živi, kar zanj storim! —

Poslovenil —
Oton Župančič

Faksimile Župančičevega prevoda Prešernovega napisa na Korytkovem grobu

Ta sodobna priča potrjuje torej Gspanove ugotovitve, da so pesnikovo truplo najprej pokopali takoj na desno pri vhodu ob pokopališkem zidu. Tam je videl Prešernov grob čbeličar Jernej Levičnik, ki si ga je prišel s Koroškega ogledat 1850, in tam sta ga našla Lovro in Josipina avgusta 1851. Sporočilo, da je bil položen v grobnico, pa bo treba še razčistiti.

Ko je spomeniški odbor osvojil poslani osnutek nagrobnika, ki ga je bil zasnoval kot prosto stoječ steber, ne pa kot zidno ploščo, so dali junija 1852 prekopati pesnika od zidu na lepše mesto sredi pokopališča. Tam so mu 3. julija 1852, torej ravno pred sto leti, postavili sedanji nagrobnik. Prešernov častilec pesnik France Cegnar je zložil za Novice priložnostno pesem, Bleiweis pa 7. in 10. julija natisnil tale dopis iz Kranja:

POSVEČENJE PREŠERNOVIGA SPOMINKA

Tretje leto že je nastopilo, odkar se je truplo preslavniga pesnika položilo v tihotno prebivališče pod merzlo odejo zemlje. V večno pokojnost je odšel 8. februarja 1849 dr. France Prešerin, ki je tako marljivo, tako milo prepeval po Slovenije okrajini. Z zlatimi, vedno svetlimi čerkami stoji zapisan Prešerin, veličasten ponos drage matke Slave, ktere verni sinovi so, odmerlimu s pravo hvaležnostjo udani, postavili na grob krasen spominek, kteri je bil v saboto 3. julija slovesno posvečen. Čeravno preprostiga brez posebnih kinčarij ga je vender umetavna roka kiparja Tomana prav zalo in nekako resnobno oblikala, da se sleherniga prihodnika oko ob njegovim pogledu raduje, zares pravi kinč krajnskiga pokopališča! Izdelan je iz prelepiga marmeljna, pisano-rudečkastiga, ki ga je hranila v svojem krilu domača zemlja. Oblika spominka je bizantinska, visoka, s križcam na verhu; štiri enake, ne preširoke plati ga obdajajo; na sprednji, ktero zgoraj kinči zlata lira, stoji vsekano:

Dr. France Prešerin,
rojen v Verbi 3. decemb. 1800
umerl v Krajnji 8. febr. 1849.
Ena se tebi je želja spolnila,
v zemlji domači de truplo leži.

Na nasprotni strani pa, okinčani z zlatim vencam, se bere:

V pesmih neumerlimu
postavili častitelji njegovi 1852.

— — —

Počivaj torej v miru; saj je osoda, čeravno v življenji nemila, tvojimu truplu nar lepši kraj odločila v počivališče. V obziru sliviga slovenskiga orjaka Triglava, na bregu bistre Save, ktera hvaležna memo tebe doni, ki si njeno mater Savico v pesmi večnimu spominu posvečil, v okrožji starodavniga slovenskiga mesta naznanuje spominek: tukej počiva Prešerin, neumerli pesnik slovenski!

Tako je torej ravno pred sto leti prišlo pesnikovo truplo v sedanje počivališče.

Zanimiv estetični problem

Prešernov nemški sonet »Warum sie, wert...« vzbuja v naših literarnih krogih nenavadno zanimanje. Po svojem ljubezenskem občutju je soroden slovenskemu sonetu o »ljubezni tiraniji«, s primero v 3. kitici pa podaja takratni položaj slovenskega delovnega ljudstva tako stvarno in točno, da je to mesto naravnost dokumentarno. Zato so skušali sonet ustrezno prevesti in s tem omogočiti, da postane splošno dostopen.

Težave pri prevajanju, na katere je opozoril Janko Glazer 1949, izvirajo iz prizadevanja, da bi dobil prevod čim popolnejšo skladnost oblike z vsebino. Podati je treba namreč osnovno misel kolikor mogoče točno, od oblike pa terjamo logičnost, melodioznost in barvitost pesnikovega jezika, v tem primeru gorenjščine. Dosedanji poskusi kažejo, kako težko je prevajati pesmi našega pesniškega prvaka v materinščino, kaj šele v kak tuj jezik; hkrati nam pojasnjujejo, zakaj je Prešeren razmeroma malo preveden v tuje jezike.

Stanko Bunc

Sonet

Zakaj-li ôna, ki bi vredna bila
Homera hvale, slavnega Heléna,
Ker njej enaka deva ni nobéna,
Kar jih je pevcev pesem kdaj slavila;

Ki vse je bitje moje prestvarila,
Ki k njej ljubezen žene me ognjéna —
Zakaj-li ôna v glasih mi Slovéna,
A ne v germanskih pesem je zbudila?

Germanski govori pri nas gospôda,
Ki gospoduje domovini moji,
Slovenski govor služnega je rôda!

Preóstro službo služim jaz gospoji,
Katero sam si dal sem, ne usoda —
Zató slovenski tožim v pesmi svoji.

Josip Stritar

(Zvon 1870, 351 in Zbrani spisi VI 1888, 269)

Sonet

Da njo, ki naj bi v vseh jezikih slavo
Ji peli, njo, homerske hvale vredno,
Ki z vsemi lahko stavi se vzporedno,
Kar so jih kdàj slavili veličavo —

Da njo, ki tàk' prevzela mi naravo,
Da hrepenim ves le za njo, dosledno
V slovenskem le slavim jeziku vedno,
Ne tudi v nemškem, to vam beli glavo?

Pri nas navadno nemško le gospôda,
Ki vlada, govori, slovensko oni,
Katere v služnost vpregla je usóda.

Služeč najstrožjo službo, ki svobôda
Jo kdàj služila je v ljubezni sponi,
Držim se šege svojega naróda.

Luka Pintar

(Ljubljanski Zvon 1896, 518)

Sonet

Zakaj o njej, ki vredna je, da pela
bi v vseh jezikih zemlje se nje slava,
ker ni od nobéne manjša nje veljava,
kar zanje srca pevcev so gorela;

ki z njo tako prešinjen sem docela,
da se ji vsaka misel pokorava,
zakaj le po slovensko, vsak se čudi,
pojem o njej, a ne po nemško tudi?

Po nemško govorijo po navadi
gospe tu in gospoda, ki ukazuje,
slovensko ti, ki so od služinčadi.

Jaz v službi sem, kot ni je služil huje
prost duh noben, ki služil kdaj je Ladi,
ne smem prekršiti, kar šega tu je.

Janko Glazer

(Novi svet 1949, 219)

Sonett

Warum sie, wert, dass Sänger aller Zungen
Sie priesen von Homer an, dem Hellenen,
Indem sie keiner weicht von allen jenen,
Auf die den Dichtern je ein Lied gelungen,

Sie, von der so mein tiefstes Sein durchdrungen,
Dass ihr allein geweiht all mein Sehnen,
Von mir nur in der Sprache der Slowenen,
Fragt ihr, nicht auch in deutscher wird besungen?

Deutsch sprechen in der Regel hier zu Lande
Die Herrinnen und Herren, die befehlen,
Slowenisch die, so von dem Dienerstande;

Den strengsten Dienst dien' ich, den freie Seelen,
Gedient, die Liebe schlug in ihre Bande,
Nicht darf ich gegen jene Sitte fehlen.

(Illyrisches Blatt, 10. maja 1834)

Zakaj nji, vredni . . .

Zakaj nji, vredni, da ji v petju svojem
vsi pevci od Homerja bi, Helenca,
v jezikih vseh pravico dali venca
kot prvim slavljenkam med svetlim rojem,

ki vse se k nji obrača v srcu mojem,
ko mu je ona luč, vse drugo senca,
zakaj samo v jeziku ji Slovenca,
vprašujete, ne tudi v nemškem, pojem?

Po nemško govoré pri nas v dežéli
gospe, gospodje, kar njih ukazuje,
slovensko, ki so ti jih v službo vzeli.

Nje pevcu je od prostih duš najhuje,
ki že v ljubezni službi so trpeli;
navadi naši naj ne nasprotuje.

Lili Novy

(Novi svet 1949, 364)

Sonet

Zakaj nje, vredne, naj se je spominja
vsak jezik od Homerja tam, Helena,
ko ne umakne se popolnost njena
nobeni, ki se ime ji v slavi utrinja;

nje, ki mi notranjost tako prešinja,
da nji samo velja ves žar plamena —
le po slovensko, ne po nemško cena
se v moji pesmi, prašate, odgrinja?

Po nemško govori pri nas večina
gospá, gospodov, vajenih veleti,
in po slovensko služna njim družina.

Najhujšo službo služim, ki v njo speti
prost dá se duh: ljubezni sužna dnina
mi brani, taki šegi se upreti.

Oton Župančič

(Novi svet 1949, 466 in Prešernove nemške poezije 1950, 25)

Zakaj nji, vredni

Zakaj nji, vredni, da bi vsi jeziki
opevali jo, od Homerja dalje,
ker od nobene manj ni po odliki,
kar jih kdaj pesnik poveličeval je,

ki v mojega srcá kraljuje sredi
in hrepenim samó po nji, nje slavo
oznanjam jaz v slovenski le besedi,
ne tudi v nemški, vprašate zvedavo?

Da govori gospoda le, ki vlada,
po nemško, takšna je pri nas navada,
slovensko pa samó vsi nji služeči.

V najstrožji službi, ki ljudje svobódni
so kdaj služili jo, v ljubezni ječi,
ne smem grešiti proti šegi rodni.

Alojz Gradnik

(Prešernovi nemški soneti 1946, 15 in Prešernove nemške pesnitve 1947, 23)

Zakaj njo, vredno . . .

Zakaj njo, — pevci slavnega imena
Od starih Grkov dalje že slavijo;
Kako naj zoper njeno čast grešijo,
Če pesem bodi pravega pomena?

Le sami nji velja naj žar plamena!
Zakaj se pesmi moje nji glasijo
Slovensko, — nemško le je ne častijo,
Ko ves prevzet sem slave nje imena?

Po nemško govori pri nas gospôda
Ukazujoča, — le slovensko oni,
Ki služijo le-tej — v grenki sponi.

Najstrožjo službo služim, ko svobôda
Oklepa duše proste v srca ječi,
Navade rodne te ne smem zavreči!

Ivan Rozman

(Rokopis iz 1949 hrani Študijska knjižnica v Kranju)

Zakaj nji, vredni

Zakaj nji, vredni, da slavilce imela
Homerje vseh jezikov bi od kraja,
ker za nobeno tistih ne zastaja,
ki pevcem nanje pesem kdaj je uspela,

ki me tako je do globin prevzela,
da slednja misel k nji samo uhaja —,
mi hvalo le slovensko peti ugaja,
sprašujete, češ, kaj pa nemška dela?

Po nemško vajena je govoriti
pri nas gospoda, stan, ki ukazuje,
slovenski to, kar mora služit iti.

Najtrje služim jaz svobodnih bitij,
vseh, ki ljubezen jim verige kuje,
pa zoper šégo to ne smem grešiti.

Anton Sovrè

(Slovenski poročevalec 2. XII. 1950)

Njegova pesem izraža vse, kar je živelo in kar živi v našem ljudstvu

Drevesce slovenske književnosti je rodilo že precej žlahtnih sadov, besednih umetnikov, ki so se dvignili iz naših ozkih razmer ter s svojim delom in razgledanostjo posegli v območje občečloveškega ustvarjanja Lepote. Med temi se je najviše povzpel osrednji duh slovenstva — pesnik France Prešeren.

Iz večno živih, neusahljivih virov slovenskega ljudstva je zrasel njegov genij, zato se v njegovem delu odraža vsa globina naše notranje rasti. Niti drobtinica tega bogastva ni zginila, vse je vključil v glasove, ki jih je izvabljal svojim strunam in dal svojemu ljudstvu. Globoki duševni pretresi, ljubezen, strah, upanje, pogum pa malodušnost, karkoli je kdaj občutil naš človek, je oživelo v Prešernovi pesmi. O tem so nekoč pele in tožile naše ljudske pesmi, nevešče so o tem jecljali njegovi predhodniki, a šele pod njegovo roko so ta doživetja zaživela in rodila biser v slovenski poeziji.

Iz krepkega gorenjskega kmečkega rodu je izšel Prešeren. V šolah se mu je zgodaj vzbudil smisel za lepoto, resnico in pravico. Njegov žejni duh je iskal neutrudno, pri tem pa naletel na oporo — Čopa. Ta tihi uživalec krasot svetovnega hrama umetnosti je našel v mladem pesniku hvaležnega učenca. Zveza med njima je rodila najlepši cvet slovenske književnosti — Prešernovo pesem. Čopove besede in nauki so v mladeniču, ki je bil že po naravi dovzeten za vse lepo, klice te sposobnosti še utrdile, jih vsadile globlje, da jih tudi srditi viharji niso mogli izruti. Dunajska predmarčna tesnoba mu je vcepila ljubezen do svobode, trpljenje in poniževanje lastnega ljudstva po tujcih pa ga je že zgodaj naučilo ceniti svoj mali narod in doumeti njegovo usodo v zgodovini človečanstva.

Tako notranje prečiščenega in prekaljenega, ga je zajel že poziv romantike. Njegova prekipevajoča notranjost, njegov ustvarjalni duh, ki je nemirno blodil in čakal trenutka, da vzplameni, je s tem našel tisto stopnjo, na kateri je kot izbruh vzkipela njegova pesem. Njeni ritmi so planili preko slovenske zemlje, jo zasegli in vključili v čudovito skladnost oblike in vsebine. Slovenska beseda je zapela, zažuborela je kot potoček sredi planin, se razlila preko naših polj in gozdov ter napolnila naše ljudi, ki so spoznali lepote Prešernove pesmi s ponosom, zaupanjem in srečo. Res je, da so hoteli Bleiweisovi priskledniki zmanjšati njegovo ceno s tem, da so obešali na veliki zvon svojega Koseskega, toda kaj zato! Mar ni prav ob tem nasprotju Prešernova pesem še bolj zaživela, mar se niso ob tem pokazale in zableščale še vse bolj njene odlike?

Akordi, s katerimi je Prešeren slavil ideal Julijo, so bili navidez osebni, na dnu tega burnega prekipevanja in vrenja pa je plalo pesnikovo srce, ki je utripalo za slovensko ljudstvo, z njim sočustvovalo in s toplo besedo skušalo vlivati vero v življenje. Prešeren je bil res, kot samega sebe nekje primerja, labod, ki mu je smrtna rana sprostila pesem. Spoznal je, da je naše ljudstvo obdano z »vtrjenimi skalami«, zaželel si je daru, da bi mogel oživeti omrtvelo in zasnulo narodovo psiho, da bi zbudil rod »Slovenščine cele«. Takšne želje so drhtele v njegovi pesmi že v tisti dobi, ko mu je kot nekdaj Ovidu v srcu vedno pelo in ko mu je spomin na ljubljeno

Domneven Langusov portret Prešerna

dekle vso notranjost tako prešinjal, da je le njej veljal »ves žar plamena«. Že v tej dobi se sredi vročih hvalnic in otožnih besed, ki so veljale njegovemu idealu, javlja iskrena, prisrčna in res globoka ljubezen do ubogega naroda in domovine. Najgloblja ljubezenska čustva prešinja in trga globoka otožnost ob spominu na domovino, vendar pa zato niso nič manj vredne, še celo pridobile so te pesmi na svoji moči. Njegov Sonetni venec, literarna mojstrovina, kot jih je malo v gaju poezije, je ti, navidez nasprotni si čustvi genialno združil in ju izoblikoval v tako dovršeni obliki in vsebini, da človek z občudovanjem zre na to krasoto, ki se z ničemer primerjati ne dà.

V tej, glede na pesniško plodovitost sončni, a po življenjskih udarcih tako strašni dobi Prešernovega življenja pa se oglašajo besede, ki so privrele iz pesnikovega pravičnega srca ob spoznanju kulturnih, političnih in socialnih predsodkov, ki so vladali človeku tedanje dobe. Prešernovo življenje je bila pravzaprav neprestana borba napredku vdanega človeka z okolico. V tem boju je bil mladostno živ, udaren, njegov nastop je bil samozavesten in ognjevit. Ljubitelj popolne svobode, je poudarjal, da »mož ne sme nositi drugih verig kot ljubezenskih« (prim. Jelovšek, Spomini na Prešerna). Njegov razum se je zdrznil pred svetom, ki se je zagovoril zaničevati »vest čisto« in »dobro d'janje«, in je cenil le tisto, kar je bilo zgrajeno na laži in goljufijah. Zadet v dno srca, prevarjen v upanju, da bo našel ljubezensko srečo in si ustvaril mirno meščansko življenje, je zapel z grenkobo prešinjeni klic po osebni sreči v »Vrbi, srečni dragi vasi domači...«. Sonetje nesreče so planili iz pesnikove razburkane notranjosti kot protest proti razmeram, ki so ga tlačile in ki mu niso nudile tistega, kar bi pri svojih sposobnostih zaslužil.

Kljub tako težkim življenjskim udarcem, je skupaj s prijatelji, zlasti s Čopom in Smoletom, utrjeval ter razširjal temelje slovenske umetnosti. Njihov čolnič je bila Kranjska Čbelica. Vanjo so se zaletavale strele, valovi so jo skušali zagrniti, toda previdni »krmar Lelj« — Čop, se je znal ogniti čerem in vrtincem. Ves Prešernov krog je zagorel v borbi za črke, v tem boju pa je dokončno izoblikoval svoje poglede na umetnost, na kulturo. Napredno in zastarelo je trčilo skupaj in jasno je, da je po zgodovinski nujnosti zmagalo prvo. Pri nasprotnikih Prešernovega kroga je imel glavno vlogo »veliki gromovnik« Kopitar, ki je z svojimi iz napačnih osnov zraslimi nazori skušal potiskati naš kulturni razvoj v nazadnjaško smer. Prešeren ga je imenoval »mrzkega pandurja«, ki je »dekletu brhkemu (slovenski književnosti) nevaren«. — Iz Prešernove globoke zakoreninjenosti v slovenskem ljudstvu se dà pojasniti tudi njegov odločni nastop proti valu ilirskega gibanja. Z odločno kretnjo je presekal vezi, ki jih je pletel Vraz. Prešernovo mnenje, da mora sleherni narod ohraniti lastne kulturne vrednote, med katere v prvi vrsti spada jezik, je bilo docela pravilno in je temeljilo na globokem poznavanju kulturnega razvoja, na jasnem pogledu v prihodnost.

Prešeren je na razvalinah zahtev po nabožni in koristnostni književnosti zgradil hram veličastne poezije. Njegova pesem je zaobjela vse, kar je živelo v našem ljudstvu. Njegova poezija je tisti neizčrpni vrelec, v katerega so se bili, se in se še bodo povračali vsi tisti, ki jim je ljuba domača beseda in gore v skrbi za njen napredek. Prešernova ljubezen do naroda, kateremu je žrtvoval celo osebne koristi, je lahko zgled vsem pokolenjem, zlasti pa še mladini, ki si utira pot v življenje, ki skuša doumeti življenjska vprašanja.

JOŽE POGAČNIK, dijak gimnazije

NOSILCI PESNIKOVEGA IMENA

Borili so se za uresničenje Prešernovih idealov

12. julija 1943. leta je bila pri vasi Davča na Gorenjskem ustanovljena 7. slovenska narodnoosvobodilna brigada Franceta Prešerna. Komaj ustanovljena brigada se je že naslednji dan zapletla v boje z Nemci in tako prestala ognjeni krst. Odbila je vse napade pod Blegašem in na žirovskem vrhu.

Po ukazu Glavnega štaba je morala na Dolenjsko, kjer je nekaj dni pred kapitulacijo Italije izvojevala veliko zmago nad Italijani, v drugi tretjini septembra pa zavzela Turjak. Glavni štab jo je zato proglasil za udarno. Po tej zmagi se je vrnila na Gorenjsko. Oktobra 1943. leta je brigada zasedla Davčo, Leskovco in druge postojanke. Vest, da je prišla na Gorenjsko Prešernova brigada, se je hitro razširila. Nemci so v mesecu novembru začeli veliko ofenzivo. Pod vodstvom komandanta Rudolfa Hribernika - Svaruna so Prešernovci zadali sovražniku težke izgube. Dne 23. 12. 1943. so Nemci z vso silo napadli položaje Prešernovcev, toda ti so v težki borbi demonstrativno napadli še več postojank v bohinjskem kotu, nakar so preko Jelovice, ki jo je pokrivala debela plast snega, na poziv IX. Korpusa odšli na Primorsko, kjer so imeli več borb v okolici Idrije. 22.—23. I. 1944. je brigada napadla močno utrjeno postojanko Železniki. 26. in 27. II. 1944. so Prešernovci vodili težke borbe z Nemci v okolici Jamnika, ki so ga Nemci zažgali. Na ukaz IX. Korpusa se je Prešernova brigada podala na Primorsko, da z ostalimi enotami korpusa zaščiti Cerkno, kjer je bilo vojaško vodstvo. V okolici Leskovca se je brigada zapletla v hude borbe, ki so dosegle svoj vrhunec 15. 3. 1944. Tega dne je padel komisar brigade tovariš Črt.

Dne 17. 3. 1944 je brigada zasedla položaje pri Idriji od Govejka do Godoviča in Črnega vrha. V mesecu aprilu 1944 je uničila železniško progo Postojna—Trst in imela težje borbe na Lavterškem vrhu in na Jelovici. Dne 11. 8. 1944 je celotna divizija dobila nalog, da spravi na osvobojeno ozemlje vse težje ranjence s Primorske. Borci Prešernove brigade so pri prehodu preko železniške proge Rakek—Postojna sprejeli borbo z Nemci in rešili ranjence. Pri prehodu čez železniško progo Šentpeter na Krasu—Reka in Šentpeter na Krasu—Trst so padli v zasedo. Z odločnim jurišem jim je uspelo pregnati Nemce in odpeljati svoje topove. Z njimi so likvidirali belogardistično postojanko Črni vrh nad Idrijo.

Dne 15. 9. 1944 je brigada napadla Črni vrh in prisilila sovražnika v paničen beg. Dne 26. 9. 1944, prav na dan prihoda brigade v Dolomite, so sovražniki zaman napadali njene položaje.

Dne 6. 10. 1944 so bile enote Prešernove brigade zapletene v težke boje v okolici Vohavž nad Idrijo. Dne 13. 10. 1944 je brigada napadla Praprotno, dne 21. 10. 1944 Poljane, in imela več akcij po vsej Gorenjski. 10. marca 1945 je uničila belogardistično postojanko Kališe—Sv. Križ. V tem so Nemci zasedli veliko osvobojenega ozemlja. Brigada jim je uničila postojanko Vel. Lazno dne 16. marca 1945 in držala obrambne položaje v Trnovem in Podgozdu.

Nato je brigada dobila ukaz, naj spravi pokretno bolnico IX. Korpusa na Notranjsko v okolico Starega trga. Kljub izmučenosti so Prešernovci izvršili to nalogo. Čim so zvedeli umikajoči se četniki v Postojni, da je v bližini neka brigada, so dne 5. 4. 1945 z ogromno premočjo napadli Prešernovo brigado. Sovražnik je bil prisiljen zapustiti položaje. Brigada je imela večjo neprekinjeno borbo od 25. do 30. 4. 1945 pri Podgozdu, ko je dobila nalogo, da gre na Kras, da bi pomagala osvoboditi Trst. V Vipavski dolini se je vnela huda borba z umikajočimi se četniki, ki so bežali proti Gorici. Dne 1. 5. 1945 je brigada z več strani napadla Gorico. Sovražniki so bili pregnani.

To so le suhi podatki o borbeni poti partizanske brigade, ki je v narodnoosvobodilnem boju pomagala uresničiti želje velikega pesnika in se pokazala vredno nosilko njegovega imena.

Prešernovo gledališče

Ustanovljeno z dekretom MLO na Prešernov dan (8. februarja) 1950, je začelo z rednim delom v jeseni istega leta: s tromesečnim tečajem novoformiranega ansambla (v Ljubljani pod vodstvom znanih gledaliških strokovnjakov), nato pa v novembru s prvo premiero (Kar hočete), ki je je še v isti sezoni sledilo šestero drugih del, med njimi tudi kot krstna uprizoritev — edina drama iz zapuščine Prežihovega Voranca (Pernjakovi). V naslednji sezoni je dalo devet premier, od katerih je dosegla največji uspeh Priestleyjeva dramsko-glasbena komedija »Od raja pa do danes« (v režiji D. Radojevića). Repertoarno težišče je na sodobni svetovni drami in klasični komediji, na izvirni slovenski tvornosti in na nekaterih primerkih svetovne klasike. Stalni režiser PG je popularni **Dino Radojević**, razen njega so režirali še: Šaričeva, Baranovićeva, Hieng, Jan. Ustanovi načeluje direktor Alojz Gostiša, umetniško vodstvo je v rokah dramaturga H. Grüna.

Ansambel je maloštevilen — 6 žensk, 8 moških. Vendar s temi angažiranimi člani stalno sodeluje tudi vrsta nepoklicnih igralcev, rutiniranih in talentiranih amaterjev, katerih dejavnost ni več v znamenju zgolj priložnostne ljubiteljske radoživosti, temveč v najboljših primerih popolnoma enakovredno dopolnjuje delo poklicnih igralcev. To je posledica bogate gledališke (amaterske) tradicije, ki sega v našem mestu še globoko v 19. stoletje (šestdesetega leta, čitalniška doba), a se je zlasti razrasla med obema vojnama in v prvih povojnih letih.

PG je prevzelo od svojega nepoklicnega prednika dediščino sicer pičle, toda zanesljive in hvaležne stalne publike, ki jo skuša še čedalje bolj pomnoževati. Že do danes je doseglo, da ima relativno (v odnosu do števila mestnih prebivalcev) najmočnejši obisk v Sloveniji.

Dasi se je zunanje lice gledališke stavbe letos s Plečnikovim razkošnim pročeljem izoblikovalo v pravo arhitektonsko dragotino mesta, pa velja ravno nasprotno o notranjščini, zlasti o odru.

Prešernovi pevski zbori

Moški zbor »Dr. Franceta Prešerna« je bil porojen že v prvih mesecih svobode. Že v mesecu maju 1945. leta se je preko 40 pevcev zgrnilo okrog svojega agilnega pevovodje Petra Liparja, ki je naštudiral borbene, partizanske in umetne pesmi vseh jugoslovanskih narodov in s tem izbranim programom priredil 27. julija 1945 v Kranju svoj prvi samostojni koncert.

Kasnejša leta je gostoval v vseh delih domovine in v slehernem tekmovanju zasedel prvo mesto.

Prvak je ostal tudi na tekmovanju, ki ga je razpisal Izvršni odbor Ljudske prosvete ob 10-letnici ustanovitve OF.

Zbor, ki šteje danes preko 60 stalnih, dobro izvežbanih pevcev, je imel samo v letošnjem letu 10 samostojnih radijskih nastopov, od teh dva za poslušalce sosednje republike, samostojnih koncertov pa je imel samo letos štiri v Kranju, dva na Golniku, v Stražišču, v Goričah, v Trbovljah, na Bledu, razen tega pa je še nastopil na gorenjskem festivalu in zletu Svobod v Trbovljah. Ob tej kratki bilanci zborovega dela in uspehov lahko ugotavljamo, da je ta reprezentančni zbor nad vse požrtvovalen in da vrši svoje kulturno poslanstvo ne samo v mestu, ampak tudi na vasi s pravilnim idejno-politično usmerjenim programom in goji tudi težje umetne pesmi starejših in najmlajših jugoslovanskih komponistov, kar sta dokazala zadnja v počastitev Prešerna in v zahvalo za dvajsetletni jubilej plodnega dirigentskega in glasbenega udejstvovanja pevovodje Liparja izvedena koncerta.

Tudi sorazmerno še mladi, komaj pred tremi leti osnovani ženski pevski zbor, je pod taktirko istega pevovodje požel že vrsto uspehov.. Poleg samostojnih koncertov v Kranju in poleg večjih radijskih nastopov je ženski zbor imel koncerte na Rabu, v Crikvenici in letos na otoku Mali Lošinj.

Oba zbora sta se prav za Prešernove slovesnosti zlila v mogočen 99 članski mešani zbor ter izvedla na zadnjih koncertih v Kranju z nenavadno intonacijsko skladnostjo in ubranostjo Petra Liparja skladbo »Pevcu« na Prešernov tekst in Stanka Premrla skladbo na Prešernovo »Zdravico«.